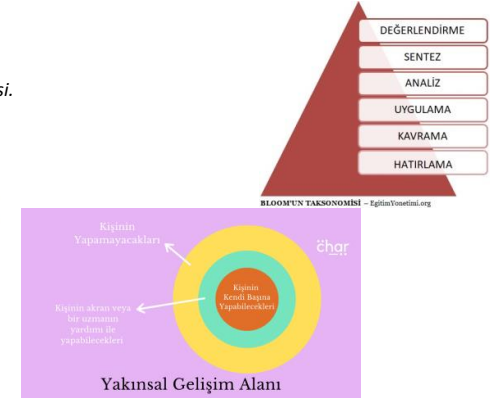

1. Farklılaştırılmış Öğretimin Kuramsal Temelleri

ziyadag1984@gmail.com

Tablo: Piaget'in bilişsel gelişim dönemleri ve temel özellikleri

Evrer	Ortalama Yaşlar	Temel özellikler
Duyusal motor	(0-2)	Wendell'in duyu motor ayırımı, tüm duyu alanlarına bakılır. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar.
İşlem öncesi dönem	(2-7)	Kıta bilişimi, hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar.
Sembolik işlem öncesi dönem	(2-4)	Kıta bilişimi, hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar.
Sezgisel işlem öncesi dönem	(4-7)	Kıta bilişimi, hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar.
Somat işlemler dönem	(7-11)	Wendell'in duyu motor ayırımı, tüm duyu alanlarına bakılır. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar.
Soyut işlemler dönem	(11 yaş +)	Kıta bilişimi, hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar. Hemen hareket etmeye başlar.

3. Farklılaştırılmış Öğretimde Değerlendirme Teknikleri

1-Öğretim Öncesinde Kullanılan Teknikle öğretilecek olan konu ile ilgili ne bildiklerini tespit etmek amacıyla yapılır.

Köşe Kapmaca: sınıfın köşelerine üzerinde “neredeyse hiç”, “bazen”, “sıklıkla” ve “kesinlikle” ifadeleri yazan kartlar yerleştirilir. Öğrencilerden konu ile ilgili bilgisini ifade eden köşeye gitmesi istenir.

KutuYapma: kâğıda büyük bir kutu çizer, içine küçük bir kutu çizer. Dıştaki kutuya “Ne biliyorum?” içteki kutuya ise “Ne bilmeliyim?” sorusunu yazar. Sonra da bu sorulara cevap arar.

Evet-Hayır Kartları: Öğrenciler bir kart olarak bu kartın bir yüzüne “evet” diğer yüzüne “hayır” yazarlar. Öğretmen, soru sorduğu zaman bu kartlardan kendi durumlarına uygun olanı kaldırmalarını ister.

2-Öğretim Sürecinde Kullanılan Değerlendirme Teknikleri geri bildirim fırsatı sunulması

Parmakla İşaretleme: başparmaklarını kullanarak

- Başparmak yukarı doğru olduğunda, konu hakkında çok şey biliyorum,
- Başparmak yana doğru olduğunda, konu hakkında biraz bilgim var,
- Başparmak aşağıya doğru olduğunda, konu hakkında çok az bilgim var anlamındadır.

Yumruk Yapma: öz değerlendirme tekniğidir. öğrenmelerini derecelendirmek için bir elinin parmaklarını kullanarak birden beşe kadar sıralar.

- 5 parmak açık olduğunda: Birisine açıklayabilecek kadar iyi biliyorum.
- 4 parmak açık olduğunda: Yalnız başıma yapabilecek kadar biliyorum.
- 3 parmak açık olduğunda: Biraz yardıma ihtiyacım var.
- 2 parmak açık olduğunda: Daha fazla pratik yapmaya ihtiyacım var.
- 1 parmak açık olduğunda: Henüz öğrenmenin başındayım, anlamına gelmektedir.

Gerçekle Yüzleşme: bilgi seviyelerini duygularıyla cevaplamaları istenir. Öğrencilere 3 adet kart dağıtılır. Bu kartlara mutlu, sakın ve üzüntülü üç adet yüz resmi çizilir.

Öğrenciler konuya yönelik duygularla cevaplanabilecek durumlarda ellerindeki bireysel kartlarda yer alan mutlu, ciddi ve üzgün yüz ifadelerinden birini seçerek havaya kaldırır.

Böylece öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesinin yanı sıra duygularını ifade etmelerine olanak tanınır.

3-Öğretim Sonrasında Kullanılan Değerlendirme Teknikleri öğretilmesi istenilen hedefi, bilgi veya beceriyi başarıyla öğrenip öğrenmediğini görmesi

Sarmal Oluşturma: konuya yönelik çeşitli sorular yöneltilir. cevaplarını kâğıda yazmaları istenir öğrenciler bir daire oluşturur. olarak söz hakkı alır ve kâğıda yazdıklarını okur.

SimitTekniği: tahtaya bir simit şekli çizer. Şeklin dış tarafına “öğreniyorum” ve iç tarafına “biliyorum” ifadeleri yazılır. bilgilerini paylaşmaları istenir cevaplar simit şeklinin ilgili yerlerine not edilir.

Konuşma Halkası: Öğrencilere A, B ve C isimleri verilir Sırayla konuşurlar öğrencilerin konu hakkında konuşacak bir şeyleri kalmayınca kadar devam edilir.

Döngüsel Yansıma: Sınıfın farklı yerlerine üzerine konuların yazılı olduğu kâğıtlar asılır. Öğrenciler küçük gruplara ayrılarak köşelere giderler ve burada bulunan kâğıtlara konu hakkındaki düşüncelerini yazarlar.

Öğretmenin işareti ile gruplar bir sonraki köşeye geçerler Sonrasında gruplar en son bulundukları köşedeki kâğıtları alarak kâğıttaki konu ile ilgili yazılanları sınıfta okurlar ve tartışır.

Portfolyo: çok özel amaçlarla öğrenci çalışmalarının bir araya getirilmesidir. Portfolyolar, ilerleme süreci için ilk örnek ve periyodik olarak eklenen gelişme kanıtlarını içerir

katedilen ilerlemeyi gösterebilir, başarının kanıtlarını sunabilir, ölçme ve değerlendirmeyi destekleyebilir ve hangi ek öğrenmelerin gerçekleşmesi gerektiğini gösteren bölümler sunabilir.

portfolyonun içine konacak ürünlerin seçiminde hem öğrencinin hem de öğretmenin yer aldığı bir ortaklıktır. Öğretmen, seçim kriterleri belirleyecek ve öğrencilerin çeşitli tercihlerini yapmalarına izin verecektir.

Bazı öğretmenler dâhil edilen ürünleri tanımlamak için renkli noktalar kullanır. öğrenci tarafından seçilen “kırmızı nokta”, öğretmen tarafından seçilen “sarı nokta”, birlikte seçilen ürünlerde “yeşil nokta” şeklinde olabilir.

Portfolyo sürecinin ilk aşaması ürünlerin toplanması aşamasıdır.ev ödevleri, projeler, yazılı metinler, zihin haritaları, testler, ödevler, videolar,şiiirler, ses dosyaları ve kitap incelemeleri olabilir.

Portfolyo sürecinin ikinci aşaması ürünlerin seçimidir. Öğrenciler kurallara göre parçaları seçerler.

Portfolyo sürecinin üçüncü aşamasında öğrenciler niçin bu parçanın seçildiğini ve hangi kriterleri sağladığını açıklar.

Dördüncü aşamada, öğrenciler bir dahaki sefer ne yapacaklarına, nelere odaklanacaklarına, neyin iyileştirilmesi gerektiğine ve takdir edileceklerin neler olacağına karar verebilirler.

İçerik Farklılaştırma ve Ders Tasarımı Örneği İçerik, öğretim sürecinin “girdisi”dir. Bu girdi, öğretilmesi beklenen konuların bütünüdür. İçerik, öğretim programları tarafından tanımlanmaktadır.

4. Farklılaştırmanın Temel Öğeleri

İçerik İçerik, öğretim sürecinin “girdisi”dir. Bu girdi, öğretilmesi beklenen konuların bütünü oluşturur. İçerik, öğretim programları tarafından tanımlanır.

Süreç Bir öğrenme deneyiminde, öğrencinin bilişsel olarak yapması beklenen temel kavramlar, genellemeler ve beceriler süreç aşamasında anlamlandırılır.“etkinlikler” yoluyla gerçekleştirilir.

Ürün Ürün, öğrencilerin öğrenmelerinin hedeflendiği temel bilgi ve becerileri süreç içerisinde öğrendiklerini, anladıklarını ve yapabildiklerini göstermenin yollarıdır. ürün, öğrencinin bildiğini ortaya koymaya yönelik bireysel yorumudur.

Öğrenme Ortamı öğrencilerin hem bireysel hem de bir bütün olarak bir arada çalışmalarını sağlayan görünür veya görünmez bütün etmenler güvenli, onaylayıcı, zorlayıcı ve destekleyici hissettiren bir ortam tarafından desteklenir.

1. Farklılaştırılmış Öğretimde Öğretmen Roller

Davet mesajı: Burada olmanızdan, sizi daha iyi tanıyacak olmaktan çok memnunuz ve sınıfa önemli deneyimler ve özellikler getirdiğinizin farkındayım. Burayı sizin için değerli bir öğrenme ortamı yapmak için elimden geleni yapmak istiyorum

Yatırım mesajı: Bu sınıfta ve dünyada önemli olduğunuzdan, olabildiğince hızlı ve çok büyümenize yardımcı olmak için çok çalışacağım. Başarınız çabanızdan kaynaklanacağı için sizden de çok çalışmanızı isteyeceğim

Kalıcılık mesajı: Her zaman ilk denemenizde her şeyi doğru yapamayabilirsiniz. Ben de sizin için ve sizinle birlikte başarınızı geliştirecek yaklaşımlar bulmak için çalışacağım. Sizden asla vazgeçmeyeceğim.

Fırsat mesajı: Gençsiniz ve dünyada var olan olasılıkları yeni öğreniyorsunuz. Kendinizi çeşitli ortamlarda, rollerde ve içeriklerle görmeniz için sizlere fırsatlar sunmak istiyorum. Geleceğe hazırlanmanız için var olan olasılıkları görüp heyecanlanmanız için fırsattır.

Düşünme mesajı: Sizi dinleyeceğim, sizden öğreneceğim, sizi sınıfta çalışırken gözlemleyeceğim, ilerlemenizi inceleyeceğim ve rehberliğinizi isteyeceğim Daha bilinçli ve etkili bir öğretmen olabilmek için kendimden bunu bekliyorum. Daha bilinçli ve etkili olabilmemiz için sizden de aynısını ist

2. Duygular ve Öğrenme

Ödülleri kullanmanın beş işlevsel alternatifi • Tehdidi ortadan kaldırmak • Güçlü bir olumlu iklim yaratmak • Geri bildirimi artırmak • Hedefleri belirlemek • Olumlu duyguları harekete geçirmek ve bunlara ilgi uyandırmaktır.

3. Sınıf İklimi

Sınıftaki her öğrenci çok farklıdır ve herkesin kendini güvende hissetmesi gerekir. Sınıflarda iklim ve atmosfer öğrenme sürecinde önemli rol oynamaktadır.

4. Farklılaştırılmış Öğretimi Planlama

1. İlk olarak dersin kazanımlarını göz önünde bulundurarak temel standartları belirlenir.

2. İçeriği, bilgi ve becerileri bütüncül bir şekilde kazandıracak şekilde yapılandırılır.

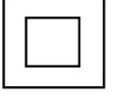
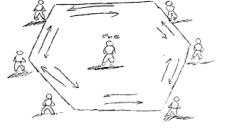
3. Öğrencilerin neyi bildikleri ve neleri öğrenmeleri gerektiği belirlenir.

4. Öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilgi ve beceriler ile bunları kazanmaları için neler gerektiğini belirlenir.

5. Öğrencilerin bildiklerini göstermelerine fırsat sağlanır.

ziyadag1984@gmail.com

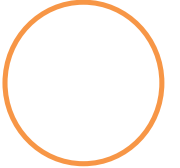
öncesinde
köşeller

el ve yüz ifadesi
sürecinde

sonrasında
yuvarlaklar

PROGRAM TÜRLERİ VE PROGRAM GELİŞTİRME

PROGRAM TÜRLERİ VE PROGRAM GELİŞTİRME

1. Giriş *eğitimin temel amaçlarının bireyin kendini gerçekleştirmesi ve de topluma yararlı olmasını, bir diğer deyişle toplumsallaşmasını sağlamak olduğu* söylenebilir.

2. Eğitim Programının Tanımı

Programın tanımı: • *Siyasi bir araçtır* • *Hizmet etmekte olduğu toplum ve kültürünün bir yansımasıdır* • *Eğitimin kalbidir* • *Öğretmen ve öğrencinin ellerinde hayat bulan bir araçtır* • *Toplumsal etkinliklerin bir sonucudur*.
• *Aralıksız çalışan bir yeniden düzenleme sürecidir* • *Ne öğrenildiği* • *Okulda alınan tüm dersler* • *Öğretme ve öğrenmeyi aydınlatıcı kavuşturur* • *Okullaşmanın özüdür ve okulun varoluş sebebidir*.

Programın Öğeleri: 1-amaç/hedef (niçin) 2-içerik (ne) 3-öğretme-öğrenme süreci (nasıl) 4-ölçme ve değerlendirme (ne kadar)

3. Program Türleri

- **Resmî program:** *Resmî metinlerde açıkça belirtilen biçimde geliştirilen; hedefleri, konuları ve işleniş sırasını; kullanılacak araç gereçleri ve değerlendirmeyi içeren bir programdır*
Ders planı hazırlama konusunda öğretmene temel oluşturan belli bir kapsamının ve düz. devlet tarafından hazırlanıp eğitim bakanlığınca yürütülendir hukuki bir nitelik de taşır.
- **Uygulamadaki program:** *uzmanlar tarafından önerildiği asıl kararı öğretmenlerin verdiği uygulanan, dolaylı, işlev, gerçekleşen ya da öğretilen program*
resmî programın uygulanışında ortaya çıkan ve öğretmen tarafından gerçekten uygulanan ne öğrettiğini, önemini öğrenciye nasıl ilettiğini ve öğrencilerin gerçekte nelerden sorumlu olduklarını kapsayan bir program
- **Test edilen program:** *Öğretmen, eğitim kurumları ve / veya devlet tarafından hazırlanan sınavlarda ölçülen öğrenmeleri kapsayan program türüdür*
- **Örtük program:** *resmî/formal program dışında yazılı ve resmî olmayan, farklı hedeflerin kazanılmasını Bu program; öğretmenin, okulun, toplumun norm ve değerlerini içermektedir*
- **İhmal edilen program:** *Resmî programda yer almasına karşılık uygulamaya konmayan, göz ardı edilen, üstünkörü geçilen ya da atılan programdır*
- **Ekstra program:** *Okulun dışında yapılması planlanmış her türlü deneyim, etkinlik bu programın içinde yer almaktadır.*
- **Desteklenen program:** *Programın desteklenmesi için sağlanan kaynakları (ders kitabı, ders saati, sınıf sayısı, derse ayrılan süre vb.) içeren bir program türüdür*
- **Önerilen program:** *Bilim insanları ya da meslek kuruluşlarınca hazırlanan program türüdür.*
- **Karşıt program:** *resmî programın hedeflerinin tam karşısını savunan kişileri yetiştirmek üzere oluşturulan bir programdır*
Eğitim programı, genel olarak MEB'de veya eğitim kurumlarında yer alan kurum içi ya da kurum dışı tüm etkinlikleri kapsayan bir programdır. Bu program türü en genel program olup öğretim ve ders programlarının çerçevesini oluşturur.
Öğretim programı, eğitim programı içinde yer alan ve özellikle öğrenme-öğretme etkinliklerinin planlanması ve uygulanmasını kapsayan bir programdır
Ders programı ise öğretim programı içinde yer alan matematik, Türkçe, beden eğitimi gibi bir ders ya da kursun amaçlarını, içeriklerini, öğrenme-öğretme ve değerlendirme süreçlerini kapsayan bir program olarak tanımlanabilir

4. Program Geliştirme Süreci

- 4.1 Programın Planlanması** *kimlerin, hangi amaçla yer alması gerektiğine karar verilmeli, kadar sürede gerçekleştirileceği, sürecin hangi aşamasında hangi adımların izleneceği, bu sürecin ne kadar sürede tamamlanacağına ilişkin çeşitli kararların alındığı çalışma planının yapılması ardından sürecin en kritik aşaması olan, tasarıya temel teşkil edecek biçimde gereksinimlerin belirlenmesi süreci planlanır.*
ihtiyaç analizi, genel olarak bireysel ve kurumsal gelişimi sağlama, karşılaşılan ve karşılaşılabilecek sorunlarla birlikte ihtiyaçları tespit ederek bu ihtiyaçlara uygun çözüm yolları bulma olarak tanımlanmaktadır.
- 4.2 Program Tasarısının Hazırlanması** *Tasarının hazırlanması programın öğelerini kapsar. Bunlar: amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirmedir. Bu aşamada; bu çalışmanın neden yapıldığı, ulaşmak istenen çıktıların neler olduğu, sürecin nasıl işleyeceği ve amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının nasıl anlaşılacağı soruları yanıtlanır*
- 4.3 Programın Uygulanması** *bir deneme uygulamasına gereksinim vardır. pilot uygulamasının yapılmasındaki amaç, gerçekte nasıl göründüğünü anlayabilmektedir.*
Bu süreçte toplanan veriler, programın aksayan yönleri hakkında önemli bilgiler sunabilir. diğer nokta, değişime karşı oluşabilecek dirençleri öngörebilmek ve bu dirençleri ortadan kaldırmaya yönelik önlemleri alabilmektir.
- 4.4 Programın Değerlendirilmesi** *programın tüm öğeleri ve bu öğeler arasındaki ilişkiler değerlendirilir, uygulama süreci incelenir ve programın çeşitli açılarından (amaçlara ulaşma düzeyi, içeriğin uygunluğu vb.) uygunluğuna karar verilir.*
Bu sürecin sonunda program olduğu gibi uygulamaya konabilir, geliştirilerek uygulamaya başlanabilir ya da sonlandırılabilir. Bu süreçte alınacak kararların uygunluğu bilimsel bir anlayışın izlenmesiyle olmalıdır.
- 4.5 Programa Süreklilik Kazandırılması** *Program geliştirme, döngüsel bir süreçtir. uygulamada elde edilen verilerle geliştirildikçe etkililik kazanır. Bunun gerçekleşebilmesi ise araştırma-geliştirme çalışmaları ile mümkündür.*

PROGRAM DEĞERLENDİRME

1. Giriş *Hazırlanan programların, planlanan öğretim etkinliklerinin bu gerekliliğe uygun olup olmadığı ya da ne düzeyde uygun olduğu sorularına ancak değerlendirme sürecinde yanıt aranabilir.*

2. Program Değerlendirmenin Amacı ve İşlevi *Durumu belirleme, gözden geçirme, karşılaştırma, gereksinimleri belirleme, amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını saptama gibi önemli işlevleri yerine getirmede kullanılabilecek bir araç olarak düşünülebilir.*

3. Program Değerlendirme Süreci

- **Planlama:** *öncelikle değerlendirme amacına karar verilmesi gereklidir. Değerlendirme için başlangıç noktası, neyin değerlendirileceğini tanımlamaktır. Bu sürecin en önemli kısmı; değerlendirmenin neden yapılacağı, bulgularının hangi amaçla ve kim tarafından kullanılacağı, daha önce değerlendirilip değerlendirilmediği, maliyeti gibi konuların açıklığa kavuşturulması ve değerlendirmeyi yürütecek değerlendirmeci kim olacak.* *Dış değerlendiriciler, değerlendirilen bağlamın dışında olan, projeye ilgili olmayan bağımsız kişiler olarak düşünülebilir. İç değerlendiriciler ise programın içinden kişilerdir. Değerlendirilecek programın durumuna göre biri ya da her ikisi sürecin bir parçası olabilirler* *Değerlendirme yaklaşım ve modellerine karar verilmesi. istenen değerlendirme, soru ve ölçütlerinin belirlenmesi. araştırma yöntemine, katılımcılara karar vermeleri veri kaynaklarının neler olacağı, verilerin nasıl bir süreçte toplanacağı, analizin nasıl yapılacağı gibi kararlar alınmalıdır*
- **Uygulama:** *planlama aşamasında alınan kararlar işe koşulur. veri toplama araçları kullanılır. Bunlar; sınav sonuçları, ölçekler, testler, gözlemler ve görüşmeler olabileceği gibi konuyla ilgili doküman inceleme de olabilir. son aşaması raporlaştırmadır*
- **Değerlendirme:** *bağımsız bir biçimde değerlendirme süreci* • *Değerlendirilecek programdaki olguya odaklanma* • *Bilginin toplanması:* *Bilginin organize edilmesi:* • *Bilginin analiz edilmesi:* • *Bilginin raporlaştırılması:* • *Gözden geçirme.*

4. Program Değerlendirme Türleri ve Yaklaşımları

- 4.1 Program Değerlendirme Türleri** *biçime göre* 1-Formal değerlendirme *yapılandırılmış bir değerlendirme türüdür ve süreç hakkında uzmanlık gerektirir* 2-İnformal değerlendirme *sistematik olmayan bir özellik taşır*
amaça göre 1-Biçimlendirici değerlendirme *durumun gözden geçirilmesi amacıyla yapılır* 2-Toplam değerlendirme *Eğitim programı başarılı oldu mu*

4.2 Program Değerlendirme Yaklaşımları

- **Hedefe Dayalı Değerlendirme:** *önceden belirlenen hedefler ile hedeflerin gerçekleşme düzeyini belirleyen ölçme sonuçları karşılaştırılarak durum tanımlanmaya çalışılır.*
- **Yönetime Dayalı Değerlendirme:** *yöneticilere ya da program liderlerine bilgi sunmaya odaklanan bir nitelik taşır. özellikle karar vericiler, müdürler vb. yönetim basamağında yer alan kişilerce daha etkili kullanılabileceğini savunur.*
- **Uzman Odaklı Değerlendirme:** *O program konusundaki uzman ya da uzmanların karar vermesine odaklıdır. akreditasyon çalışmaları, proje değerlendirme jürileri ya da hakem kurulları, programı yerinde değerlendiren uzmanların uygulamaları*
- **Tüketici / Yararlanıcı Odaklı Değerlendirme:** *çalıştaylar, hizmet içi eğitimler, eğitim materyalleri gibi ürün ve hizmetler hakkında bilgi toplamakla yükümlü birey ya da bağımsız kuruluşlar tarafından geliştirilen ve desteklenen bir yaklaşımdır.*
- **Katılımcı Odaklı Değerlendirme:** *Paydaşların, bir diğer deyişle programla ilgili olanların değerlendirmeye yardım etmek üzere sürece katılması söz konusudur. öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve / veya ailelerin katılımı*

Eğitim programlarının temel sorunları üzerine değinen ve bu konuyla ilgili 1918 yılında ilk kitabı yazan BOBBİT'tir.

KAVRAMLAR VE KAVRAM ÖĞRETİMİ

Kavram nedir?	Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım.	5 Özelliği:	Öğrenilebilirlik	Kullanılabilirlik	Açıklık	Genellik	Güçlülük
Kavram Öğrenimi ve Öğretimi	Kavram öğrenmede bilgilerin yapılandırılması söz konusudur	Yaşam boyu devam eder	Yaşam boyu devam eder				
Geliştirme Süreçleri	1. Genelleme: Nesnelerin, olayların ya da olguların var olan özelliklerinden yola çıkarak bir genel ilkeye ulaşma sürecidir.	4. Tanımlama: Kavramların özelliklerini açıklamadır.					
	2. Ayırım: Benzemeyen özelliklerin vurgulanmasıdır.	3. Tümevarım: Genele ulaşma, çıkarım yapma sürecidir.	5. Tümdengelim: Örneklerden yola çıkarak genel hâlinaçıklanma sürecidir.				

Kavram Öğrenmede Öğrenme Kuram ve Yaklaşımları

Bilişsel yaklaşımlar içerisinde yer alan ve öğrenmeyi şemalar ile ifade eden Jean Piaget; özümseme, uyumsama ve dengesizlik süreçlerini ifade etmiştir.	
Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme bir bilgi yığını şeklinde değil, bir örüntüdür	bireyin buluş yoluyla örnekler üzerinden bir bütüne varmasını Bruner, , tümdengelim olarak bilinen ve anlamlı sunuş yoluyla öğrenmeyi David Ausubel
Kavram yanlışlarının çok çeşitli nedenleri vardır ve bunlardan bazıları şunlardır:	Var olan yapıdaki kavramların değiştirilebilmesi için
• Sınıf ve laboratuvarlarda verilen eğitim sürecince yanlışların yeterince ele alınmaması,	Kavram öğretiminde ve kavram yanlışları tespitinde
• Analoji gibi öğretim materyallerinin öğretilmesi istenen kavram yerine geçerek genellemelerin yapılması,	1. Kavram haritaları
• Öğretim materyali olarak ders kitaplarındaki eksik ifadeler,	2. Zihin haritaları
• Yazılı ve görsel medya	3. Kavram karikatürleri
• Günlük hayatta kullanılan dil.	4. Metaforlar ve analogiler
	5. İki / üç aşamalı testler

KAVRAM ÖĞRETİMİ

Giriş	Kavramların yapı itibarıyla soyut düşünce birimleri olması ve karmaşık bir ilişkisel düzeydeki niteliği nedeniyle öğrenmede zorluklar yaşanmakta Bu sorunu gidermede görsel tasarım araçlarının kullanılması katkı sağlayabilir
1. Kavram Haritaları	Joseph D. NovaK Ausubel’in anlamlı öğrenme kuramına dayalı Bilgiyi organize edip görsel bir şekilde sunar kavramlar ve kavramlar arası ilişkileri gösteren grafiksel bir görsel araçtır
	Kavram haritaları hazırlanırken dikkat edilecek bazı hususlar: ☒ Tek bir akış diyagramı şeklinde hazırlanmamalıdır. ☒ Her kavram bir defa kullanılmalıdır. ☒ Özel isimler kavram değildir, yazılmaz. ☒ Belli bir grup kavramlar renklendirilebilir. Ayırt edilebilirlik sağlar.
2. Zihin Haritaları	Tony Bu Z an tarafından geliştirilmiştir. İlk olarak not alma tekniği olarak ortaya çıkmıştır. Olayların, fikirlerin sistematik bir şekilde görselleştirilmesidir
3. V-Diyagramları	D. Bob Gowin ve arkadaşları tarafından fen bilimi alanında laboratuvar araştırmalarının daha etkili olması içindir. Hazırlanan raporlar da öğrencilerin teorik bilgiler ile uygulamalar arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olmak.
4. Kavram Karikatürleri	Bir kavram karikatürü hazırlarken aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir. ☒ Günlük hayattan bilimsel bir olayı konu alır. ☒ İnsan ya da hayvan karikatürü şeklinde karakterler gösterilir ve bu karakterler isimlendirilmelidir. ☒ Karakterler olayı tartışır veya diyalog hâlinde olur. ☒ Karikatürler dikkat çekici tasarlanmalıdır. ☒ Tüm alternatif fikirler akla uygun ve eşit statüde olmalıdır. ☒ Öneri: Konuşma balonlarına bir tane boş konuşma balonu ilave edilebilir. ☒ Karakterlerin fikirleri konuşma baloncuklarında ayrı ayrı ve sırasıyla verilmедiler. ☒ Poster formatında kullanılacaksa öğrencilerin görebileceği şekilde ve okunaklı olmalıdır. ☒ Karakterlerin görüşleri kısa, öz ve anlaşılır ifade edilmelidir.

AKRAN ÖĞRETİMİ

Akran Öğretimi	Eric Mazur	Akran öğretimi yönteminin;kavramsal öğrenme, problem çözümünü artırma, öğrenme zorluklarını giderme, öz güven üzerine olumlu etkileri olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur.
Akran Öğretiminin Adımları		Kavram sorusunun bazı özellikleri öğrencilerden gelen yanıtların alınmasında kullanılan yöntemler
1-kısa konu anlatımı	5-akran tartışması	• Sadece sayıların kullanılıp çözüme ulaşıldığı bir soru olmamalıdır.
2-kavram testi	6-öğrenci oylaması	• Soru çoktan seçmeli ve yeterli sayıda seçenek içermelidir.
3-öğrenci oylaması	7-cevapların gözden geçirilmesi	• Soru öğrencinin anlayacağı dilde açık ve net olmalıdır.
4-cevapların gözden geçirilmesi	8-açıklama anlatma	• Soru ne çok zor ne de çok kolay olmalıdır. • Soru tek bir kavram üzerinde olmalıdır.
Akran Öğretiminin Avantaj ve Sınırlılıkları	teknolojik uygulamaların tercih edilmesi bir taraftan öğrencinin ilgisini, sürece katılımını olumlu yönde etkileyebileceği gibi bazı öğretmenler için zahmetli ve maliyetli görünebilir.	
Akran Öğretimi Yönteminin Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi	Öncelikle bireylerin kendilerini değerlendirmesi (öz değerlendirme) sonrasında akran ve grup değerlendirmelerini yapmaları istenebilir (akran değerlendirme, grup değerlendirme).	

OKUL DIŞI ÖĞRENME

Giriş

Okul dışı öğrenme, başka bir ifadeyle informal ortamlarda formal öğrenme faaliyetlerinin yürütülmesidir.

Formal:	genellikle okulda	motivasyon dışısal	yapılandırılmış	zorunlu	öğretmen liderliğinde	değerlendirme var	ardışık	önceden planlanmı
Non-formal:	okul dışı ortamda	içsel ama dışşalda olabilir	yapılandırılmış	gönüllü	rehber yada öğretmen	değerlendirme yok	ardışık değil	önceden planlanmı
İnformal:	her yerde	motivasyon içsel	yapılandırılmamış	gönüllü	öğrenenin öncülüğünde	değerlendirme yok	ardışık değil	planlanmamış

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

Okul dışı öğrenme sürecini nasıl organize etmeliyiz?	
1. Etkinlik Öncesi Hazırlar	• Etkinlik planının hazırlanması: zaman, akış planının planlanması • Okul yönetimi ve ailelerden izinlerin alınması • Gidiş-dönüş ulaşımının planlanması • Velilerin bilgilendirilmesi • Gidilecek ortamdaki iletişim kurulacakların belirlenmesi: • Öğrencilerin bilgilendirilmesi: gidilecekortam, kurallar, güvenlik • Öğrencilerin çalışma programının belirlenmesi: çalışmakâğıtları, fotoğraf çekme vs. • Öğrencilerin gereksinimlerinin dikkate alınması: su, iaae, tuvalet, engelli öğrenciler
2. Etkinliğin Uygulanmı	• Etkinlik öncesi öğrenciler organizasyon kuralları hakkında bilgilendirilmelidir. • Gruplar hâlinde çalışılacaksa bunlar belirlenmelidir. • Etkinliğin belirli anlarında öğrencilerin çalışma kâğıtlarınıoldurmaları için onlara zaman verilmelidir. • Öğrencilere ortamı gezebilecekleri serbest zaman verilmelidir.
3. Etkinlik Sonrası Değerlendirme	1. Kavram haritaları 2. Zihin haritaları 3. Etkinlik sonrası değerlendirme 3. Metin çözümlemesi 4. Bulmacalar 5. Gazete/poster/broşür hazırlama 6. Fotoğraf sergisi 7. Kompozisyon/mektup yazma

EĞİTİMDE ETKİLİ GERİ BİLDİRİM

II. Etkili Geri Bildirim	Ayrıntılı Kişiyе değil, ürüne yönelik Açık ve anlaşılır Süreç odaklı ve biçimlendirici Bilişsel, üstbilişsel ve duyuşsal özellik İlerlemeyi ve farkı göstermeli Sözlü ve yazılı Pozitif unsurları içermeli
	Pozitif jest ve mimikler geri bildirimе eşlik etmeli Doğrudan yanıta değil, düşündürmeye yönelmeli Sadece eksikliklere ve yanlışlara yönelmemelidir, aynı zamanda düzeltme de içermelidir
III. Etkili Geri Bildirim Sürecinde Web 2.0 Araçları	Kahoot:hatırlama ve anlama düzeyindeki sorulara yönelik anlık sınırlı geri bildirim Edmodo: Edmodo, sanal sınıf uygulaması Google drive: Google drive üzerinde ortak dokümanlar oluşturulabilir
	Formative: Formative ile öğrencilere anlık geri bildirim verilebilir, onlar ile etkileşime girilerek yanıtları görülebilir ve ayrıntılı geri bildirimler düzenlenebilir Socrative: Socrative’de öğrencilere yönelik çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve kısa cevaplı sorular hazırlanabilir, öğrencilere anında onaylayıcı ya da detaylı geri bildirimler verilebilir.

ÖĞRENME, ÖĞRETİM VE EĞİTİMDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

ÖĞRENME KAVRAMI

öğrenme kavramının temel özellikleri: davranışlarında bir değişme meydana gelir, değişme kalıcı ve uzun sürelidir, yaşantı, deneyim kazanması sonucunda oluşur, öğrenilen bilgilerin başka durumlara aktarılması mümkündür, geçici etkenlere bağlı değildir, sadece büyüme sonucunda

Öğrenme Bireyin davranışında ya da bireyin bir davranışı gösterme yeterliliğinde yaşantısı yoluyla meydana gelen kalıcı izli değişimdir

Refleks: Bireyin doğuştan getirmiş olduğu bir uyarıcıya karşı belli ve basit bir davranış gösterme eğilimi, bir uyarıcıya karşı gösterilen oldukça hızlı ve tutarlı tepki olarak ifade edilebilir.

İçgüdü Doğuştan getirilen, türe özgü karmaşık ve öğrenilmemiş olan, kişinin gelişiminde rol oynayan temel psikolojik bir güçtür.

Yaşantı Bireylerin çevresiyle olan etkileşimi sonucunda bireyde kalan iz olarak tanımlanan kavramdır.

Davranış Organizmanın gözlenebilen ya da gözlenemeyen açık ya da örtük etkinliklerinin tümünü kapsayan bir sureçtir.

Öğretme: Bireyin öğrenmesine yardım/destek/rehberlik yapma işi. Öğrenmeye yardım, bilgi aktarımı değildir. Bilgilerin aktarılamamasıdır.

Öğretim: Planlı/amaçlı öğretim çabası/etkinliklerine "öğretim" ismi verilir. Bilgilerin aktarılmasıdır

Öğretim progra Öğrencilere kazandırılacak özelliklere ulaşmak için planlanan etkinlikleri içeren yazılı dokümanlara verdiğimiz isimdir.

ÖĞRENME İÇİN TEMEL İLKELER

1. Öğrenme hedefe yön Neyi, neden yaptıklarını bilemezlerse öğrenmek için harekete geçmezler.

2. Öğrenme ön bilgi ile yeni bilgi arasında bağ kurn Dünyayı tanımlamamızı sağlayan, tanımlayıcı bilgidir. iş ve işlemlerin yapılmasını formüle eden, işlemsel bilgidir. bir işlemsel bilgiye ne zaman başvurmamız gerektiğini ortaya koyan koşul bilgisidir.

3. Öğrenme bilginin örgütlenm Bilginin kendi içinde anlamı ortaya koyacak şekilde ana noktalarının çıkarılması, yapılandırılması, ilişkilendirilmesi gerekir.

4. Öğrenme doğrusal olmayan fazlar halinde Temelde üç fazdan söz edilebilir: Öğrenen önce ön öğrenmeleri hatırlar, sonra yeni gelen bilgiyi seçer; sonra yeni bilgiyle ön bilgiyi örgütler, birleştirir.

5. Öğrenme gelişimden Öğrencilerin fizyolojik gelişimleri de bireysel farklılıklar içerir.

6. Öğrenme s Öğrenme stratejileri; öğrencilerin yeni bilgi ve becerileri almak, anlamlandırmak, saklamak, gerektiğinde hatırlamak için kullandıkları amaçlı eylem ve düşüncelerdir.

A) Bilişsel stratejiler: Akademik işi tamamlamak amacıyla kullanılan stratejiler (örneğin soru çözme, altını çizme, özet yazma).

B) Üstbiliş stratejiler: Öğrenmeyi planlama, izleme ve kontrol amacıyla kullanılan stratejiler (örneğin nasıl öğrenebileceğini düşünme, öğrenip öğrenmediğini kontrol).

C) Sosyal ve duyuşsal stratejiler: Başkalarıyla etkileşimi gerektiren ya da bireyin duyuşsal durumunu etkilemeye yönelmiş stratejiler (örneğin kendini ödüllendirme, önemini düşünme, arkadaşına sorma).

ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öğrenmeyi Dolaylı Etkileyen Öğrenmeyi dolaylı etkileyen faktörler, öğreten (öğretmen) ve öğrenme ortamıdır.

Öğrenmeyi Doğrudan Etkileyen Öğrenen, Yöntem, Materyal.

1. Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenenden Kaynaklı Faktörler: **öğrendi**

A) Türe Özgü Hazır Ol Organizmanın bir davranışı gösterebilmesi için biyolojik donanımının yani genetik donanımının uygun olması gerekir. insanlara kuşlar gibi uçmayı öğretemeyiz

B) Olgunlaşım Vücut organlarının kendinden beklenen fonksiyonları yerine getirebilecek düzeye gelmesidir. Olgunlaşma aynı zamanda yaş ve zekâ ile ilişkilidir.

C) Genel Uyarılmışlık Hâli ve Kaygı: 1. Genel Uyarılmışlık Hâli: Bireyin dışarıdan gelen uyarıcıları alma derecesidir. 2. Kaygı: Kaygı, nedeni belli olmayan korku ya da sürekli kötü bir şey olacağına dair hissin baskın olduğu psikolojik durum olarak tanımlanır.

D) Eski Yaşantıların Aktarılabilirliği Buna öğrenmede "aktarım" veya "transferans" denir.

1. Olumlu Aktarma: Bisiklet kullanmayı bilen birinin motosiklet kullanmayı kolay öğrenmesi,

2. Olumsuz Aktarma: Q klavye kullanan bireyin F klavyeyi öğrenmede zorlanması gibi ileriye ket vurma: Eski yeniye engelliyor. Geriye ket vurma: Yeni eskiyi engelliyor.

Alt düzey transferans, spontane (kendiliğinden) hareketssel. Üst düzey transferans, soyut ve zihinselidir:

E) Güdü (Motivas İstekleri, arzuları, gereksinimleri, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir ifadedir. Açlık, susuzluk, uyku, cinsellik gibi fizyolojik kökenli güdülere "dürtü" adı verilir. Başarı, sevgi, sosyal onay, statü gibi daha karmaşık olanlarına "gereksinim (ihtiyaç)" denilmektedir. İçsel güdülenmede bireyi harekete geçiren durum, kendi içsel ödüllendirme sistemine bağlıdır. Dışsal güdülenme ise öğrencileri öğrenme esnasında dışsal olarak etkileyen unsurlardır. Birincil güdüler daha çok fizyolojik olup bedensel gereksinimlerin doyurulmasına yöneliktir. İkincil güdüler ise öğrenme yaşantıları sonucunda oluşmuştur. psikolojiktir.

F) Dikkat: Dikkat, kişinin amaçlarına ulaşabilmesi ve bilişsel süreçleri harekete geçirip sürdürmesi için harcadığı sınırlı insan kaynağıdır. 1. İhtiyaçlar, 2. Değerler, 3. Amaçlar veya niyetler, 4. Duygular

2. Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenme Yöntemleriyle İlgili Faktörler **yöntem**

A) Öğrenmeye Ayrılan Zaman: Aralıklı çalışma, günde birkaç saat veya haftada birkaç saat gibi programlar yaparak sistematik bir biçimde tekrar etmesi yani çalışmasıdır.

Toplu çalışma, öğrenme malzemesini sadece sınav zamanı "sıkışık" bir şekilde çalışan öğrenme stratejisini anlatır.

B) Öğrenilen Konunun Yapısı: Parçalara bölerek öğrenme: Bütün hâlinde öğrenme:

C) Öğrencinin Aktif Katılımı: Öğrencinin bir öğrenme durumunda "pasif" olmasından "aktif" olmasına doğru giden süreç dinleme-okuma-yazma-anlatma şeklinde oluşmaktadır.

D) Geri Bildirim: İyi bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencinin öğrenip öğrenmediği ya da ne kadar öğrendiği ile ilgili olarak bilgilendirilmesidir.

3. Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenilecek Malzeme ile İlgili Faktörler **konu-ders**

A) Algısal Ayırt Edilebilirlik Öğrenilmesi gereken uyarıcının diğer uyarıcılardan ayırt edilerek incelenmesi, yani öğrenilmesi gerekmektedir.

B) Anlamsal Çağrışım: Geçmiş yaşantılarıyla ne kadar ilişkili ise öğrenme o kadar kolay olmaktadır. (transfer)

C) Kavramsal Gruplandırma: Birbirine yakın veya benzer olan kavramları gruplar hâline getirmek öğrenilebilirliği de artıran bir durumdur

Öğrenme stratejilerine atfedilen değerin artmasının nedenleri:

a) Öğrencinin öğrenme sürecindeki rolü: etkin rolü olan, bilgiyi kendine özgü biçimde örgütleyip işleyerek edinen

b) Yaşam boyu öğrenme gereksinimi: "Öğrenmeyi öğretme" olarak ifade edilmektedir.

c) Öğrenme stratejilerinin öğrenme ürünleri üzerindeki etkisi: Akademik başarı Duyuşsal öğrenme ürünleri (tutum, güdü, benlik algısı)

refleks

1. Doğuştan getirilmiştir.
2. Belli bir uyarıcısı vardır.
3. Belli bir davranıştır.
4. Basit bir davranıştır.
5. Biyolojik donanımında yer alır.

davranışlar

- A) Doğuştan Gelen Davranışlar: İçgüdüsel ve refleksif davranışlardan oluşur.
B) Geçici Davranışlar: Alkol, ilaç yorgunluk, hastalık gibi etkenlerle ortaya çıkar.
C) Sonradan Kazanılan Davranışlar ya da Öğrenme Ürünü Olan Davranışlar:

1. Planlı eğitim yoluyla kazanılan davranışlar
2. Gelişigüzel kültürlenme ürünü olan davranışlar:

İçgüdü

1. Doğuştan gelmesi,
2. Bir türün tüm üyelerinde bulunması,
3. Başka türlerde aynı biçimde bulunmaması,
4. Karmaşık bir davranış örüntüsü olması,
5. Belli bir biyolojik gereksinim ile ortaya çıkmamış olması gerekmektedir

geri bildirim

Geri bildirimin (dönüt) öğrenen açısından yararları şöyle sıralanabilir:

1. Ön bilgilerin doğruluğunu test etmiş olur.
2. Aktarmayla yeni yapılandırdığı bilgilerin geçerliliğine ilişkin bilgi edinir.
3. Konuya ilişkin mevcut anlayışını detaylandırmasına yardımcı olur.
4. Yeterliliğine ilişkin bilgi verir.
5. İçsel motivasyonu artırır.

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

1-SUNUŞ YOLUYLA ÖĞRETİM–ANLAMLI ÖĞRENME (AUSUBEL)

Temel Özellikleri: Öğretmen merkezli,kavram, ilke ve genellemeler,tümdengelim,genelden özele,hiyerarşik,basamak basamak,az zamanda çok bilgi,Kavramların ve soyut konuların öğrenimi,ilköğretim 5. sınıftan itibaren ardıcılık, aşamalık,,bilinenden bilinmeyene,ön örgütleyici – organize ediciler (kavram haritaları, grafik, şema,soru – cevap) kullanılır.Klasik sınıflar.öğretmen – öğrenci etkileşimi yükündür.

Uygulama aşamaları: 1.Ön organize ediciler kullanılır (Öğrenci öğrenmeye hazır hâle getirilir.). 2.Konu tümdengelim yöntemiyle sunulur (Kavram, ilke, bilgi birimi sunulur.). 3.Farklı örnekler sunularak ilke ve kavramlar ile öğrencilerin bilişsel süreçleri aktif hâle getirilir 4.Sunulan bilgiler özetlenir.

Yararları: Kısa sürede çok bilgi aktarılır. Zamanın kısıtlı olduğu durumlarda kullanılır. Kalabalık sınıflar için idealdir. Zor, soyut ve karmaşık konuların öğretiminde kullanılır. Öğrencilerin ön bilgileri yeterli olmadığı durumlarda etkili olı Dersin girişinde, özetlenmesinde, tekrarında kullanılır.

Sınırlılıkları: Sadece bilgi düzeyinde hedeflerin öğretiminde kullanılır. Üst düzey hedeflerde kullanılmaz. Öğrenci aktivitesi düşüktür. Ezber öğrenmeler gerçekleşebilir. Sıkıcı olabilir. Öğrencilerden dönüt almak zor olduğundan hataların düzeltilmesine imkân olmayabilir.

2-BULUŞ YOLUYLA ÖĞRETİM – ÖRNEK KURAL (BRUNER)

Temel i Öğrenci bilgiye kendisi ulaşmalı ve bilgiyi keşfetmelidir,merkezinde öğrenci,Öğrenci örnekleri inceler, deney yapar; ilke, tanım ve genellemelere kendisi ulaşır. Tümevarım,Öğretmen gerektiğinde ipucu ve dönütler verir merak duygusunu uyandıracak bir problemle derse başlar.öğrenci etkinliğine dayalı, güdüleyici bir yaklaşımdır.öğrenme güdüsünü artırmasıdır.öğretmenin görevi sunmak değil, daha çok öğrencilere bilgileri buldurmaktır.Öğretmen dersin başında çözümü ya da sonucu vermez. Çözümüne ya da sonuca giden öğrencidir.ön bilgilerinin olması gerekmektedir.kavrama düzeyindeki hedeflere uygun,sezgisel düşüncesini gerektirir.

Uygulama Aşamaları: 1.Öğretmenin örnekleri sunması 2.Öğrencilerin örnekleri açıklaması 3.Öğretmenin ek örnekler vermesi 4.Öğrencilerin ek örnekleri açıklaması 5.Öğretmenin örnekleri ve zıt örnekleri vermesi 6.Öğrencilerin bu zıt örneklerle karşılaştırma yapması 7.Öğrencilerin belirlediği ilkeleri ve özellikleri açıklanması 8.Öğrencilerin ilke ve genellemelere ulaşması ve tanımlı yapması 9.Öğrencilerin ek örnekler vermesi

Yararları: Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağladığından kalıcı öğrenmeyi sağlar. Üst düzey düşünme becerilerini geliştirir. Kavrama ve üstü hedef düzeyleri için uygundur.

Sınırlılıkları: Zaman alır. -Maliyeti yüksektir. -Ön bilgiler yoksa amacına ulaşmaz. -Karmaşık bazı konularda sonuca ulaşmayabilir. Olgu öğretiminde etkili değildir.

3-ARAŞTIRMA-İNCELEME YOLUYLA ÖĞRETİM STRATEJİSİ (J. DEWEY)

Temel özellikleri: Öğrenci merkezli bir stratejidir. Öğrenci etkinliklerine dayalı bir problem çözme sürecidir. Öğretmenin görevi: Uygun araştırma problemlerini belirlemektir Tümevarım ve tümdengelim öğrencinin problem çözme becerisini kullanarak bilimsel yöntem sürecini izlemesi gerekir. konunun hedef-davranış boyutu en az uygulama ve daha üst düzeyde olmalıdır Amaç, içeriğin aktarılması değil, öğrencilerin araştırma ve problem çözme yönteminin farkında olması ve onu gerektiğinde kullanmasıdır laboratuvar, atölye ve okul dışı doğal ortamlarda kullanılabilir Dolayısıyla üst düzeyli zihinsel süreçlerin (uygulama, analiz, sentez) geliştirilmesinde en etkili stratejilerden birisidir.

Uygulama Aşamaları: • Problemi hissetme • Problemi tanımlama • Problemlerle ilgili bilgilerin toplanması • Problemlerle ilgili hipotezler kurma • Veri toplama (problemin çözümü için) • Hipotezleri test etme (Doğru-yanlış) • Problemin çözümü • Sonucu raporlaştırma

Yararları: Öğrencilerin bilimsel, problem çözme, yaratıcı, eleştirel gibi üst düzey düşünme becerisini kazanmalarını sağlar, Üst düzey hedeflerde kullanılır. İletişim, sorumluluk alma, kaynaklara ulaşma becerisi kazandırır.

Sınırlılıkları: Maliyeti yüksek, zaman alır, kalabalık sınıflarda uygulanması zor, ön koşul öğrenmeleri eksik olan öğrencilerde uygulanması zor, her yaş ve her hedef düzeyi için uygun değildir; öğretmen sınıf yönetiminde zorluk yaşayabilir.

4-TAM ÖĞRENME STRATEJİSİ (YAKLAŞIMI) (BLOOM)

Temel Özellikleri: Bilgi birimleri ünitelere ayrılmıştır ve bir ünite tam olarak öğrenilmeden diğerine geçilmez. Ek öğretim zamanı ve nitelikli öğretme hizmeti sağlanırsa her öğrencinin öğrenebileceğini savunur “Öğrenemeyen öğrenci yoktur, öğretemeyen öğretmen vardır.” Her ünite sonunda izleme testi (formatif) uygulanır Değiştirilmez Özellikler: zekâ, genel yetenek, öğrencilerin kişilik özellikleri, ailenin sosyoekonomik statüsü,Değiştirilen Özellikler: ön öğrenmeler, derse karşı ilgi, tutum, başarı inancı, ipucu, pekiştirme, katılımı, dönüt, araç gereç ve zaman gibi değiştirilebilir ögeler zenginleştirilerek etkili öğrenme sağlanabilir.

Uygulama Aşamaları: 1.Öğrenme birimlerinin üniteler şeklinde belirlenmesi 2.Ünitenin hedef-davranışlarının belirlenmesi, ulaşılacak hedef-davranış standardının belirlenmesi (%70)

3.Ön koşul öğrenme düzeyinin belirlenmesi, varsa ön koşul öğrenmelerdeki eksikliklerin giderili 4.Öğretim ünitesinin işlenmesine geçilmesi (Etkinlikler düzenlenir.)

5.Ünite ya da konunun öğretimi bittikten sonra izlemeye dönük değerlendirmenin (ünite, izleme testi) yapılması (formatif değerlendirme)

6.a)İstenilen öğrenme standardına (%70) ulaşmayan öğrenciler için tamamlayıcı ek öğretim etkinliklerinin yürütü 6.b)Öğrenme düzeyi iyi olan öğrenciler için zenginleştirilmiş öğretim etkinlikleri düzenleme

7.Sınıftaki tüm öğrencilerin istenen öğrenme standardına ulaşmasından sonra bir sonraki üniteye geç 8. Birkaç ünite işlendikten sonra summatif değerlendirme yapılması, öğrencilerin düzeyinin belirlenmesi

Tamamlayıcı Öğretim Etkinlikleri: Öğretmen veya özel öğretici tarafından bire bir eğitim (özel ders), küçük gruplarla öğretim; okulda, evde ek öğretim (ödev) Eğitsel oyunlarla öğretim, bilgisayarlı öğretim Programlı öğretim, tekrar (farklı yöntem ve tekniklerle) kaynak ve yardımcı kitaplarla öğretim

Tam öğrenmenin 3 temel değişkeni

1. Öğrenci Niteliği: a) Bilişsel Giriş Davranışları:*Bilgi, beceri ve yetenekler*Ön koşul bilgiler*Sözel ve işitsel yetenekler*Okuduğunu anlama*Dinleme becerisi*Problem çözme becerisi b) Duyuşsal Giriş Davranışları:*İlgisi *Tutumu *Akademik öz güveni (benlik)

2. Öğretim Hizmetinin Niteliği:

a) **İpucu:** Bir sınıfta hedef davranışları kazandırmada kullanılan her türlü ileti ipucudur. soru sorma, açıklama, örnekleme, modeller, gerçek varlıklar, ses tonu, jest ve mimikler, harita, şemalar, grafikler

b) **Öğrenci Katılımı:** öğrencileri aktif kılmak ve öğretim merkezli öğretim yapmak için etkinlikleri öğrencilerle birlikte planlamalı ve uygulamalı hedeflerden ve içerikten çok yöntem ve tekniklere odaklanmalıdır

c) **Pekiştirme:** Bir davranışın ortaya çıkma olasılığını artıran uyarıcılara “pekiştirme” denir. öğrencinin gösterdiği olumlu davranıştan sonra öğretmen pekiştirme verirse o davranış kalıcı olur

d) **Dönüt-Düzeltilme (Geri Bildirim):** Dönüt, öğrenciyi yaptığı bir davranışın sonucu ile ilgili bilgi vermektir. "Düzeltilme" ise yanlışların ve öğrenme eksikliklerinin giderilmesi işlemidir. En önemli ögedir.

3. Öğrenme Ürünleri: Öğrenme düzeyini (iyi, orta, kötü) -Öğrenme çeşidini (bilişsel, duyuşsal, psikomotor) -Öğrenme hızını (hızlı, yavaş) -Duyuşsal ürünleri (kendine güven, güdü) Bilişsel ürünleri (kavrama analiz, sentez, değerlendirme) kapsar.

EĞİTİMDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

YAPILANDIRMACI ÖĞRENME YAKLAŞIMI (PIAGET, VYGOTSKY, DEWEY, GESTALT, BRUNER)

Deneyime bağlı anlam oluşturma sürecidir. Bilgi yaşantılarını anlamlı bir duruma getirmeye çalışan ve öznel bilgiyi oluşturan yani bilgiyi yapılandıran bireydir. Nesnel bilgiyi reddeder. Ön bilgilerinin farkında olmaları, çevre ile etkileşime geçmeleri, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeleri öğretmen tarafından sağlanmalıdır. açık uçlu sorular sormalı, açık uçlu tartışmalar yapmalıdır. önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurmalarına rehberlik. Öğretmen öğrencileriyle birlikte araştırır ve öğrenir. En önemli özelliği; bireyin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmaya, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Yapılandırmacılıkta sınıflar bilgilerin aktarıldığı bir yer değil, öğrencilerin aktif katılımlarının sağlandığı; sorgulama, araştırmanın yapıldığı; problemin çözüldüğü bir yerdir. Öğretmen ise asla ne öğrenileceğini söylemez, öğrenenlere bilgiye ulaşma yollarını keşfetmede yardımcı olur. Öğretme-öğrenme sürecinde etkin bir araştırmacıdır ve öğrenciyle birlikte öğrenir. Ders planları esnek olmalı, öğrenci ihtiyaçlarına göre şekillenmelidir. birincil kaynaklar (somut yaşantılar ve deneyimler). Bireysel farklılıklar. İş birliğine dayalı öğretim. kavram öğretimi. tematik öğrenme yaklaşımı. Değerlendirme sürecine dönük olarak yapılır (portfolyo). Yapılandırmacılık, buluş yoluyla öğrenme yaklaşımının geliştirilmiş hâlidir. Aralarındaki fark, buluş yolunda öğrenci öğretmen yönlendirmesiyle Yapılandırmacılıkta ise öğrenci, öğretmen rehberliğinde.

1-Bilişsel yapılandırmacılık (Piaget): Öğrenme zihinsel yapıda meydana gelen denge (özümseme, uyumsama) süreçlerinden oluşur. Denge (Zihin)

2-Sosyal yapılandırmacılık (Vygotsky): Öğrenme, çocuğun çevre ile etkileşime geçmesiyle oluşur. Öğrenme diğer bireylerle paylaşılan etkinlikler sırasında oluşur. Merak (Çevre)

3-Radikal Yapılandırmacılık (Von Glasersfeld): Bilginin sadece birey tarafından oluşabileceğini savunur.

PROJE TABANLI ÖĞRETİM YAKLAŞIMI (JOHN DEWEY, KILPATRICK VE BRUNER)

Bilimsel düşünmenin adımlarını öğretmek, öğrencilerin ilgilendikleri bir konuda araştırma yapmalarını, sonuçlarını bir raporla düzenlemelerini ve sınıfta ya da yarışmada sunmalarını amaçlar. Disiplinlerarası problem ya da senaryo üzerinde yerine getirdiği bir problem çözme etkinliğidir. Ürün ya da performans ortaya koyma. bilimsel yöntem süreç becerileri geliştirilir. Gerçek yaşamda karşılaşılan sorunlar senaryo. çözümüne ilişkin yeni, özgün, orijinal ve sentez düzeyinde ürünler ortaya koyma. araştırma konusu verilir öğrenci ders senaryoları içerisinde üst düzey düşünme, problem çözme, yaratıcılık, sentezleme, eleştirel düşünme gibi çalışmalar yaparak etkin öğrenmeye ulaşır. Bilişsel, duyuşsal, devinimsel gelişimi destekler. mutlaka bir iş, ürün, performans (proje) ortaya konmalıdır.

Proje tasarımları; Üst düzey öğrenmeye, bilimsel yöntemi kullanmaya, günlük yaşamla ilişkilendirmeye, birden fazla konu alanı ve dersi kapsamaya, farklı kaynaklardan araştırma yapmaya yönelik olmalıdır.

Değerlendirme: Öğretme-öğrenme etkinlikleri ve değerlendirme, ürüne ve sürece yönelik olarak yapılır. Sergi, drama, gazete, pano vb

Proje tasarımlarında bulunması gerek esaslar: Birden çok çözüm yolu. Üst düzey zihinsel beceriler. Bilimsel yöntem. Günlük yaşamla ilişki. Disiplinlerarası. Bireysel ve grup çalışması.

Yaparak ve yaşayarak öğrenme. Öğrenci kendi eksilerinden sorumlu. Proje tasarısı, planlama, araştırma, değerlendirme faaliyetleri öğretmen ve öğrenci tarafından birlikte yapılır.

Sınırlılıkları: Zaman -Sınırın iyi çizilmesi gerekir. Ona göre hedef belirlenir. Yoksa hedeften sapma meydana gelir. -Her zaman orijinal ürün ortaya çıkmayabilir.

PROBLEME DAYALI ÖĞRENME YAKLAŞIMI (JOHN DEWEY)

İlerlemecilik eğitim felsefesi akımı ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejini benimser. yaparak-yaşayarak öğrenme. Bu yöntem çözülmesi gereken bir problemle başlar. Bu problemin gerçek hayatla ilgili olması, ilgi ve merak uyandırması ön koşuldur. Problem çözme yöntemi, bilimsel araştırma sürecini temele almaktadır. bilimsel yöntemi ve problem çözme aşamalarını kullanarak öğrenmelerini sağlar. Asıl amaç mevcut problemi çözmek değil hayat boyu karşılaşılabilecek olan problemlere uygun çözüm stratejileri geliştirmektir. Asıl amaç problem çözme stratejileri geliştirmektir. Üst düzey ve karmaşık zihinsel beceriler

Problem Çözme Yönteminde Kullanılan İşlem Basamakları: 1. Problemi hissetme 3. Problemle ilgili bilgilerin toplanması 5. Veri toplama (problem çözümü için) 7. Problemin çözümü
2. Problemi tanımlama 4. Problemle ilgili hipotezler kurma 6. Hipotezleri test etme (Doğru-yanlış) 8. Sonucu raporlaştırma

Problem durumlarında bulunması gereken özellikler: Gerçek yaşamla ilgili Çok yönlü düşünme İlgi ve merak uyandırma öğrenme senaryoları, birden çok çözüm yolları Hedefe ulaştırıcı zihinsel yapısına uygun problem, günlük yaşam ile ilgili olmalı ve gerekli transferler yapılmalı Üst düzey düşünmeyi, araştırma-inceleme yapmayı sağlamalı Kalabalık gruplara değil küçük gruplara uygulanmalıdır (2-6 kişilik).

Öğrencilere Kazandırdıkları Özellikler: Problem çözme öğrenmek=Öğrenmeyi öğrenmektir. Yaşamla yüz yüze gelme -Araştırma, çözüm üretme -Ekip çalışması becerileri Bilimsel düşünmeyi öğrenme

Üst düzey düşünme becerileri geliştirme -İletişim becerileri İlgi ve güdülenmeyi artırma NOT: İçeriğin ayrıntılarına fazla önem verilmez

BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME (HEBB, CAİNE CAİNE) (NÖROFİZYOLOJİK KURAM):

Gerçek problemleri etkin katılım. yaparak-yaşayarak öğrenme 5 duyu organına hitap etmeli öğrencinin dikkat ve güdülenmişlik düzeyi yüksek tutulur

Beyin Temelli Öğrenmenin İlkeleri 1-Beyin paralel bir işlemcidir	4-Öğrenme bilinçli ve bilinçsiz süreçleri içerir.	7-Anlamı araştırma doğuştandır	10-Öğrenme teşvikle artar, korkuyla azalır.
2-Öğrenme fizyolojik bir olaydır.	5-En az iki farklı türde belleğimiz vardır:	8-Anlamı araştırma, örüntüleme yoluyla olur	11. Öğrenme hem odaklanmış dikkati hem de çevresel algılamayı içerir
3-Beyin, parçaları ve bütünlüğü aynı anda algılar.	6-Her beyin kendine özgü düzenlenmiştir	9-Örüntü oluşturmada duygular önemlidir	

HARMANLANMIŞ ÖĞRENME

Kelimenin tam anlamıyla etkileşimli bir deneyimdir. çevrim içi pratik yaparak çevrim dışı dersleri pekiştirir. web destekli öğrenme ile sınıftaki öğrenmenin avantajlı ve güçlü birkaç yönlerinin birleştirilmesidir. öğrenme sonuçlarını ve paylaşılan (delivery) program olarak öğrenme sonunda üst amaçları gerçekleştirmek amacıyla birden fazla paylaşım yolu kullanan bir öğretim programı olarak tanımlanabilir. doğru becerilerin, doğru kişiye, doğru zamanda kazandırılması için doğru kişisel öğrenme şekliyle, doğru öğrenme teknolojilerinin eşleştirilmesiyle ve öğrenme amaçlarının uygulanmasıyla en yüksek başarıyı sağlamaya odaklanır. öğrenme amaçlarına odaklanılır. geniş kitlelere ulaşmak için desteğe ihtiyaç duyar. Her birey öğrenme olayına farklı bilgilerle katılır. en etkili öğrenme stratejisi "sadece o an ihtiyaç duyulan şey"dir.

Harmanlanmış öğrenme bileşenleri Eş zamanlı (synchronous) fiziksel biçim Öğretmen liderliğinde sınıflar ve öğretmen Katılımlı laboratuvar çalışmaları ve çalıştaylar Alan gezileri e-görüşmeler/toplantılar çevrim içi biçimler (canlı e-öğrenme) Sanal sınıflar Web seminerleri ve radyo veya TV yayını Koçluk (coaching) Mesajla anında görüşme Doküman ve web sayfaları Değerlendirme/test ve anketler Web/bilgisayar destekli eğitim modülleri Benzetişimler Canlı olay kaydı Çevrim içi öğrenme toplulukları ve tartışma forumları Mesleki yardım ve elektronik performans destek sistemleri

YAŞAM BOYU ÖĞRENME YAKLAŞIMI

Yaşam boyu öğrenme, örgün eğitim ve yaygın eğitimin birleştirilmesidir. öğrenme yalnızca okulda gerçekleşmez. Öğretmenlerin yanında anne-babalar, kardeşler, arkadaşlar vb. kişiler de öğrenmeyi etkiler. Bilinçli ve amaçlı. öğrenmeyi öğrenme. Değişime uyum sağlayabilme, sürekli olarak kendini yenileyebilme, bilgiyi üretebilme, öğrenmeyi öğrenebilme, iş birliği ve paylaşımı amaçlar.

Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Yanlış Anlayışlar sadece yetişkinleri kapsamaz sadece meslek, beceri kazandırmaz. tesadüfi oluşmaz. Birey isteyerek, bilinçli, amaçlı öğrenir.

İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMI (J.DEWEY)

Rekabetine son.ortak bir amaç.birbirinin öğrenmesine yardım.Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için.Öğretmenlerin rolü; 2-6 kişiden oluşan heterojen grupların oluşturulması, gruplarda iş birliği ve verimin artırılmasını sağlamak ve ürünlerin değerlendirilmesindeki tüm aşamaları planlamaktır.Kubasık öğrenmede paylaşılmış bir liderlik söz konusudur. Üyeler grup içerisinde liderlik etkinliklerini yerine getirmek için 6 temel ilkeye uymak gerekir.

1. Olumlu bağlılık (bağımlılık):
2. Yüz yüze etkileşim:
3. Kişisel sorumluluk
4. Sosyal beceriler:
5. Grup sürecinin değerlendirilmesi
6. Eşit başarı ilkesi:

İş Birliğine Dayalı Öğretimin Uygulanması: 1. Takımların oluşturulması: 2. Isınma teknikleri: 3. Takımda konu ve görev dağılımı yapılması: 4. Takım içi etkinlikler: 5. Değerlendirme: **Sınırlılıkları:** bireysel çalışmayı seven öğrencilerin başarısını düşürebilir Değerlendirme aşaması zordur bireyleri ayrı ayrı değerlendirmek güçtür Çalışmalar bir kişi üzerinde kalabilir

ÖĞRETİM İLKELERİ

1. **Hedefe (Amaca) Uygunluk İlkesi:** bütün uygulamalar hedeflere ve kazanımlara uygun olmalıdır. bütün uygulamalar hedef davranışlara uygun olmalıdır
2. **Öğrenciye Görelik İlkesi:** Öğrencinin ilgi, gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Öğrenciye görelik ilkesi, çoklu zekâ yöntemi ve bireyselleştirilmiş öğretimi savunur.
3. **Öğrenci Düzeyine Uygunluk İlkesi:** Öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi dikkate alınmalıdır.
4. **Hayatilik İlkesi (Yaşama Yakınlık, İşevuruluk):** Okul, hayatın bir parçası olmalıdır. kazandırılan davranışların gerçek hayatta kullanılabilir olması ve gerçek hayatı kolaylaştırıcı nitelikte olması
5. **Transfer İlkesi:** Yaşamdakini sınıfa aktarıyorsak: hayatilik Sınıftakini yaşama aktarıyorsak: transfer
6. **Yaparak Yaşayarak Öğrenme (Uygulanabilirlik, Aktivite):** eğitimde ezberciliği ortadan kaldırır; kalıcı ve etkili öğrenme sağlar yapıp söylediklerinin %90'ını unutmaması ve hatırlaması göz önüne alınır
7. **Ekonomiklik İlkesi:** Öğretim hedeflerinin en kısa sürede, en az emek ve maliyetle en verimli şekilde verilmesidir. Bunun için öğretim süreci iyi planlanmalı
8. **Aktüalite (Güncellik) İlkesi:** yakın çevre, ülke ve dünyada gelişen son olaylara karşı ilgi duymalarını sağlamak için ders konularıyla aktüel (güncel) olay ve sorunlar arasında ilişki kurulmalı
9. **Açıklık (Ayanilik) İlkesi:** Açıklık iki anlamda kullanılmaktadır. 1. Öğretmenin kullandığı dilin açık ve anlaşılır olmasıdır. 2. Öğrenmede birden çok duyu organına hitap edebilmektir.
10. **Somuttan Soyuta İlkesi:** Bireyin zihinsel gelişimi somuttan soyuta doğru olmaktadır. Somut kavramlar soyut kavramlara göre daha anlaşılır kavramlardır.
11. **Bilinenden Bilinmeye İlkesi:** Yeni öğretilecek bilginin, becerinin önceden öğrenilenden hareket ederek öğretilmesini öngörür.
12. **Yakından Uzağa İlkesi:** Bu ilkede öğrenmeye yakın çevreden başlanır. Konularla ilgili örnekler yakın çevreden verilir. Çünkü çocuk yakın çevreyle daha ilgilidir. Daha sonra uzak örneklerle doğru hareket edilir.
13. **Basitten Karmaşığa İlkesi:** Öğretmen tarafından konular verilirken önce basit konulara ve kavramlara yer verilmesi ve zaman içinde giderek zor ve karmaşık konulara geçilmesi esasına dayanır.
14. **Bütünlük İlkesi:** Çocuğun bedensel, duygusal, ruhsal ve sosyal; bütün yönleriyle bir bütün olarak ele alınıp tüm yönleriyle dengeli bir biçimde geliştirilmesine dayanır.
15. **Anlamlılık:** Öğrenmeye güdülendiğinde öğrenmeler daha etkili olur. Bunun için öğrenme konularının ne zaman, ne şekilde, ne işe yarayacağı ve önemi açıklanır. Böylece öğrencilerde öğrenmeye yönelik beklenti ve istek oluşur.
16. **Tümdengelim:** Bir öğrenme konusu önce genel ve ortak özellikleri, sonra da özel ve ayrıntı özellikleri ile verilir.
17. **Sosyallik İlkesi:** öğretim sürecinde insanların sosyalleşmesini ve topluma uyum sağlamasını vurgulamaktadır. Ayrıca özgürlük konusunu da es geçmemektedir.

kaynak: http://cdn.eba.gov.tr/oba/UZMAN_OGRETMENLIK_YETISTIRME_PROGRAMI_CALISMA_KITABI.pdf

internet adresinde yayımlanan uzman öğretmenlik çalışma kitabında önemli gördüğüm yerlerin kopyala yapıştır yöntemi ile bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur. Asla tüm çalışma kitabını tam bir şekilde çalışmadan buradaki notlara çalışılmasını tavsiye etmem.

ziyadag1984@gmail.com

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN TEMEL KAVRAMLARI

1. EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN YERİ:

Uzak hedefler: Devletlerin hedefleridir, bazı ülkelerde çerçevesi anayasa ile güvenceye alınmıştır.

Genel hedefler: Daha işevuruk hedeflerdir. Kurumların (MEB, MEB genel müdürlükleri, il millî eğitim müdürlükleri, okul yönetimleri vb.) hedefleri

Özel hedefler: Dersin hedefleridir, bir dersin kazanımlarını kapsar

Girdi: Eğitim-öğretim için gerekli her şey eğitim sisteminin girdisini oluşturur

Süreç: Girdilerin hedefler doğrultusunda bir araya getirildiği, dersin hedeflerinin öğrenciye kazandırıldığı eğitim durumlarını kapsar.

Çıktı: Eğitim sistemi için çıktılar, dar anlamda öğrencinin bir dersin sonunda ulaştığı hedefler ve kazanımları ifade ederken geniş anlamda öğrencinin öğretim sürecinin başlangıcından sonuna kadar sahip olduğu bilgi beceri ve yetkinlik anlarını ifade etmektedir.

• Teknoloji kullanımı

2. YIRMI BİRİNCİ YÜZYIL DEĞİŞEN EĞİTİM PARADİGMASI:

Dünya Ekonomik Forumuna göre 2025 yılında çalışanların sahip olması gereken 10 temel beceri • Analitik düşünme ve yenilik/yaratıcılık • Etkin öğrenme ve öğrenme stratejileri • Karmaşık problem çözme • Eleştirel düşünme ve analiz • Yaratıcılık, orijinalli • Liderlik ve sosyal etki

3. ÖLÇME, ÖLÇÜT VE DEĞERLENDİRMENİN KAVRAMSAL TEMELLERİ:

Ölçme: Öğrencinin belirli bir özelliğini gözleyerek o özelliğe sayı, sembol ya da sıfat/kategori adı verme işlemidir.

Ölçüt: Ölçülen özellik hakkında karar alabilmek / yargıya varabilmek / değerlendirme yapabilmek için dayanak alınan referans noktası ya da referans aralığıdır.

Değerlendirme: Bir ölçme sonucunu (ölçüm) en az bir ölçüte vurarak ölçülen nitelik hakkında karar verme / yargıda bulunma işlemidir.

4. ÖLÇME TÜRLERİ:

Doğrudan Ölçme (Temel Ölçme): Ölçmeye konu olan özelliğin doğrudan gözlenerek ölçümün elde edildiği ölçme türüdür. Genellikle beş duyu organı ile algılanan özellikler doğrudan gözlenebilir Örneğin bir sınıftaki öğrenci sayısı, cinsiyetleri, boyları, kalem tutma becerisi

Dolaylı Ölçme (Göstergeyle Ölçme): Bazı özellikler doğrudan gözlenemez. Bu özellikler ancak onun göstergesi olduğu bilinen ya da kabul edilen davranışlar aracılığı ile gözlenerek ölçülebili Örneğin öğrencilerin dört işlem becerisi, derse yönelik tutumları, sınav kaygıları, motivasyonu

Türetilmiş Ölçme: Ölçülmek istenilen özellik kendisinden farklı iki ya da daha fazla özelliğin arasındaki matematiksel bir bağıntı (dört işlem) yardımıyla belirleniyorsa bu ölçme türüne “türetilmiş ölçme” adı verilir Örneğin hız (yol / zaman), yoğunluk (kütle / hacim),

5. ÖLÇÜT TÜRLERİ:

Mutlak Ölçüt (Kriter Referanslı Ölçüt): Eğer ölçüt ölçme işleminin yapıldığı grubun özelliklerinden bağımsız olarak belirleniyorsa “mutlak”tır. ölçme işlemlerinde bir öğrencinin notu, diğer bir öğrencinin değerlendirmesini (geçme / kalma) etkilemez.

Bağıl Ölçüt (Norm Referanslı Ölçüt): Eğer ölçüt ölçme işleminin yapıldığı grubun belirli bir özelliğine / normuna dayalı olarak belirleniyorsa “bağıl” ölçme işlemlerinde bir öğrencinin başarısı, başka bir öğrencinin değerlendirmesini (geçme / kalma) etkileyebilir.

6. AMACA GÖRE DEĞERLENDİRME TÜRLERİ:

Tanıma-Yerleştirmeye Yönelik Değerlendirme (Diyagnostik Değerlendirme) öğrencilerin önceki kritik nitelikteki öğrenmelerini belirleme; hazırbulunuşluluk düzeyini belirlemek not vermek değil öğrenciyi tanımak ve onu uygun olan programa / kura / sınıfa yerleştirmek öğrenci başarısına odaklıdır

Biçimlendirme-Yetiştirmeye Yönelik Değerlendirme (Formatif Değerlendirme) ünite, derste öğrenme eksiklerini belirlemek Amaç not vermek izleme testi” ya da “tarama testi” denir Not verilmeden yapılan kısa sınavlar (quiz), ünite tarama testleri

Değer Biçmeye / Düzey Belirlemeye Yönelik Değerlendirme (Summatif Değerlendirme): not vermek amacıyla sürecin sonundaki durum tespittir alanda eriş testi” denir Bitirme sınavları, sertifika sınavları, üniversitedeki vize ve finaler, yazılı yoklamalar

Rehberlik Amaçlı Değerlendirme özel eğitim ve mesleki rehberlik hizmetleridir. özel gereksinimi olan çocuklara uygun eğitim ortamları ve/veya programı uygulamalı alan seçimlerinde ve özellikle bir üst öğretime yönlendirilmesinde, özelliklerine uygun alan / meslek seçmeleri

Program Değerlendirme: Eğitim programları bileşenlerinin yapısı ve niteliğine ilişkin olarak sistematik bilgi toplama ve değerlendirme sürecidir bilimsel araştırma sürecinin adımlarıyla

BİR ÖLÇME ARACINDA BULUNMASI GEREKEN PSİKOMETRİK NİTELİKLER

Geçerlilik ölçmek istenilen özelliğin, başka özelliklerle karıştırılmadan, doğru ve tam olarak ölçülebilesidir. Diğer bir ifadeyle ölçme aracından elde edilen puanın amaca hizmet etme derecesidir.

Güvenilirlik ölçme işleminden elde edilen puanların tesadüfi hatalardan arınık olma derecesidir. Diğer bir ifadeyle puanların kararlı, tutarlı ve duyarlı olmasıdır.

Kullanışlılık Ölçme aracının geliştirilmesinin, uygulanmasının ve puanlanmasının kolay ve ekonomik (zaman, para, emek, araç gereç vb. açıdan) olması ile ilgilidir.

1. HATA: hatalar; kaynağı, yönü ve miktarı göz önünde tutularak sabit, sistematik ve tesadüfi olmak üzere üç türde incelenebilir

Sabit Hata: Miktarı ölçmeden ölçmeye değişmeyen, diğer bir deyişle her ölçme işlemine aynı miktarda karışan hatalardır. Bir öğretmen, sınavında herkese 10 puan fazla veriyorsa yine karışan hata sabit olacaktır.

Sistematik Hata: Ölçülen büyüklüğe, öğretmene ya da ölçme koşullarına göre miktarı değişen hatalardır Bir öğretmen, sınavında yazısı kötü olandan puan kırıyor ya da yazısı iyi olanın puanını artırıyor.

Tesadüfi (Rastlantısal) Hata: Şansla ortaya çıkan ne yönde ne ölçüde karıştığı genellikle bilinmeyen hatalardır. psikometride hata kuramı tesadüfi hatalar üstüne kurulmuştur.

Karışan hata miktarı, yönü ve kaynağı bellidir, engellemek ya da bu tür hataları düzeltmek daha kolaydır

Ölçme işlemini yapan kişiden / öğretmenden kaynaklanan hata Test katılımcısının dikkatini dağıtacak ve/veya kaygısını artıracak davranışlar, Puanlamadaki dikkat ve titizliğin zamandan zamana değişmesi, yorgunluk, öncelik-sonralık yanlılığı, maddi hata vb.

Ölçme aracından kaynaklanan hata: maddelerin iyi ifade edilmemesi, kapsam geçerliliğinin düşük olması, madde sayısı, şans başarısı

Bireyden / öğrenciden kaynaklanan hata: Bireylerin ölçme işlemi sürecinde içinde bulundukları fiziksel, fizyolojik ve psikolojik durumlar test puanına etki eder.

Fiziksel ortamdaki kaynaklanan hata: Sıcaklık, ışık, ses, koku, görsel uyarıların fazlalığı, ergonomi vb.

2. GEÇERLİLİK, GÜVENİLİRLİK VE HATA İLİŞKİSİ:

Geçerlilik tüm hata kaynaklarından etkilenirken klasik test kuramına göre güvenilirlik yalnızca tesadüfi hatalardan etkilenir.

bir testin güvenilir olması onun geçerli olacağı anlamına gelmez ancak bir test geçerli ise büyük olasılıkla güvenilir.

Bir ölçme aracının geçerliliği ve güvenilirliği diye bir şey yoktur, ölçme araçlarından elde edilen puanların geçerliliği ve güvenilirliği diye bir şey var

Geçerlilik ve güvenilirlik bir varlık-yokluk sorunu değil, derece sorundur.

GEÇERLİLİK
sabit
sistematik
tesadüfi

GÜVENİLİRLİK
tesadüfi

3. KORELASYON:

Korelasyon (co-relation), en az iki değişken arasında karşılıklı bir ilişki bulunup bulunmadığı, eğer ilişki varsa bu ilişkinin yönü ve miktarı hakkında bilgi veren istatistik bir tekniktir. “r” ile sembolize edilir.

Korelasyon -1 ile 1 arasında değer alır. -1 mükemmel korelasyon anlamına gelir ancak +1 mükemmel doğru orantılı ilişki anlamına gelir, -1 ise mükemmel ters orantılı ilişki anlamına gelir.

Pozitif korelasyon iki değişken arasında doğru orantılı ilişki anlamına gelir. Negatif korelasyon, iki değişken arasında ters orantılı ilişki anlamına gelir.

Sıfır korelasyon iki değişken arasında sistematik bir ilişkinin olmadığı anlamına gelir. Bu duruma mükemmel ilişkisizlik de denir.

Korelasyon katsayısı yön ve miktar. Yön, negatif ya da pozitif olarak değerlendirilirken miktar, kabaca düşük, orta ya da yüksek olarak nitelendirilir.

Bir korelasyon katsayısının negatif ya da pozitif olması büyüklük-küçüklük belirtmez, yön bildirir.

Korelasyon katsayısı ile neden-sonuç ilişkisi kurulamaz.

4. GEÇERLİLİK SORGULAMA YÖNTEMLERİ:

KAPSAM GEÇERLİLİĞİ Özellikle başarı testlerinde aranan bir özelliktir. Testteki soruların, konu kapsamını / içeriği yeterli ve dengeli bir biçimde ve kazanımla doğrudan ilgili olması gerekir

Mantıksal / rasyyonel yöntemler belirtke tablosu hazırlanması ve belirtke tablosuyla maddelerin uzmana gösterilip görüşüne başvurulması.

İstatistiksel yöntemler: Uzmandan “uygundur / düzeltilme gerekir / soru kullanılmamalıdır” vb. biçimde değerlendirme yapması istenebilir.

ÖLÇÜT DAYANAKLI GEÇERLİLİK Ölçme aracından elde edilen puanların ölçüt bir puanla (testin tahmin etmeye çalıştığı ve geçerliliği yüksek bir puan) karşılaştırılarak geliştirilen ölçme aracının geçerliliğine ilişkin nitelendirme yapılır.

YÖRÜDAMA GEÇERLİLİĞİ: Seçme amaçlı testlere YKS, KPSS, LGS vb. yönlendirme amaçlı testlere alan seçiminde ve yetenek testleri, ilgi envanterleri, mesleki kişilik envanterleri vb. örnektir. geçerlilik katsayısı 0 ile 1 arasındadır.

ZAMANDAŞ GEÇERLİLİK: Geliştirilen ölçme aracı ile ilişkili olabilecek nitelikleri ölçen ve geçerliliği yüksek bir aracın puanı ölçüt puan olarak ele alınır. Daha sonra geliştirilen ölçme aracı ve ölçüt araç aynı zamanda uygulanıp iki araçtan elde edilen puanlar arasındaki ilişki incelenir.

YAPI GEÇERLİLİĞİ: Yapı geçerliliği, bir testin dayandığı kuramsal temelleri ne derece iyi örneklediğiyle ilgilidir.

geçerlilik katsayısı
+1'e yaklaştıkça
artar, 0'a yaklaştıkça
düşer.

5. GÜVENİLİRLİK:

Güvenilir bir ölçme aracı, aynı özelliklere ilgili olarak arka arkaya yapılan ölçmelerde yaklaşık olarak aynı sayısal sonucu verir. Güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında değişir. Güvenilirlik katsayısı için alanyazında genellikle 0.70 ve üstü ölçütü kabul edilir. Birden çok uygulamaya dayalı yöntemler altında test-tekrar test ve eşdeğer (paralel) testler yöntemleri, tek uygulamaya dayalı yöntemler altında ise eşdeğer yarılar, KR-20, KR-21, Cronbach alfa, Hoyt'un varyans analizi, McDonald omega vb. Güvenilirlik kararlılık, tutarlılık ve duyarlılık sorunudur.

TEST-TEKRAR TEST YÖNTEMİ: bir test, aynı gruba, belli bir zaman aralığıyla iki kez uygulanır puanlar arasındaki korelasyon hesaplanır kararlılık bağlamında güvenilirlik bu yöntemle hesaplanır. yetenek testleri, kişilik envanterleri vb. psikolojik ölçme araçları

TEST YARILAMA (EŞDEĞER YARILAR / İKİ YARI GÜVENİLİRLİĞİ) YÖNTEMİ: eşdeğer yarıya bölünür ve bireylerin iki yarıdan aldıkları puanlar arasındaki tutarlılık incelenir

KUDER-RICHARDSON 20 VE 21 YÖNTEMLERİ testin kendi içinde tutarlı bir bütün oluşturup oluşturmadığı ile ilgili bilgi veriri puanlamanın kategorik olduğu, doğru 1 yanlış 0 puan olduğu, maddenin yanıtının iki seçeneği verildiği durumlarıdır. şans başarısı için kullanılır

CRONBACH ALFA YÖNTEMİ: Eğer ölçme aracının puanlaması çok kategorili ise kullanılır. Derecelendirme ölçeklerinde kullanılır.

6. GÜVENİLİRLİĞİ VE GEÇERLİLİĞİ ARTIRMA YOLLARI:

madde sayısını arttırmak maddelerdeki homojenliği arttırmak grubun büyüklüğünü arttırmak dikkatini dağıtacak ve/veya kaygısını artıracak davranışlardan kaçınılması Maddelerin dil bilgisi kurallarına uygun, açık ve anlaşılır yazılması
puanlayıcı sayısını arttırmak grubun heterojenliğini arttırmak Maddelerin teste düzgün yerleştirilmesi, okumayı güçleştirecek bir unsurun bulunmaması öncesinde ve gerekliyse süreçte yönerge vermek Güvenilirliği artıran faktörler geçerliliği de artırır
Puanlama nesnellikliğini arttırmak Fiziksel ortamın ses, sıcaklık, ışık, koku, dikkat dağıtıcı uyarıcılar, ergonomi vb. etmenler açısından uygun hâle getirilmesi yaşına, gelişim düzeyine uygun bir punto büyüklüğü kullanılması; baskı hataları bulunmaması sürenin yeterli verilmesi

TEST GELİŞTİRME VE MADDE / SORU TÜRLERİ

1. TEST TÜRLERİ:	kişi sayısına göre	uygulanış süresine göre	ölçtüğü niteliğe göre	değerlendirme yaklaşımına göre	hazırlanış biçimine göre	veri toplama tekniğine göre
	1-bireysel	1-sürelili	1-hız testleri	1-objektif	1-standart	1-performans
	2-gurup	2-süresiz	2-güç testleri	2-subjektif	2-öğretmen yapımı	2-kağıt-kalem

2. TEST GELİŞTİRME:

1. amacının belirlenmesi
2. davranışların belirlenmesi
3. konuların listelenmesi
4. sınav gününün belirlenmesi
5. sınav süresinin belirlenmesi,
6. Belirli tablonun hazırlanması
7. Soru/madde türlerinin belirlenmesi
8. Soru/madde sayısının belirlenmesi
9. Sınav süresinin belirlenmesi
10. Sınavda kullanılacak soruların/maddelerin "ortalama güçlüğünün" ve "güçlük dağılımının" belirlenmesi
11. Soruların/maddelerin yazımında, redaksiyonunda ve teste alınacak soruların/maddelerin seçiminde izlenecek yolun belirlenmesi
12. Cevap anahtarının ve puanlama yönteminin belirlenmesi
13. Ölçme aracını yazma ve çoğaltma yönteminin belirlenmesi
14. Sınavın uygulanma kurallarının belirlenmesi (yönerge yazılması)
15. Sınavın uygulanması
16. Test ve madde istatistiklerinin hesaplanması

3. BAŞARININ ÖLÇÜLMESİNDE YÖNTEMLER

GELENEKSEL ÖLÇME YÖNTEMLERİ: (Madde / soru türleri)

DOĞRU-YANLIŞ MADDELERİ ifadeler doğru mu, yanlış mı bir tür "önerme"dir bilimsel gerçekleri, tarihî olayları, kesin yargıları tanıması ve hatırlaması; olguları ve gerçekleri kişisel yargı ve görüşlerden ayırt etmesi ölçülmek istendiğinde

Avantajları: a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay, diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistematik hata karışma olasılığı pek yoktur.

Dezavantajları: a. Şans başarısı olasılığı yüksektir. b. İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özellikleri ölçemez. c. Öğrenme eksiklerini belirleyemez. d. Yanlış üzerinden öğretim yapılmaz. e. Her derste/konuda kesin yanlış denebilecek durumlar belirlemek zordur.

Yazım Kuralları • Her madde tek ve belirli bir fikri belirtmelidir • Doğru yanlış maddesi, kesinlikle doğru ya da kesinlikle yanlış olmalıdır. • Bir maddenin yanlışlığı önemsiz bir ayrıntıda ya da aldatıcı bir noktada olmamalıdır • Bir maddenin ifadesi kısa, açık ve yalın olmalıdır. • Mümkün olduğunca kısa yazılmalı, basit cümle yapısı tercih edilmeli, özellikle "ve" gibi bağlaçlara dikkat edilmelidir. • Üst düzey becerileri yoklamak için tablo, grafik, harita ya da okuma parçası gibi bir öncülün kullanılması önerilir • İpucu vermekten kaçınmak gerekir. • Doğru-yanlış maddeleri aynı kapsamdan geliyorsa ortak bir soru kökü altında birleştirilebilir • Maddeleri işaretleme yöntemi, öğrenciye açık ve anlaşılır bir biçimde açıklanmalıdır. • Olumsuz anlama sahip bir sözcük ya da ifade varsa altı çizilmelidir. • Mümkün olduğunca olumsuz ifade kullanılmamalıdır • Bir doğru-yanlış birleştirmede doğru ve yanlış maddelerin sayısı, yaklaşık olarak birbirine eşit olmalı • Özellikle vurgulamak istediği bir sözcük / terim vs. varsa onun altını çizilebilir. • İyi kurgulandığı takdirde üst düzey öğrenmeler de yoklanabilir. • Doğru ve yanlış maddeler, testte belirli bir örüntüye göre yerleştirilmelidir. • Doğru ve yanlış maddelerin ifadesi yaklaşık olarak aynı uzunlukta olmalıdır.

EŞLEŞTİRME MADDELERİ: Eşleştirme maddeleri, iki grup hâlinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan bilgi öğelerinin belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirir.

Avantajları: a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay, diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistematik hata karışma olasılığı pek yoktur.

Dezavantajları: a. Şans başarısı olasılığı yüksektir. b. İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özellikleri ölçemez.

Yazım Kuralları • Her eşleştirme soru grubunda yönerge/açıklama yazılmalıdır • Seçeneklerin kullanılıp kullanılmayacağı, birden fazla kez kullanma durumu belirtilmelidir. • Öncüller sütunu sayfanın sol sütununa, cevaplar sütunu ise sayfanın sağ tarafına yerleştirilmelidir. • Ortaokul ve üstü öğretim kademelerinde harf, ilkökul düzeyinde ise oklarla eşleştirme Okul öncesinde resimlerle. • En az 6, en çok 15 madde olmalıdır. • Maddelerin tümü aynı sayfada bulunmalıdır. • "Hepsi" ve "hiçbiri" bir seçenek olarak kullanılmamalıdır.

ÇOKTAN SEÇMELİ MADDELER: • Hazırlanması zor ancak puanlaması kolaydır • Puanlama objektiftir. • Üst düzey bilişsel becerilerle ilgili madde yazmak zordur. bilgi, kavrama ve uygulama basamaklarındadır. • Sistematik hata karışma ihtimali çok düşüktür.

• Doğru cevabı içinde barındırması nedeniyle sentez düzeyinde soru sormak olanaklı değildir. • Doğru cevabı içinde barındırması nedeniyle puanlara şans başarısı karışma ihtimali vardır • Çok sayıda soru sorulabilir. • İpucu vermekten kaçınmak gerekir. • İdeal bir çoktan seçmeli maddede, bilen bir öğrenci, seçenekleri görmesine gerek kalmaksızın doğru cevabı verebilir. • Öğrencinin sözcük repertuarında bulunmayan, henüz öğrenmediği sözcük, kavram, terim vb. kullanılmamalıdır. • Çeldirme mantığı temellidir. • Bir durumun resim ya da fotoğrafla anlatılabildiği durumda, çokça cümle kurmak yerine görsellerden yararlanılabilir • Çoktan seçmeli maddelerde Lise ve daha üstü öğretim düzeylerinde 5, ortaokul düzeyinde 4 ve ilkökul düzeyinde 3 seçenek kullanılabilir. • Maddeyi zorlaştırmak isteyen öğretmen temelde iki yöntem kullanabilir: a. Çeldiricileri doğru yanıtla yaklaştırmak (güçlendirmek) ve b. Davranışı üst düzey becerileri ölçen bir formda hazırlar. • Madde kökünde gereksiz yere sözcük ve sözcük tekrarı kullanılmamalıdır. • Bir maddenin doğru yanıtı, başka bir maddenin kökünde ya da seçeneklerinde bulunmamalıdır • Seçeneklerin hepsi birbirleriyle tutarlı ve ayrı gramatik yapıya sahip olmalıdır. • Çoktan seçmeli maddelerde seçeneklerin baş harfleri büyük olmalıdır. • Seçenekler yazılırken anlamca birbirini içeren / kapsayan ifadelerin kullanılmamasına dikkat edilmelidir • Doğru cevapların bir örüntü göstermemesi sağlanmalıdır. • Bir madde kökü ile seçenekleri aynı sayfada olmalıdır. • Seçeneklerin uzunlukları birbirine eşit olmalıdır.

ESSAY (YAZILI YOKLAMA): Cevaplayıcıların sorulara cevap verme konusunda sınırsız bir özgürlüğü vardır.

Avantajı: Öğrencinin yalnızca sahip olduğu bilgiyi değil, aynı zamanda zihninin nasıl işlediğini anlama olanağı sağlar.

Dezavantajı: Öğrenci sınırlı bir bilgiye sahipse soruyla ilgili olmayan, aklına estiği gibi uzun cevaplar yazabilir. Çok fazla soru sorulamaması

• Bu sınav türü, dünyada en eski ve günümüzde de öğretmenlerin hâlâ en çok tercih ettiği testlerden biridir. Hazırlaması kolaydır. Üst düzey bilişsel becerileri ölçmek için en avantaj Puanlama özelliği belki de en önemli dezavantajdır.

• Yazma, problem çözme, bilgileri organize etme, analiz vb. özgün bir ürün ortaya koyma (yaratıcı düşünme), eleştirel düşünme, yeni durumlara beceriyi transfer etme, analitik düşünme, bilimsel düşünme, hipotez oluşturma ve neden-sonuç ilişkilerini açıklama, veri düzenleme, güçlü ve zayıf yönleri belirleme gibi becerileri ölçmek için çok kullanışlıdır.

• Puanlar sadece öğrencinin sahip olduğu bilgiyi değil, öğrencinin anlatım biçimini, yazı güzelliğini, bilgisini örgütleme biçimini de yansıtır. Bu ise ölçme sonuçlarındaki sistematik hata miktarını artırabilir.

KISA CEVAPLI SORULAR Kısa cevap, soru cümlesi ya da eksik cümle yapısında olabileceği gibi hatırlama ya da tanımayı gerektiren bir yapıda da olabilir.

Avantajları: a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay; diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistematik hata karışma olasılığı pek yoktur.

Dezavantajı: İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özelliklerin ölçülmemesi

CÜMLE TAMAMLAMA SORULARI: öğretmen önemli gördüğü bir cümleyi alır, kritik gördüğü bir ya da birden fazla yeri çıkarır ve yerine bir boşluk koya Cümle tamamlama soruları boşluk doldurma olarak da geçmektedir.

• Hazırlanması oldukça kolaydır. Bu yargı, özellikle kim, ne, nerede, ne zaman? **SN1K** sorularına cevap olabilecek olgusal bilgileri ölçmeye yönelik soruların yazılmasında geçerlidir • Cümleler ders kitabından aynen alınmamalıdır.

Avantajları: a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay; diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistematik hata karışma olasılığı pek yoktur.

Dezavantajı: İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özelliklerin ölçülmemesi

Yazım Kuralları: • Her kısa cevap maddesi, yalnızca tek bir doğru cevabı olacak biçimde yapılandırılmalıdır. • Bir cümlede çok sayıda boşluk bırakılmamalı ve cümlelerden sadece anahtar niteliğindeki anlamlı ve önemli sözcükler çıkarılmalıdır.

• Maddenin cevinde birden çok ayrıntı varsa o ayrıntıların her birine ayrı puan vermek gerekir • Cümlelerin gramer yapısı bağlamında ipucu genellikle eklerle verilmektedir. • Herkesçe aynı biçimde algılanacak biçimde soru yazmak gerekir. • İpuçları vermekten kaçınılmalıdır

SÖZLÜ YOKLAMA: çok iyi organize edilse / kurgulansa dahi ciddi bir ölçme hatası barındırır. karşılıklı ve devamlı bir etkileşim vardır her öğrenciye ayrı soru sorma zorunluluğu vardır. cevaplarını gözden geçirme şansı yoktur. Cevaplama çoğu zaman üzerinde düşünmeye ve tasarlamaya olanak olmadan verilir. Puanlama hemen yapılır kaygı vb. bireyden kaynaklanan hata miktarını artırabilir. sistematik hata karıştırma olasılığı yüksektir. kapsam geçerliliği problemi olabilir. Sözlü anlatım becerisi iyi olan bir öğrenci, iyi olmayan bir başka öğrenciden daha az biliyor olsa da yüksek puan alabilir. Öğrencinin kılık-kıyafeti, diksiyonu, hâl ve hareketleri puanlamaya artı ya da eksi yönde etki edebilir. yapılacak gün ve saat ilan edilmeli. Sorular önceden hazırlanmalıdır benzer güçlükte soru belirlenmeli. Cevap anahtarı hazırlanmalı öğrencilerin kaygısını artıracak davranışlardan kaçınılmalıdır Hazırlanışluluk artırılmalıdır Basit olan sorudan başlanmalı Kayıt altına alın(a)mıyorsa puanlama hemen yapılmalıdır Puana ilişkin dönüt hemen verilmelidir Puanlamada sistematik hata kaynaklarına karşı dikkatli olunmalıdır.

DESTEKLEYİCİ DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI:

PORTFOLYO Öğrencinin bir bütün olarak gelişim ve öğrenme süreci ile ürünlerini gösteren, aynı zamanda değerlendirilmesini de sağlayan sistemli ve amaçlı olarak oluşturulmuş dosyaları Öğrencinin gelişimini bir süreç olarak izlemek ve değerlendirmektir. Sürecin paydaşları; öğrenci, öğretmen, arkadaş, aile ve iletişimde olduğu diğer kişilerdir. Öğrencinin yalnızca okulda değil; aile ortamında, oyun ortamında ve dış çevrede tanınması amaçları. başarılı / başarısız olarak sınıflandırmaz. birbirleri ile karşılaştırmaz. Portfolyonun içeriği Portfolyo Oluşturma Süreci

- Öğretmen kayıtları (gözlemler, anekdot kayıtları)
- Öğrencinin çalışmaları
- Öğrencinin sözel ve psikomotor becerilerini gösteren teyp ve video kayıtları
- Öğrencinin kendi çalışmaları hakkındaki düşünceleri, günlükler
- Öğrenciye yazılan mektuplar
- Öğrencinin yazdığı mektuplar
- Öğretmenin aileye ve diğer öğretmenlere yazdığı mektuplar

TOPLAMA: 1. Çalışmaların toplanacağına ve hangi özelliklerin gözleneceğine karar verilmesi 3. Her öğrenci için sınıfta ayrı bir kutu, dosya vb. oluşturulması.

SEÇME 2. Çalışmalarının bir dosyada toplanacağına açıklanması ve çalışmalarını saklamaya teşvik edilmesi 4. Her bir çalışmanın ve öğretmen kaydının üzerine tarih yazılması

YANSITMA: a. Süreci yansıtan portfolyolarda öğretmenin belirlediği konuları / gelişim alanlarını yansıtan çalışmaların seçilen örnekleri, öğrenme / gelişim sürecini yansıtacak şekilde yer alır. b. Ürünü yansıtan portfolyolarda öğretmenin belirlediği konular ile ilgili ortaya çıkan ürünler arasından seçilenler yer alır.

1. Portfolyosuna seçtiği her bir çalışmayı niçin seçtiğini açıklar. 3. Kendi başarısını görür, bunu ifade eder ve değerlendirme sürecine katılır.

2. Çalışmalarını yaparken geçirdiği süreci ve bu süreçte öğrendiklerini anlatır. nasıl yaptı,ne öğrendim,geliştirebilir miyim,en çok sevdiğim hangisi,portfolyoma neden koydum

SONUÇ • “Bu çalışmayı niçin yaptık?” sorusunu yanıtlar. • Çalışmalarla öğrendikleri arasında somut bağlar kurar. • çalışmalarına önem vermesini sağlar ve kendine olan güvenini artırır.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

ÖZ DEĞERLENDİRME: • Öğrencilerin kendi özellikleriyle (yetenek, ilgi, beceri vb.) ilgili farkındalığının artmasını, zayıf ve güçlü yönlerini keşfetmesini sağlar • Öz düzenleme becerisi artar. • Ölümlü düşünme becerisi artar. • Öğrenme motivasyonunu artırır.

Dezavantajları: a. Öğrencilerin kendi performanslarını değerlendirirken yanlış davranışları söz konusu olabilir. b. Başlangıçta deneyimsizlik nedeniyle performansın değerlendirilmesinde yanlışlar olabilir.

AKRAN DEĞERLENDİRME: • Ddaha katılımcı, aktif bir eğitim ortamı sağlanabilir (Sorumluluk duygusu artar.). • Eleştirel düşünme becerileri artar. • Öğretmen dışındaki bir kaynaktan dönüt almak öğrencinin performansını artırabilir • Eleştiri kültürü (olumlu-olumsuz) gelişebilir.

Dezavantajları: a. Öğrencilerin yanlış davranışları söz konusu olabilir. Kişisel ilişkiler olumlu ya da olumsuz yönde değerlendirmeye etki edebilir. b. Genel izlenimle puan verme söz konusu olabilir.

RUBRİK (DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI) Amaç puanlamasındaki öznelliğini azaltmaktır. • Rubrikler performans görevleriyle birlikte öğrenciye verilmelidir. • Rubriklerin geliştirilmesi uzmanlık gerektirir. Rubrikler için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmalıdır.

KONTROL LİSTELERİ: Gözlenen performans ürününün ölçütlere uygunluğunu “evet-hayır”, “var-yok”, “gösterdi-göstermedi” vb. bir biçimde kategorik (1-0) olarak puanlama amacıyla kullanılan araçlardır. detaylı ve ardışık eylemlerde,çok işlem adımında oluşan eylemlerde kullanılır.

DERECELEME ÖLÇEKLERİ: performansa dayalı işlemler ilk baştan sonuna kadar listelenir ve davranışın karşısına davranışın gösterilme derecesi en az üçlü [örneğin tam gösterildi (3), kısmen gösterildi (2) ve gösterilmedi (1)] bir biçimde derecelendirilir.

GÖZLEM FORMLARI Öğrenme çıktılarının somut olarak gözlenebildiği bazı alanlarda fen derslerinde, meslek liselerinin somut performans ürünlerinde. doğru ve hızlı bilgi sağlar.

GELENEKSEL VE DESTEKLEYİCİ YÖNTEMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

GELENEKSEL YÖNTEMLER

Ürün değerlendirilir.

Öğrencinin ulaştığı noktanın tespiti önemlidir.

Essay dışında genellikle üst düzey düşünme becerilerinin değerlendirilmesinde yetersizdir.

Değerlendirme öğrenmeden ayırır.

Bireyden ziyade gruba odaklıdır.

Başarının bireyler arası değerlendirilmesine odaklıdır.

Geçerlilik ve güvenilirlik kontrolü daha kolaydır.

DESTEKLEYİCİ YÖNTEMLER

Süreç ve ürün birlikte değerlendirilir.

Ne öğrendikleri yanında, öğrendiklerini nasıl kullandıklarıyla ilgilenilir.

Üst düzey bilişsel düşünme becerilerine odaklanır.

Değerlendirme öğrenmeyle bütünleşmiştir.

Odak noktası gruptan ziyade bireydir.

Öğrencinin bireysel olarak gelişimine odaklıdır.

Geçerlilik ve güvenilirlik problemi olabilir.

TEST VE MADDE İSTATİSTİKLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

1. TEST İSTATİSTİKLERİ

Merkezî eğilim ölçüleri: temel işlevi bir puan dizisindeki merkezi bulmaktır grubun başarısı hakkında kabaca da olsa fikir yürütmemizi sağlar grup hakkında sınırlı değerlendirmeler yapılabilir.

aritmetik ortalama alınan notların toplamının kişi sayısına bölümü. **medyan (ortanca)** Büyükten küçüğe sıralanan notların ortasındaki not. **mod (medyan)** Ölçmede en çok tekrar eden nottur. En yüksek değil.

Değişkenlik ölçüleri grubun kabaca homojen ya da heterojen bir özellik gösterip göstermediği Puanların değişkenliği, grup hakkında biraz daha ayrıntılı bir değerlendirme yapılmasını sağlar.

ranj (dizi genişliği) en büyük puanla en düşük puan arasındaki fark. **varyans** standart sapmanın karesi. **standart sapma** Tüm puanların ortalamadan uzaklığıdır. değişkenliğin ortalama etrafında nasıl dağıldığını gösterir. **çeyrek sapmadır**

Dağılım özellikleri Sivri, basık, sola çarpık ve sağa çarpık dağılımlar normalden sapma gösteren dağılımlardır

histogramlar çizgi grafikleri

Standart puanlar

2. MADDE İSTATİSTİKLERİ:

Madde güçlük indeksi maddenin kabaca zor mu, orta mı, kolay mı olduğunu gösteren bir istatistiktir. 1’e yaklaştıkça maddenin kolaylaştığı, 0’a yaklaştıkça zorlaştığı anlaşılır. 0.50 civarı ise ortalama güçlükte olduğu

Madde ayırt edicilik indeksi maddenin bilenle bilmeyeni ayırt edip edemediğine ilişkin bir istatistiktir -1 ile 1 arasında değer alır ve genellikle alanyazında 0.30 ile 1 arası ayırt edici olarak nitelendirilir.

Madde güvenilirliği

1. EĞİTİM İZLEME ARAŞTIRMALARI: TARİHİ, ÖNEMİ VE TÜRKİYE’DEN SONUÇLAR

2. PISA KAPSAMI VE SONUÇLARI

- OECD Ekonomik Kalkınma işbirliği protokolü tarafından geliştirildi
- 2003'te Türkiye katıldı
- zorunlu eğitim çağının sonu olan 15 yaş gurubunauygulanır
- Okuryazarlık becerileri ölçülür
- 3 yıllık periyotlarla yapılır
- Matematik-Fen-Okuma becerileri ölçülür
- Türkiye’de 8 9 10 sınıflar çoğunlukla 9.sınıflar katılır
-
- 2000’de ilk defa yapıldı
- En son 2018’de 79 ülke kaatıldı
- Çapraz olarak ağırlıklı alan her döğüde değişiyor
-

3. TIMMS KAPSAMI VE SONUÇLARI

- IEA Uluslararası Eğitim başarılarını değerlendirme Kuruluşu tarafından geliştirildi
- 1999’da Türkiye katıldı
- 8.sınıf düzeyinde 1999’da 4.sınıf düzeyinde 2011’de başladı
- 4 yıllık periyotlarla yapılır
- Matematik ve Fen becerisi ölçülür
- Eğitim program ilişkisi ölçer
- 1995’te lk defa yapıldı
- 2019’da son döngü(7.Döngü) yapıldı
-

PIRLS KAPSAMI VE SONUÇLARI

- IEA Uluslararası Eğitim başarılarını değerlendirme Kuruluşu tarafından geliştirildi
- 2001’de Türkiye ilk katıldı
- Okuma becerisi ölçülür
- 5 yıllık periyotlarla yapılır
- 2021 de Türkiye son katıldı 2022 de açıklanacak
-

4. OECD SOSYAL VE DUYGUSAL BECERİLER ARAŞTIRMASI

Acık fikirlilik : yaratıcılık,hoşgörü,merak

İşbirliği : empati,işbirliği,güven

Duygusal düzenleme : iyimserlik,strese dayanıklılık,duygusal düzenleme

Görev performansı : sebat, özdenetim,sorumluluk

Etkileşim : sosyalilik,girişkenlik,enerji

REHBERLİK

1.DEĞİŞEN EĞİTİM ANLAYIŞI

Tarihte yaygın olan eğitim anlayışı Yazı da Sümerler (M.Ö. 3500 – M.Ö. 2000) tarafından bulunduğu için okulu da Sümerlerden başlatmak mümkündür.

Eskiden önemli olan o kitabın ya da malzemenin öğrenilmesidir ve eğitim uzun yıllar konu merkezli olarak devam etmiştir.

Eğitim Kurumunun Ortaya Çıkışı Bireyde toplumca istenen davranışları geliştirme sürecine Eğitim adı verilir. Eğitim kurumuyla zamanla çıkmıştır.

Konu Merkezli Eğitim Konu Merkezli Eğitim sistemlerine getirilen öncelikli eleştiri de onun öğretime ağırlık verdiği ve eğitimi ihmal ettiği yönünde olmuştur.

Jean Jacques Rousseau doğacı (natüralist) eğitim anlayışını dile getirmiştir. konu merkezli eğitim anlayışı yerine öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının kullanılması gerektiğini öne sürmüştür. "Öğretmenler, önce çocuğu tanımakla işe başlayın!

Hümanizm Hümanist yaklaşıma eğitime katkılar olarak herkele eğitim anlayışı, eğitimin yaygınlaştırılması, eğitimde fırsat eşitliği, eğitimde evrensel değerlerin öğretilmesi sayılabilir.

Günümüz Eğitim Anlayışı Eğitimde artık bireysel farklılıklara saygının çok önemli olduğu fikrini aşarak artık sadece saygı değil, bireysel farklılıkların geliştirilmesi ve dikkate alınması gerektiğine dair anlayışlar gelişmeye başlamıştır.

Okul örgütü öğretim yönetim öğrenci kişilik hizmetleri

Eğitim süreci öğretim yönetim öğrenci kişilik hizmetleri

Öğretim okul örgütünün en geniş boyutudur.Akademik öğrenme ile ilgili tüm bilgi ve becerilerin kazandırılması bu alan içine girer.

Öğretim alanının en sorumlu personeli öğretmendir.öğrencilere bilgi, tutum ve anlayış oluşturmakla yükümlüdür.

Yönetim okuldaki öğretim ve öğrenci kişilik hizmetlerini yapan kişilerin işlerini kolaylaştırmakla yükümlüdürler. Okul yöneticileri, memurlar ve aynı zamanda denetçiler de bu gruptadır.

Öğrenci Kişilik Hizmetleri Öğretim ve yönetim hizmetlerinin dışında kalan, öğrenciye dönük olarak düzenlenen tüm hizmetlere denir.

Sosyal Yardım Hizmetleri: Yani öğrencilere ekonomik yardımlardan yararlanma, barınma (yurt, pansiyon), kredi, burs, yiyecek, giyecek, ulaşım vb. gibi ihtiyaçları temin etmek bu kapsamdadır.

Özel Eğitim ve Özel Yetiştirme Hizmetleri: özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere özel yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen hizmetlerdir.

Sosyal-kültürel Hizmetler: Serbest zaman eğitimi verme, serbest zamanlarını değerlendirme olanakları sunma, ilgilere göre çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler planlama, bu kapsamda düşünülen hizmetlerdir. Eğitsel kollar

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri: Rehberlik, bireye kendini anlama, çevredeki olanakları tanıması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir.

Rehberliğin Ortaya Çıkmasını Gerektiren Koşullar 1. Meslek seçiminin zorlaşması

2. Bireysel farkların eğitimde dikkate alınma zorunluluğu

3. İlerlemeci eğitim anlayışının benimsenmesi

4. Demokratik toplumlarda bireylere tanınan seçme özgürlüğü

5. Demokratik yasamın karar verme gücüne sahip bireyler gerektirmesi

6. Eğitimde bireyin duygusal yönlerine verilen önemin giderek artması

7. Psikometride gelişmeler

8. Akıl sağlığına verilen önemin artması

2. REHBERLİĞİN TARİHİ, İLKELERİ VE İŞLEVLERİ

Rehberliğin Tarihi okul danışmanlığı, ilk olarak 1800'lerin sonlarında Sanayi Devrimi mesleki rehberlik hareketi olarak başlamıştır

1907'de ABD'de Boston'da kurulan Meslek Bürosu

Detroit okullarında Jesse Davis tarafından gerçekleştirilmiştir ve Davis okul rehberlik programı geliştirmiş ve uygulamıştır.

Günümüzde Rehberlik 1900-1920 yıllar arası "meslek seçimi ve işe yerleştirme 1930-1960 yılları arasında "okula uyum 1960'dan günümüze ise "kişisel gelişim

1. Parsons Modeli: Frank Parson'un Parsonien Modeli. Bu modelin özelliği, kişilerin mesleki seçim süreçlerine yardımcı olmak, mesleki rehberlik etmektir.

2. Özelliğ Faktör Modeli (Klinik Model): Öğrencilerin ayrıntılı incelenmesini tanınmasını gerektiren ve çok sayıda ölçme aracının geliştirilmesine katkıda bulunan bir modeldir.

3. Rehberliği Eğitim Süreci ile Karşılaştıran Model: Rehberliği diğer konular gibi eğitim sürecinde öğretilecek bir konu olarak görür. Bu da rehberlik için eğitim programlarının içinde ders saati ayrılmasına katkıda bulunmuştur.

4. Rehberliği Karar Verme Sürecine Yardım Olarak Gören Rehberlik Modeli: Rehberliğin kişilerin karar aşamasında yararlanacağı bir hizmet olarak görür ancak bu rehberliğin süreklilik ilkesi ile gelişmektedir.

5. Gelişimsel/Kapsamlı Rehberlik Modeli: Bu en güncel yaklaşım olarak düşünelim. Gelişim sürekli ve rehberlik de bu süreci destekleyen bir modeldir. Günümüzde daha kullanışlı bir model olarak karşımıza çıkar.

Türkiye de Rehberliğin Gelişimi 1951-1956 hareketli yıllardır.

1952 – 1953 Uzmanlar: Türkiye'ye uzman getirme ve yurt dışına uzman gönderme

İlk defa: 1953-1954 eğitim-öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim Bölümlerinde "rehberlik" ve "rehberlik teknikleri" dersleri programlara konmuş ve okutulmaya başlanmıştır

1955 yılında Ankara Demirlıbahçe İlkokulunda Psikolojik Servis Merkezi açılmıştır.

Kalkınma Planlarında (1960) ve Millî Eğitim Şuralarında rehberlik konusu ele alındığı ve bu konuda neler yapılabileceğinin tartışıldığı görülmektedir.

1953: Test ve Araştırma Bürosu: Öğrencilerin yetenek ve ilgilerine göre testler geliştirmek, uyarlamak ve bunları uygulama amacı ile kurulmuştur.

9. sınıfın yöneltme sınıfı olması, 9. MEB Şura'da Rehberlik dersinin zorunlu hâle gelmesi gibi tartışmalar ile gelişim göstermiştir.

Bugün Türkiye'de rehberlik hizmetleri illerde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM), okullarda ise Rehberlik Servisleri şeklinde örgütlenmiştir.

Rehberliğin Tanımı: Bireyin kendini anlama, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır

Tanımların Ortak Yanları Rehberlik bir süreçtir; Rehberlik bireye yardım etme işidir Rehberlik yardımı bireye dönüktür; Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır; Rehberliğin esası bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

Rehberliğin Amacı Rehberliğin anlamı ve ilkeleri, bütünü ile rehberliğin amacını yansıtır. Rehberliğin amacı, bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir

Rehberliğin İlkeleri İlke 1: Rehberliğin temelinde insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insancıl bir anlayış vardır.

İlke 2: Rehberlik uygulamalarında öğrenci ile yakından ilgili olan herkesin anlayış ve iş birliği içinde çalışması gerekir.

İlke 3: Rehberlik anlayışı, her türlü çalışması ile öğrenciyi merkeze alan bir eğitim anlayışını öngörür.

İlke 4: Öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamalarını, problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktır.

İlke 5: Rehberlik bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal olan bütün kapasitelerini kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda geliştirmesi için öğrencilere yardım etmelidir.

İlke 6: Öğrencilere rehberlik yardımı verirken onları türlü yönleri ile tanımak gerekir.

İlke 7: Rehberlik uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun olan alanlarda yoğunlaştırılmalıdır.

İlke 8: Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde gizlilik esastır:

İlke 9: Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır.

Rehberliğin İşlevleri

Psikolojik Danışma Psikolojik danışma, bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisidir.

Oryantasyon (1) Okulun kurum olarak tanıtılması ve kısa tarihi, (2) okulun bina ve olanakları, (3) çevre, (4) programlar, (5) program dışı etkinlikler, (6) rehberlik servisi, kurallar vb

Bireyi Tanıma Rehberlik bireyin kendini ve çevredeki olanakları tanıması ile başlar. Bu bağlamda, bireyi tanıma tüm diğer etkinliklerin bir şekilde ilişkilendiği rehberlik işlevidir.

Bilgi Toplama ve Yayma öğrencilerin kendilerine uygun eğitsel ve mesleki tercihler yapmalarına yardım etmeye yöneliktir.

Yöneltme ve Yerleştirme Eğitsel yerleştirmeler eğitim programı, ders, kurs ve başka bir okul gibi yerleştirmeleri kapsar. Mesleki yerleştirmeler öğrencilerin bir iş veya mesleğe yerleştirmelerini, sosyal yerleştirme ise kültürel, sosyal veya eğitsel kollarla yerleştirmeleri kapsar.

İzleme çalışmaların amacına ulaşp ulaşmadığı veya öğrencilere kazandırıldıkları konusunda çalışmalar yapılması Okuldan mezun olan öğrencilerin ya da bir alanı tercih eden öğrencinin izlenmesi bu kapsamdadır.

Müşavirlik öğrencilere değil okuldaki diğer personele yönelik,yöneticilerin ve diğer öğretmenlerin ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmaları,

Araştırma ve Değerlendirme yapılan çalışmaların değerlendirilmesi ve ihtiyaç analizleri gibi araştırmalara dayanmalıdır

Çevre ve Veli ile İlişkiler okul çevresinin ve velilerin iş birliğinin sağlanması

3.OKUL REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA PROGRAMI

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri

1. Hizmetler Modeli: 1920'li yıllar Etkinlikleri: oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma,yerleştirme ve izleme biçiminde altı kategoride ele alınmıştır.

2. Süreç Modeli: 1920'li yıllar Psikolojik danışma hizmetinin klinik ve terapötik yönü vurgulanmış, psikolojik danışmanlar psikolojik danışma, müşavirlik ve koordinasyon rollerini üstlenmişlerdir.

3. Görevler Modeli: Rehberlik hizmetleri eğitim sürecinin ana parçası olmaktan çok, eğitim faaliyetlerini destekleyen bir hizmet alanı olarak görülmüştür. Rehber öğretmene çok fazla görev vermiştir.

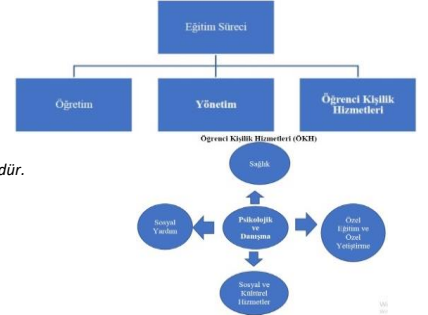
4. Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları Modeli: 1960'lı yıllar bireyin gelişimsel ihtiyaçları ön plandadır ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin içinde bulundukları gelişim dönemlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olması gerektiği savunulur.

• **Bireysel planlama:** kişisel ve mesleki gelişimlerinin yanı sıra kendi öğrenimlerini de planlamaları ve yönetmelerine yardımcı olacak etkinlik:bireyi tanıma, bilgi verme, yerleştirme ve izleme stratejileri kullanılır

• **Müdahale hizmetleri:** öğrencilerin psikolojik danışma, müşavirlik, sevk ya da sadece bilgi veremeyi gerektiren acil sorunlarına ve ihtiyaçlarına yönelik etkinlikler sunulur.

• **Sistem desteği:** PDR programının oluşturulması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi etkinlikleridir.müşavirlik danışma kurulları, topluma ulaşma, program yönetimi ve yürütülmesi, araştırma-geliştirme alanlarında yapılacak etkinlikleri içerir.

• **Rehberlik müfredatı:** her düzeyden tüm öğrencilere, normal büyüme ve gelişim bilgisi sağlamak ve yaşam becerilerini kazanma ve kullanmalarına yardımcı olmaktadır.

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) Hizmetleri Programı planlı, programlı, sistemli, örgütlü ve profesyonel düzeyde yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin bütünüdür. Bu programı hazırlamakla görevli ekip Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonu dur.

Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonu Müdür (veya görevlendireceği yardımcısı) Psikolojik danışman, Her sınıf düzeyinden birer sınıf rehber öğretmeni Ödül ve disiplin kurulu temsilcisi, Okul aile birliği başkanı ve öğrenci temsilcisi, psikolojik danışman yoksa RAM'dan müşavirlik hizmeti alınır.

Okul Psikososyal Destek Ekipleri: doğal afet, terör, göç, intihar, ölüm-yas, cinsel istismar gibi travmatik ve zorlu olaylar karşısında psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri yürütülmektedir

Bildirim Yükümlülüğü Tehdit, şantaj, cinsel içerikli bir istismar, suçta veya uyuşturucu kullanımı, tüm okul personelinin bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı Müdür (veya görevlendireceği yardımcısı) Her sınıf düzeyinden birer sınıf rehber öğretmeni

Kapsamlı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Genel Özellikleri öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerinin bir bütün olarak desteklenmesini esas alır.

Sonuç temellidir: Standart temellidir: Veri tabanlıdır: Gelişimseldir ve kapsamlıdır: Takım çalışmasını gerektirir:

Okul Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Programı Hazırlanma Süreci

her eğitim öğretim yılı mayıs ayında test ve test dışı teknikler kullanılarak öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlenir. RİBA Bu programın esas olarak 3 hedef doğrultusunda hazırlanır. Bunlar genel hedef, yerel hedef ve özel hedeflerdir.

Genel hedefler Bakanlıkça, yerel hedefler rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il yürütme komisyonları, özel hedefler eğitim kurumları tarafından belirlenir.

a) Genel, yerel ve özel hedeflere, b) Gelişimsel ve önleyici hizmetler, iyileştirici hizmetler ve destek hizmetlere, c) Okuldaki tüm öğrencileri kapsayacak faaliyetlere, ç) Değerlendirme süreçlerine yer verilir.

psikolojik danışmanın sorumluluğunda, Okul Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonu (RHYK) üyeleri ile iş birliği içinde hazırlanır.

Eğer okulda psikolojik danışman yoksa RAM'dan müşavirlik hizmeti alınarak RHYK tarafından hazırlanır.

Okul Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Programı Uygulama Süreci

gelişimsel ve önleyici hizmetler, iyileştirici hizmetler ve destek hizmetler esas alınarak sunulur.

Okul Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Programı Değerlendirme Süreçleri

Okul RPD hizmetinin genel değerlendirmesi için sene sonu rehberlik faaliyet raporu "MEBİS E-Rehberlik" bölümüne girilip ardından okul müdürünün onayı ile il/ilçe RAM'a gönderilir.

Sınıf rehberlik programının değerlendirmesinde, sınıf rehber öğretmeni tarafından dönem sonu rehberlik faaliyetleri raporu (her dönem için ayrı ayrı) ve yılsonu rehberlik faaliyet raporu olmak üzere 3 adet değerlendirme aracı tamamlanır.

MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Sunum Sistemi

4. EĞİTİM KURUMLARINDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNİN YÜRÜTÜLMESİ

Rehberlik ve psikolojik danışma servisi RPD hizmetlerinin bir şekilde yürütülebilmesi için rehberlik ve psikolojik danışma servisinin;

(A) Herkesin kolaylıkla ulaşabileceği konumda olması, (B) Uygun fiziki koşullara sahip olması, (C) Bilişim, iletişim araçları, gerekli büro malzemeleri, bireysel çalışmalar ve grup çalışmaları için gerekli araç ve gereçler ile donatılmış olması (D) Başka bir amaç için kullanılmaması, gerekir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu

Eğitim kurumu müdürünün başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşur:

- Eğitim kurumunda görevli müdür yardımcısı
- Rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar
- Sınıf rehber öğretmenlerinden her sınıf düzeyinden seçilecek en az birer temsilci
- Okul öncesi eğitim kurumlarında farklı yaş grubundaki çocukların eğitiminden sorumlu en az birer öğretmen
- Ortaöğretim kurumlarında disiplin kurulu ve onur kurulundan; ilköğretim kurumlarında ise öğrenci davranışları değerlendirme kurulundan birer temsilci
- Okul-aile birliğinden bir temsilci

Hayat boyu öğrenme kurumlarında yürütme komisyonu; müdürün başkanlığında bir müdür yardımcısı, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile müdürün görevlendireceği bir öğretmenden oluşur.

Eğitim Kurumu müdürü, müdür yardımcısı ile rehber öğretmen/psikolojik danışman komisyonun sürekli üyesidir. Komisyonun diğer üyeleri her ders yılı başında öğretmenler kurulunda belirlenir.

Komisyon; birinci dönem başında, ikinci dönem başında ve ders yılı sonunda olmak üzere en az üç defa toplanır. Gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma servisinin önerisi ile de toplanabilir.

Komisyonun ilk toplantısı, öğretmenler kurulu toplantısının yapıldığı tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde yapılır.

Komisyonun gündemi, rehberlik ve psikolojik danışma servisine hazırlanarak eğitim kurumu müdürüne sunulur; gündem ve toplantı tarihi eğitim kurumu müdürü tarafından bir hafta önce yazılı olarak ilgililere duyurulur.

Komisyon toplantısında alınan kararlar tutanak hâline getirilir. Alınan kararlar eğitim kurumu personeline yazılı olarak duyurulur

Rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunmayan eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri rehberlik ve araştırma merkezi ile iş birliği içerisinde yürütülür.

Görevleri

- Eğitim kurumuna ait özel hedeflerin belirlenmesinde görüş bildirir. RİBA'elde ettiğimiz sonuçlar Mayıs'ta tamamlanan anketler Eylül'de komisyona sunulur ve bu şekilde özel hedefler belirlenir.
- Rehberlik ve psikolojik danışma servisine hazırlanan okul rehberlik ve psikolojik danışma programını inceler ve görüşlerini bildirir. Programın uygulanması için gerekli önlemleri alarak yürütülecek çalışmalarına karara bağlar.
- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi sırasında hizmetlere ilişkin çalışmalarını inceler, değerlendirir; ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik önlemleri belirler.
- Eğitim ortamında; öğrenciler, aileler, idareciler ve öğretmenler arasında etkili iletişim kurulabilmesi için yapılacak çalışmaları belirler.
- Yapılacak çalışmalarda ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliğinin sağlanması için gerekli faaliyetleri planlar.
- Öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimleri ile ilgili yapılacak çalışmalar için görüş bildirir.
- Okulda gerçekleştirilecek psiko-sosyal destek hizmetlerinin okul rehberlik ve psikolojik danışma programına eklenmesi hususlarında görüş bildirir.
- İhtiyaç olması durumunda okulda gerçekleştirilecek psiko-sosyal destek hizmetlerinde görev alır. Bu kapsamdaki faaliyetler Bakanlıkça hazırlanan yönerge doğrultusunda yürütülür

Koordinatör rehber öğretmen/psikolojik danışmanın görev ve sorumlulukları

- Rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile eğitim kurumu yönetimi arasındaki koordinasyonu sağlar.
- Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı doğrultusunda yapılan çalışmalarla ilgili öğretmenler kuruluna bilgi verir.
- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu toplantılarına ait gündemi ve toplantılarda alınan kararları yazılı hâle getirir.
- Rehberlik ve psikolojik danışma servisi tarafından ortak olarak e-Rehberlik sistemi üzerinden hazırlanan okul rehberlik ve psikolojik danışma programını eğitim kurumu müdürüne onaylatır.

Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın görevleri

- Gelişimsel ve önleyici hizmetler;
  - Sınıf rehberlik programı kapsamında rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren etkinlikleri uygular.
  - Bireyi tanıma çalışmaları kapsamında bireyi tanıma tekniklerini uygular, değerlendirmelerini raporlaştırarak öğrencilere geri bildirimde bulunur ve ilgililerle paylaşır. Gerektiğinde bireyi tanıma tekniklerini geliştirme çalışmalarına katılır.
  - Bilgi verme çalışmaları kapsamında öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarında ihtiyaç duydukları bilgileri bireysel çalışmalar, grup çalışmaları veya yayın hazırlama yoluyla öğrencilerle paylaşır.
  - Yöneltilme ve izleme kapsamında bireyi tanıma ve bilgi verme hizmeti sunarak öğrenciyi uygun eğitim kurumuna, alana, dala, staja, işe, mesleğe, okul içi ya da okul dışı sosyal ve kültürel etkinliklere yönlendirir ve öğrencinin gelişimini izler. Merkezî sınavlara ait tercih dönemlerinde görev alır.
- İyileştirici hizmetler;
  - Öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesi, kendilerini keşfetmeleri, kapasitelerinin güçlendirilmesi, iyileştirme ve geliştirme amacıyla formasyonu uygun olan rehber öğretmen/psikolojik danışman bireysel ve grupla psikolojik danışma yapar.
  - Psikososyal destek hizmetleri kapsamında;
    - Doğal afetler ile kaza, ihmal, istismar, intihar, şiddet, savaş, göç ve salgın hastalıklar gibi zorlu yaşam olaylarında öğrenci, aile ve öğretmenlere psikolojik ve sosyal destek sağlar.
    - Hakkında danışmanlık tedbir kararı verilen çocuğa ve çocuğun bakımından sorumlu kişilere hizmet sunar.
    - Eğitim kurumlarında rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunmaması veya çocuğun herhangi bir eğitim kurumu ile ilişkisinin olmaması durumunda danışmanlık tedbiri uygulamaları il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerinin görevlendireceği, çocuğun ikamet adresinin bulunduğu eğitim bölgesinde görevli rehber öğretmen/psikolojik danışman yerine getirir. Danışmanlık tedbir kararlarına ilişkin görevlendirmelerde rehber öğretmen/psikolojik danışmanların hâlihazırda yerine getirmekte oldukları danışmanlık tedbir kararları da gözetilerek dengeli bir dağılım sağlanır.
  - Sevki çalışmaları kapsamında bireyin, mesleki yeterlikleri dışında kalan bir uzmanlık alanında yardıma ihtiyaç duyması durumunda, bireyi yardım alabileceği düşünülen daha yetkin uzman kişi, kurum veya kuruluşlara yönlendirir.
- Destek hizmetler;
  - Müşavirlik hizmetleri kapsamında, öğrencinin gelişimini desteklemek için öğretmen, veli, yönetici ve okul içerisinde öğrenci ile iletişimde olan diğer kişilere kendilerini geliştirmeleri, ortak ve yeterli bir rehberlik anlayışı kazanmaları amacıyla çalışmalar yürütür. Sınıf rehberlik programlarının hazırlanmasında, uygulanmasında, sınıf içi rehberlik uygulamalarının geliştirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine müşavirlik eder.

b) Program yönetimi çalışmaları kapsamında;

1) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programını rehberlik ve araştırma merkezine iletmek üzere en geç ekim ayının ilk haftasında e-Rehberlik sistemi üzerinden hazırlar.

2) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı doğrultusunda e-Rehberlik sistemi üzerinden kendi haftalık programını hazırlar.

3) Her yıl kasım ayı içerisinde sınıf rehber öğretmenleri tarafından bir örneği rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletilen risk altındaki öğrencilere ait verileri birleştirilerek eğitim kurumuna ait risk haritasını oluşturur.

4) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar e-Rehberlik sistemine işler. Danışma sürecinde danışan dosyası aracılığı ile gerekli kayıtları tutar. Elektronik ortama işlenmesi mümkün olmayan çalışmalar dosyalar ve usulüne uygun olarak saklar.

5) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programını ders yılı boyunca sınıf rehber öğretmenleri, öğretmenler ve eğitim kurumu yöneticileri ile iş birliği içerisinde uygular ve programın etkililiğini ders yılı sonunda değerlendirir.

c) Araştırma ve proje çalışmaları kapsamında, sunduğu hizmetlerin etkililiğini ve verimliliğini artırmak amacıyla araştırma, izleme ve değerlendirme çalışmaları yapar. Gerektiğinde eğitim kurumunda yürütülen proje çalışmalarına katılır.

ç) İş birliği kapsamında, doğal üyesi olduğu kurul ve komisyonlara katılır, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görevlerini yerine getirir. Rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından düzenlenen toplantı, eğitim etkinlikleri, proje ve ekip çalışmalarına katılır. Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaç ya da sorunlarına yönelik olarak ortak bir amaç ve sorumluluk çerçevesinde veli, öğretmen, idareci, diğer kişi ve kurumlarla iş birliği yapar.

d) Ders saatinde bireysel veya grupla yürütülen çalışmalarda öğrencinin devamsız görünmemesi için okul yönetimi ve ders öğretmeniyle iş birliği yaparak gerekli tedbirleri alır.

e) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programının etkililiğini artırmak, mesleki bilgi ve becerileri geliştirmek, mesleğine ilişkin güncel gelişmeleri izleyerek daha nitelikli hizmet sunmak için bilimsel kongre, konferans, panel ve hizmet içi eğitimlere katılır, gerektiğinde hizmet içi eğitim verir.

f) Eğitim Kurumu Müdürünün vereceği rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili diğer görevleri yapar.

(4) Rehber öğretmen/psikolojik danışman merkezi sınavlarda görev alabilir ve istemesi hâlinde belleticilik görevi yapabilir. Ancak rehber öğretmen/psikolojik danışmanlara nöbet görevi verilemez

e-Rehberlik Sistemi RPD hizmetlerinin eğitim kurumlarında bir program dâhilinde sunulması, yürütülmesi ve raporlaştırılmasını; bu hizmetlerin Bakanlık merkez ve taşra teşkilatlarında görev yapan personel tarafından yetki alanlarına göre izlenmesini sağlayan sistemdir.

e-Rehberlik Sisteminin Kullanımı rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar sistemdeki en yetkili ve görev alanı en geniş kullanıcılar olup “okul RPD programı hazırlama”, “RPD hizmetleri veri girişi”, “raporlama” ve “öğrenci yönlendirme” işlemleri ekranlarını kullanmaktadır.

Eğitim öğretim yılı başlarında okul rehberlik ve psikolojik danışma programı ve haftalık çalışma takvimi işlevi gören haftalık program hazırlanmaktadır.

Öğrenci yönlendirme işlemleri ekranında rehberlik ve araştırma merkezlerine psikolojik destek alması veya eğitsel değerlendirme amacıyla incelenmesi talep edilen öğrenciler için kullanılan formlar yer almaktadır.

Raporlama ekranında veri olarak sisteme girilen çalışmalar çeşitli filtreler kullanılarak raporlanabilmektedir.

Eğitim kurumu müdürleri rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar tarafından hazırlanan okul RPD programını, haftalık programı, öğrenci yönlendirme formlarını görüntüleyebilmekte ve onaylamak suretiyle sistem üzerinden rehberlik ve araştırma merkezlerine gönderebilmektedir.

Eğitim kurumu müdürleri Eğitim kurumuna ait RPD hizmetlerine ilişkin “özel hedef” giriş işlemlerini yapmakta ve rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin verileri sayısal olarak görebilmektedir.

Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ise öğrenci yönlendirme işlemleri ekranını kullanabilmektedir.

MEB merkez teşkilatı ise ülke genelindeki tüm eğitim kurumları ile RAM da yapılan çalışmalara ait nicel verileri okul türü, eğitim kademesi, okul ve sınıf düzeyine göre raporlaştırabilmekte, illerin yerel hedeflerini ve eğitim kurumlarının özel hedeflerini görüntüleyebilmektedir.

Rehberlik Araştırma Merkezlerine Öğrenci Yönlendirme

• Rehberlik Araştırma Merkezine İlk kez ve Kademe Geçişinde Öğrenci Yönlendirme • Rapor Yenilemek İçin RAM’a Yönlendirme • Tıbbi Tanı Gerektiren Durumlar ve Yönlendirme Süreci

5.REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İL YÜRÜTME KOMİSYONU

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri İl Yürütme Komisyonunun Kuruluşu ve Görevleri

biri eylül ayında, diğeri haziran ayında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır.

sekretarya hizmetleri il millî eğitim müdürlüğündeki özel eğitim ve rehberlik hizmetleri birimi tarafından yürütülür.

il millî eğitim müdürü başkanlığında;

a) Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinden sorumlu il ve ilçe şube müdürlerinden, c) RAM’nin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölüm başkanlarından,

b) RAM müdürlerinden,

ç) Örgün eğitim ve hayat boyu öğrenme kurumlarının her tür ve kademesinden seçilen en az birer müdür ile bu tür ve kademedeki kurumlarda görev yapan en az birer rehber öğretmen/psikolojik danışmandan, oluşur.

Bu komisyona gerektiğinde; aile, çalışma ve sosyal hizmetler il müdürlüğü, il emniyet müdürlüğü, il sağlık müdürlüğü, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgili kurum temsilcileri davet edilir.

RİBA ile e-Rehberlik sisteminde yer alan ilgili eğitim öğretim yılına ait verileri inceler ve değerlendirir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin ihtiyaçlar doğrultusunda bir sonraki eğitim öğretim yılı için yerel hedefleri belirler.

Belirlenen yerel hedeflerin eylül ayının ilk haftasında e-Rehberlik sistemine işlenmesini sağlar.

Eğitim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin talepleri ve ihtiyaçları doğrultusunda aile, öğrenci, öğretmen, yönetici ve diğer kamu personeline yönelik yürütülecek etkinlikleri planlar.

Rehber öğretmen/psikolojik danışmanı olmayan eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi için alınacak tedbirleri karara bağlar.

Haziran ve eylül aylarında yapılan her iki toplantıda alınan kararların uygulanmasına yönelik gerekli tedbirleri alır. Tutanığın toplantıların yapıldığı ay içerisinde il millî eğitim müdürlüğünce Bakanlığa gönderilmesini sağlar.

Açılmasına ihtiyaç duyulan rehberlik ve araştırma merkezleri ile ilgili değerlendirmede bulunur ve alınan kararlar doğrultusunda Bakanlığa gönderilmek üzere il millî eğitim müdürlüğüne teklifte bulunur.

Rehberlik ve araştırma merkezlerinin sorumluluk bölgelerini kapasitelerine göre her yıl değerlendirir. Rehberlik ve araştırma merkezlerinde düzenlemeye ihtiyaç duyulacak hususlarda Bakanlığa gönderilmek üzere il millî eğitim müdürlüğüne teklifte bulunur.

Yıl içerisinde ilin ihtiyacına yönelik düzenlenecek rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin mahalli hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirler ve teklifi il millî eğitim müdürlüğüne gönderir.

6.YÖNETİCİLER VE ÖĞRETMENLERİN REHBERLİKLE İLGİLİ GÖREVLERİ

Okul Müdürünün Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine İlişkin Görevleri

a) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinden birinci derecede sorumludur.

b) RPD hizmetlerinin yürütülebilmesi için hizmetin gerektirdiği fiziksel şartları ve uygun çalışma ortamını hazırlar, kullanılacak araç gereci sağlar. Birden fazla rehber öğretmen/psikolojik danışman olması durumunda fiziksel imkânlar dâhilinde her bir rehber öğretmen için ayrı oda tahsis eder.

c) Eğitim kurumundaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin verimli bir şekilde yürütülmesi için rehber öğretmen/psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, öğrenciler ve veliler arasında iş birliğini sağlar.

ç) Eğitim kurumunda birden fazla rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunması halinde bir rehber öğretmen/psikolojik danışmanı koordinatör olarak görevlendirir ve gerekli gördüğü takdirde görev değişikliği yapar.

d) Eğitim kurumunda birden fazla rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunması hâlinde program, planlama, araştırma gibi ortak görevler dışında; hizmetlerin yürütülmesinde sınıf ve öğrenci sayıları gibi ölçütlere göre iş bölümü yapar.

e) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonuna başkanlık eder.

f) Eğitim kurumunun özel hedeflerini e-Rehberlik sistemine işler.

g) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programının hazırlanmasını sağlar.

ğ) Rehberlik ve psikolojik danışma servisine hazırlanan okul rehberlik ve psikolojik danışma programını en geç ekim ayı ilk haftasında e-Rehberlik sistemi üzerinden onaylamak yoluyla eğitim kurumunun bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezine ulaştırır.

h) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı ile haftalık programın uygulanmasını e-Rehberlik sistemi üzerinden izler.

ı) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin yürütülen çalışmaların düzenli olarak e-Rehberlik sistemine işlenmesini takip eder.

i) Okul sene başı öğretmenler kurulunda her sınıf için belirlenen sınıf rehber öğretmenini zorunlu olmadıkça öğrencilerin mezuniyetine kadar değiştirmeyi esas alarak görevlendirir.

j) Sınıf rehber öğretmenleri tarafından hazırlanan sınıf rehberlik planlarını onaylar ve uygulanmasını izler.

k) Haftalık ders çizelgesinde yer alan rehberlik uygulamalarına ayrılan saatlerde rehberlik hizmetlerinin sunulması için gerekli tedbirleri alır.

l) İhtiyaçlar doğrultusunda öğrencilere, öğretmenlere, idarecilere ve ailelere yönelik gerçekleştirilecek eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi için uygun ortamı ve gerekli desteği sağlar.

m) Her yıl kasım ayı içerisinde sınıf rehber öğretmenlerinin iş birliğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetince oluşturulan okul risk haritasını eğitim kurumunun bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezine ulaştırır.

n) Hakkında danışmanlık tedbir kararı verilmiş çocuklara ve ailelerine yönelik rehber öğretmen/psikolojik danışman tarafından sunulacak hizmetlerin yerine getirilmesini sağlar.

(Danışmanlık hizmeti eğler okul tarafından yapılacak deniyor ise mutlaka okul psikolojik danışmanına bunun tebliğ edilmesi gerekiyor ki bu okul müdürünün görevidir. Bazen danışmanlık hizmeti yapma görevi aile sosyal hizmetlere de verilebiliyor.)

Sınıf Rehber Öğretmeninin Rehberlikle İlgili Görevleri

a) Sınıf rehberlik planını okul rehberlik ve psikolojik danışma programı ile sınıf rehberlik programı çerçevesinde hazırlayarak en geç ekim ayının ikinci haftasında eğitim kurumu müdürüne onaylatır. bir örneğini rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile paylaşıır. Plan dâhilinde uygular.

b) Sınıf rehberlik programı kapsamındaki etkinlikleri sınıfında uygular.

c) Öğrencilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin ihtiyaçlarını belirleyerek okul rehberlik ve psikolojik danışma programına yansıtılmak üzere rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.

ç) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programının hedeflerine ilişkin etkinliklerde rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği yapar.

d) Her yıl kasım ayı içerisinde sınıfında bulunan risk altındaki öğrencilere ait verilerin bir örneğini rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.

- e) Bireyi tanıma tekniklerinden uzmanlık bilgisi gerektirmeyenleri (Sosyometri gibi, kimdir bu gibi etkinlikleri yaparak) rehber öğretmen/psikolojik danışman ile iş birliği yaparak sınıfında uygular, sonuçlarını rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile paylaşır.
- f) Sınıfa yeni gelen veya uyum güçlüğü yaşayan öğrencilerin okula uyum sağlamaları sürecinde rehber öğretmen/psikolojik danışman ile iş birliği içerisinde çalışır.
- g) Öğrencilerini rehber öğretmen/psikolojik danışman ile iş birliği yaparak ilgi, yetenek, değer, akademik başarı ve kişilik özelliklerine göre öğrenci kulüplerine, seçmeli derslere ve sosyal etkinliklere yönlendirir.
- ğ) Risk altında olan öğrencileri fark ettiğinde, gerekli desteği almaları için rehberlik ve psikolojik danışma servisini bilgilendirir.
- h) Öğrencinin, öğrenme stilini fark etmesine, öğrenme becerilerini geliştirmesine, akademik performansını artırmasına yönelik çalışmalarında rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği yapar.
- ı) Sınıfıyla ilgili yürüttüğü rehberlik çalışmalarına ilişkin raporu her dönem sonunda eğitim kurumu müdürüne sunar.
- Sınıfında sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimi açısından desteklenmeye ihtiyaç duyan öğrencileri rehberlik ve psikolojik danışma servisine yönlendirir, öğrencilerin gelişimini desteklemek amacıyla iş birliği yapar.
- i) Eğitim kurumunda rehber öğretmen/psikolojik danışmanın bulunmaması hâlinde öğrenciyi rehberlik ve araştırma merkezine yönlendirir.
- j) Eğitim Kurumu müdürünün vereceği rehberlik hizmetleri ile ilgili diğer görevleri yapar

Diğer Öğretmenlerin Rehberlikle İlgili Görevleri

- (1) Sınıf rehber öğretmenliği görevi olmayan öğretmenler, gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma servisinin planlaması doğrultusunda rehberlik çalışmalarına destek sağlar.
- (2) Okul rehberlik ve psikolojik danışma programının hedeflerine ilişkin etkinliklerde rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği yapar.
- (3) Sınıfında sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimi açısından desteklenmeye ihtiyaç duyan öğrencileri sınıf rehber öğretmeni ile rehberlik ve psikolojik danışma servisine yönlendirir. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın bulunmaması halinde öğrenciyi RAM yönlendirir.
- (4) Eğitim Kurumu müdürünün vereceği rehberlik hizmetleri ile ilgili diğer görevleri yapar

7. SINIF REHBERLİK PROGRAMI

SRP Amacı Öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarına yönelik olarak belirlenmiş kazanımların sınıflarda grup etkinlikleri yolu ile öğrencilere sistemli bir şekilde sunulmasını amaçlayan programdır.sınıf rehberlik programları gelişimsel ve önleyici niteliktedir

Sınıf Rehberlik Programı'nın Özellikleri gelişim alanlarına göre incelendiğinde sosyal duygusal gelişim alanında 163, akademik gelişim alanında 65, kariyer gelişim alanında 62 olmak üzere toplam 290 kazanım yer almaktadır

Sınıf Rehberlik Programı'nın Temel İlkeleri

1. Programda tek bir modele dayanmak yerine özellikle gelişimsel, güçler temelli, problem odaklı ve kültürel farklılıkları dikkate alan bir yaklaşım benimsenmiştir.
2. Akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişim alanlarında bilişsel ve psiko-motor (devinsel) davranışların kazandırılması amaçlanmış olsa da duyuşsal davranışların kazandırılmasına daha çok odaklanılmıştır.
3. Program gelişimsel bir yaklaşımla geliştirilmiş olup her üç gelişim alanındaki kazanımlar birbirinin temeli ve birbirini tamamlayan bir yapı içermektedir.
4. Programda tüm kazanımların oluşturulmasında bireysel farklılıklar dikkate alınmıştır.
5. Bu program Millî Eğitim Bakanlığının tüm eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğrencilere yöneliktir.
6. Gelişim ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.
7. Programda 4.sanayi devriminin sonucu olarak bireyin göstermesi beklenen “21. Yüzyıl Becerileri” olarak adlandırılan yeni nesil becerilere odaklanılmıştır. akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişim alanlarına bu yeni nesil becerilerle ilgili yeni yeterlik alanları ve kazanımlar eklenmiştir.
8. Program hazırlanırken hem bireye hem de topluma karşı sorumluluklar gözetilmiştir.
9. Program öğrenci merkezli bir anlayışı temel almaktadır.
10. Bu programda kazanımlar öğrenciyi aktif kılan ve yansıtıcı düşünme gerektiren niteliktedir.

Sınıf Rehberlik Programında Değerlendirme sürece, algıya ve sonuca dayalı değerlendirme yöntemleri bir arada kullanılmıştır.

Sınıf Rehberlik Programı'nın Uygulanmasına İlişkin İlkeler

1. Programın uygulanmasında bilimsellik esastır.
2. Bu program bireysel farklılıkları temel alır.
3. Program büyük ölçüde sınıf rehber öğretmenlerinin katılımıyla uygulanmakla birlikte bazı kazanımlar okul rehberlik öğretmenlerinin eş güdümüyle yürütülür.
4. Program uygulanırken kazanımlar haftalara dağıtılmış olsa da uygulayıcılar ihtiyaç duydukları takdirde kazanımların sırasını öğrenci, okul ve bölge özelliklerini dikkate alarak değiştirebilirler.
5. Program öğrenci merkezli anlayışa sahiptir.
6. Program öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülür.

Sınıf Rehberlik Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Türkiye’de okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin de olduğu dikkate alınarak okul öncesi düzeyindeki çoğu kazanıma ilköğretim birinci sınıf düzeyinde de yer verilmiştir.
- Programda yer alan kazanımlara ilişkin etkinliklerin çoğunun sınıf rehber öğretmenleri tarafından, belirli kazanımlara ilişkin etkinliklerin ise okul rehberlik öğretmeni tarafından uygulanması gerekmektedir.
- Uygulayıcıların öğrencileri etkinliklere aktif katılım ve yansıtıcı düşünme göstermeleri için teşvik etmeleri/ motive etmeleri gerekir.
- Bazı kazanım ifadeleri RPD alanına ilişkin özel kavramlar içerdiğinden uygulayıcıların kazanım açıklamalarını ve program sözlüğünün incelemeleri gerekmektedir.
- Programdaki kazanımların sırası ve etkinliklerin yapılacağı haftalar oryantasyon süreci, dönem içi ara tatiller, belirli günler ve haftalar, sınav dönemleri, üst öğretim kurumuna geçiş dönemleri, kazanımların ön koşullarının sağlanmış olması gibi belirli dönemler dikkate alınarak hazırlanmıştır.
- SRP okul rehberlik öğretmeni tarafından özellikle uygulanması belirtilen kazanımlar açıklamalar bölümünde belirtilmiş, bu kazanımlar dışındaki diğer kazanımlara yönelik etkinlikler; sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanacaktır.

8. BİREYİ TANIMA: ALANLAR

Bireyi Tanıma: Tanıma Alanları

Öğretmenin Öğrenciyi Tanıma Nedenleri

- Ünite planı yapmak, ders etkinliklerini düzenlemek, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik yöntem ve teknikleri seçmek, uygun ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri kullanmak,
- Her öğrencinin bireysel farklılıklarına göre ve gizli güçlerine uygun olarak üst düzeyde gelişmesine yardımcı olabilmek,
- Öğrencinin sağlıklı kişilik gelişmesine, kendini gerçekleştirebilmesine çevresine uyumlu hale gelmesine yardımcı olabilmek,
- Öğrencilerin gerçekçi benlik algıları geliştirmelerine ve kendi problemlerini çözebilme gücü kazanabilmelerine yardım etmek,
- Öğrencileri ilgilieri, güdülerini, yetenekleri doğrultusunda kendilerine en uygun öğrenim dalına ve /veya mesleğe yönleltebilmek,
- Öğrencileri belli bir mesleğe hazırlamak, bu meslekle ilgili davranışları kazanımlarına yardım edebilmek,
- Sınıf-içi ilişkileri düzenlemek ve geliştirmek.

Bireyin tanınması için gerekli özellikler: Sağlık Durumu Yetenekler İlgiler Akademik Başarı Kişilik Benlik Tasarımı ve Değerler Çevre ile İlgili Bilgiler

9. BİREYİ TANIMA: TEKNİKLER VE UYGULAMALAR

Testlerin Özellikleri

- Geçerlilik: Ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı şeyi eksiksiz, tam olarak ölçmesidir.
- Güvenirlilik: Ölçme aracının ölçmek istediği şeyi hatasız ve doğru olarak ölçmesidir.
- Kullanışlılık: Ölçme aracının kullanılmasının kolay olmasıdır.
- Ekonomiklik: Ölçme aracının ekonomik olması, çok pahalı ve masraflı olmamasıdır.
- Sonuçları bildirmeye başlamadan önce danışanın bunları gerçekten bilmek isteyip istemediğinden emin olmak gerekir.
- Test puanları açıklanmadan önce danışanın testten ne beklediği anlaşılmalıdır.
- Danışanın her testten nasıl bir başarı beklediği sorulmalıdır. Sonuçların verileceği bilgi türü (ortalama, yüzdelik puan, norm puanları, vb.) açıklanmalıdır. Ayrıca kişinin test alırken ne yaşadığı ve performansını ortaya koyduğunu düşünüp düşünmediği araştırılmalıdır.
- Birden fazla test uygulanmışsa sonuçlara yetenek testlerinden başlanması uygun olur. Sonuçları bildirilirken kişinin kendi güçlü ve zayıf yönlerini görmesi sağlanmalıdır. Özellikle düşük puanlar açıklanırken kişinin bundan olumsuz etkilenmesine karşı dikkatli olunmalıdır.
- Yetenek testi sonuçlarından hemen sonra veya eş zamanlı olarak ilgi testleri açıklanmalıdır. Ardından bu iki bilgi grubu eşleştirilmelidir. İlgili yetenek arasında tutarlılık bulunduğu durumlarda bunun nedeni araştırılmalıdır.
- Danışanın yetenek puanları ile okulda ya da başka bir çevrede o yetenek ile ilgili çalışmalarındaki başarı durumunu karşılaştırması için uyarıcı sorular sorulmalıdır. (ör. “Sayısal yetenek testinde ortalamanın üstünde başarı göstermişsin. Okulda matematik dersinde başarı durumun nasıl?”).
- Kişilik envanterleri bazen kişinin kendisine saygısı açısından çok önemli kişilik boyutlarını ölçmüş olabilir (ör. Saldırganlık, nevrozizm gibi). Bu tür durumlarda kavramları doğru, bilimsel doğrulara uygun, ama bireyin anlayabileceği dille anlatmak gerekir.
- Test sonuçlarını açıklarken danışanın soru sormasına ve katılmadığı noktalarda görüşlerini söylemesine izin verilmeli hatta teşvik edilmelidir.
- Danışana testlerin bir bakıma bireyi başkalarıyla karşılaştırma aracı olduğu, mutlak ölçme yapmadığı, ölçmede hata olabileceği söylenerek test sonuçlarıyla tutarlı olmayan yaşantılarını gözden kaçırmaması sağlanmaya çalışılmalıdır.
- Yetenek testlerinden, ilgi ve kişilik envanterlerinden elde edilen bulgular açıklandıktan sonra bütün olarak ele alınıp birbirleriyle uyuyan ve çelişen yönler üzerinde durulmalıdır.

Rehberlikte Kullanılan Testler

Yetenek Testleri Yetenek testi deyince de ilk akla gelen zekâ testi olmaktadır

İlgi Envanterleri	Kuder İlgi Alanları Envanteri,Strong İlgi Envanteri, Mesleki Yönlendirme Envanteri (Kepçeoğlu), Kendini Değerlendirme Envanteri (Kuzgun) gibi ölçekler de kullanılmaktadır.
Kişilik Testleri	Beier Cümle Tamamlama Testi,CAT (Çocuklar için Algı Testi),Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri,Louisa Duss Psikanalitik Hikâyeler Testi,Hacettepe Kişilik Envanteri,Rotter Cümle Tamamlama Testi,Rorschach Mürekkap Lekesi Testi
Tutum Ölçekleri	genellikle Likert tipi denilen ve bir ifadeye kişinin katılma durumunu 4, 5 veya 7 derece üzerinden değerlendirme yapmayı öngören cevaplama şekli kullanılmaktadır.
Test dışı teknikler	
Gözleme dayalı:	Gözlem kayıt listeleri,özellik kayıt listeleri,anekdot,derecelendirme ölçekleri
Kendini anlatma:	Otobiyografi,arzu listesi,zaman cetveli,problem tarama listesi,Soru listesi,anket
Başkalarının kanılarına dayalı:	Sosyometri,kimdir bu,sosyal uzaklık ölçeği
etkileşime ayalı:	Görüşme, ev ziyaretleri,drama ve oyun

10. AİLELERLE İLİŞKİLER	
Ebeveyn Katılımı	Ailelerle İlişkiler, Gerekeçler
İlkokulda Ebeveyn Katılımı	Gelişimsel rehberlik anlayışı ile Ebeveynler çocuklarının rehberlik ve psikolojik danışma etkinliklerine katılmalarını desteklediklerinde, okul-ev arasında işe yarar bir ortaklık kurulmaktadır
Ortaokulda Ebeveyn Katılımı	Ortaokul öğrencileri, özerricklerini ortaya koydukları, aileden bağımsızlaşmaya çalıştıkları bir dönemindedirler.Çocuklar bu geçiş sürecinde, onları ne zaman ve nasıl serbest bırakıp ne zaman ve nasıl kontrol altına almaları gerektiğini iyi bilen ebeveynlere ihtiyaç duyarlar.
Lisede Ebeveyn Katılımı	artan bağımsızlık ihtiyacı ve sorumluluklar nedeniyleebeveyn katılımının azalması beklenmektedir. mesleki rehberlik ve eğitsel planlama,ergenlik konuları, ergen-ebeveyn iletişimini kolaylaştıracak iletişim becerileri, gelişim görevleri, akran ilişkileri, sosyal medya kullanım davranışı
Ebeveynlik Tarzını Bulmak	
1. Demokratik anne-baba:	Bu tür anne-baba çocuklarını bağımsız olmaya teşvik eder ama yine de eylemlerine sınırlar ve kontroller getirirler. Kural koyarlar ama kullarının mantığını açıklarlar ve eleştirileri dinlerler. Sevgilerini hissettirir ve çocukla iletişim kurarlar.
2. Otoriter anne-baba:	Bu tür ana babalar çocuklarını kontrol ederler ancak onları dinlemezler, çocuklarıyla daha az ilgilenirler, bazen soğuk ve katı olurlar. Ceza ve emirler oldukça sıkıtr
3. İzin verici anne-baba:	Bu tür anne-babalar çocuklarıyla yakından ilgilenir ancak onlardan pek bir şey istemezler, kural koymazlar, cezalandırmadan kaçınırlar. Genellikle tutarsız ve güvensizdirler.
4. İhmalkâr anne-baba:	Bu tür anne-babalar, çocuklarının yaşamıyla son derece ilgisizdirler. Anne-babaları ihmalkâr olan çocuklar, anne-babalarının yaşamlarının diğer yönlerinin kendilerinden daha önemli olduğu duygusu geliştirir

11. REHBERLİKTE ETİK VE BİGİLERİN SAKLANMASI	
Yetkinlik.	Yetkinlik psikolojik danışmanların sınırlılıklarını bilmeleri demektir. Kendilerini aşan konularda başkalarından yardım talebinde bulunurlar.
Dürüstlük.	Gerek kişiler arası ilişkilerinde gerek bilimsel ve akademik çalışmalarında, sonuç olarak tüm mesleki ilişkilerinde dürüstlüğü, doğruluğu ve gerçekçiliği ilke edinirler. Kendilerini tanıtırken veya ifade ederken, abartılı ifadeler kullanmazlar, doğru olmayan beyanlardan kaçınırlar.
Duyarlık ve Hoşgörü.	Psikolojik danışmanlar danışanların psikolojik danışma hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları için çalışırlar. Onların zarar görmemeleri için çalışırlar ve gerekli tüm önlemleri alırlar. Psikolojik danışmanlar yansızlığı benimserler.
Toplumsal sorumluluk	Psikolojik danışma ve rehberlik temelde insana yönelik bir hizmetler bütünüdür. Dolayısıyla, toplumsal sorumluluğu vardır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde bir yandan bireyin çıkar ve yararı, diğer yandan toplumsal sorumluluk arasında denge sağlanmaya çalışılır.
Mesleki ve bilimsel sorumluluk	etik standartlara bağlı olma, görev ve rollerine uygun davranma sorumluluğu altındadırlar.ilgili kurumlarla iş birliği yaparlar, gerektiğinde danışanları, alandaki başka uzmanlara yönlendirirler.başka danışmanlarla görüşüyorsa bu konuda danışanı özgür bırakır
Etik Kurallar	Etik kurallar genel olarak psikolojik danışma, ölçme ve değerlendirme, araştırma ve yayın, müşavirlik hizmetleri için geçerlidir. Her hizmet için ayrıca özel kurallar da bulunmaktadır.
Yetkinlik sınırları.	Psikolojik danışmanlar sadece eğitim gördükleri ve gerekli formasyona sahip oldukları uygulama ve etkinlikleri yapabilir, onları öğretebilir ve o konularda araştırma yapabilirler
Sürekli gelişim	Psikolojik danışmanlar RPD alanındaki yeni gelişmeleri takip ederler. Mesleki bilgi ve becerilerini artırmanın yollarını ve fırsatlarını ararlar.
Başkalarına zarar vermeme	Psikolojik danışmanlar öğrencilerine, araştırmaya katılanlara, danışanlarına ve diğer kişilere zarar vermekten ve onlara güçlük çıkarmaktan kaçınırlar.
Gizli bilgilerin muhafaza edilmesi	Psikolojik danışmanlar danışanlarına ilişkin bilgileri korumakla yükümlüdürler. Özel ortamlarda özel şartlarda alınan bilgiler korunur.
Profesyonel kimlik	Psikolojik danışmanlar kimliklerini, çalıştıkları yeri, statülerini ve durumlarını olduğu gibi tanıtır. Ait olmadıkları ve kendilerinin mesleki niteliklerinden farklı bir mesleğin niteliklerine doğrudan veya dolaylı olarak mensup olma iddiasında bulunmazlar.
Rehberlikte Etik ve Bilgilerin Saklanması	Rehberlik bireyler hakkında bilgileri toplar ve onları bireyleri tanımak için kullanır. bireylerin özel yaşantıları ve durumları ile ilgili bilgiler edinir. Bu bilgilerin özel ve öznal oluşları dolayısıyla bunların elde edilmesi sırasında bazı kurallara uyulması gerekir

ÖZEL EĞİTİM

1. Özel Eğitime Gerekşinim Duyan Öğrenciler ve Özel Eğitim I-II	
özel eğitim ihtiyacı olan birey, “Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır.	
Özel eğitim ise bu bireylerin eğitsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla geliştirilmiş bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığıyla özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından uygun eğitim ortamlarında sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır	
Zedelenme, bireyin sahip olduğu organlarının yapısında ve işleyişinde çeşitli nedenlere bağlı olarak bozulmalar olması durumu olarak tanımlanmaktadır	
Yetersizlik, bireyin yaşadığı zedelenme sonucunda sahip olduğu organının işlevini yerine getirememesidir.	
Engel ise bir yetersizlik sonucunda bireyin toplumsal yaşamda akranlarının gerçekleştirebildiği rolleri gerçekleştirememe durumu olarak tanımlanmaktadır	
Engelli olma durumu çoğunlukla toplum tarafından oluşturulan koşullar sebebiyle bireyin kendisinden beklenen rol ve sorumlulukları gerçekleştirememesi olarak düşünülebilir.	
Bu nedenle engelli birey ya da yetersizliği olan birey yerine, özel eğitim ihtiyacı olan birey kavramını kullanmak daha uygun olacaktır.	

1.1. Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler	
Zihinsel yetersizlik, 22 yaşından önce ortaya çıkan, hem öğrenme, akıl yürütme, problem çözme gibi zihinsel işlevlerde hem de bireylerin günlük yaşamlarında gerçekleştirdikleri kavramsal, sosyal ve pratik becerilerin toplamı olan uyumsal davranışlarda önemli sınırlılık durumudur	
• Zihinsel işlev boyutuyla ele alındığında normal insanların zekâ düzeyi puanı 100 olarak kabul edilirken zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin zekâ düzeyi puanları 70 ve altındadır.	
• Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin dikkat süreleri çok kısa olup dikkati odaklama ve sürdürmede güçlükleri bulunmaktadır	
• Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin dikkatin yanı sıra bellekle de ilgili problemleri bulunmaktadır. Bu öğrenciler öğrendikleri yeni bilgileri kısa süreli ve uzun süreli belleğe depolamada ve gerektiğinde uzun süreli bellekten bilgiyi geri çağırma da problem yaşarlar	
• Dikkat ve bellek problemleriyle bağlantılı olarak bu öğrencilerin birçok akademik alanda normal gelişim gösteren akranlarına göre geridir,bu öğrenciler akıl yürütme ya da değerlendirme yoluyla bir uyararı sınıflandırma ya da bilgiyi organize etmekte sorun yaşayabilirler	
• Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler akranlarına göre daha yavaş öğrenmekle birlikte, soyut kavramları öğrenmede, öğrendikleri bilgileri yeni durumlarla ilişkilendirmede ve genellemede güçlük yaşar	
• Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin yaşadıkları akademik başarısızlık durumuyla bağlantılı olarak yeni öğrenmelerle ilişkin motivasyonları düşüktür ve bu öğrenciler zaman içerisinde öğrenilmiş çaresizlik yaşamaya başlarlar	
• Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler kendilerine verilen yönergeleri ya da okunan bir öyküyü anlamada güçlük yaşayabilir. konuşma bozuklukları yaşayabilir.sınırlı sayıda kelime ve cümle çeşitliliğine sahip olup cümle kurarken söz dizim yapısında bozukluklar sergileyebilir	
• Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler, bilişsel becerilerde yaşadıkları sınırlılıklardan kaynaklı olarak sosyal becerilerde yetersizlik ve sosyal kabulü olumsuz yönde etkileyebilecek problem davranışlar sergileyebilir	

1.2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrenciler	
nörogelişimsel bir bozukluk olup yaşamın erken dönemlerinde sosyal iletişim ile etkileşimde güçlük yaşama ve sınırlı yineleyici davranışlar sergileme gibi belirtilerle ortaya çıkan bir durumdur	
• Otizm, bir sosyal iletişim bozukluğudur. Otizm spektum bozukluğu olan öğrenciler, sosyal etkileşimin ilk basamağı olan göz kontağında kaçınırlar ya da gözlerinin kenarlarından bakabilirler.	
• Bu öğrenciler, isimlerine tepki vermeyebilir, diğer insanlara karşı ilgisiz görünebilir ya da çok az ilgi gösterebilirler.	
• Beden dilini kullanma ve anlama konusunda çeşitli sorunlar yaşayabilir, sosyal durumlarda ses tonunu veya yüz ifadesini anlamakta zorluk çekebilir. Sosyal durumlarda gülümsemeyebilir ya da komik bir şey olmadığında gülebilirler.	
• Diğer insanların düşünce ve duygularını anlama yeteneğinde yani zihin teorisinde sınırlılıkla sahiptir.	
• Oyun becerileri sınırlıdır. Akranlar ve yetişkinlerle etkileşimde sınırlılıkları olmakla birlikte nesnelerle meşgul olabilirler.	
• Yönergeleri anlama ve takip etme gibi alıcı dil boyutunda güçlük yaşayabilecekleri gibi, duygu ve düşüncelerini ifade etme gibi ifade edici dil boyutunda da sınırlılıklara sahip olabilirler.	
• Yaklaşık %20-30'u konuşmada gecikme yaşar ya da bu beceriyi edinemez. Konuşabilen öğrencilerde ise konuşmada gecikme ya da eş zamanlı ekolâ (ses tekrarları) görülebilir.zaman ve zamir kullanımı yanlış olabilir. Ben ve sen zamirlerini yanlış kullanabilirler, monolog şeklinde olabilir.	
• Soyut kavramları anlamakta, alay ya da şaka gibi sosyal dili yorumlamada zorlanırlar.	
• OSB olan birçok öğrenci basamakalıp motor veya sözel davranışlar sergileyebilir. Nesneleri döndürme, el çırpma ve sallanma gibi sınırlı ve tekrarlayan motor davranışlar görülebilir.	
• Bazı nesnelerle aşırı derecede meşgul olabilir ya da çok sınırlı ilgi alanlarına sahip olabilirler. Bir nesneye saatlerce oynayabilirler ya da belirli özellikteki nesnelere aşırı ilgi gösterebilirler.	
• Ortamdaki herhangi bir değişiklikten (örneğin, yerinde olmayan bir şey veya evde veya sınıfta yeni bir şey) veya rutindeki herhangi bir değişiklikten dolayı üzülebilirler.	
• Rutinlere ve aynılıklara aşırı bağlı olup değişikliklerden rahatsız olma, kurallara uymakta ısrarcı olma veya esnek olmayan düşünceye sahip olma gibi davranışlar sergileyebilirler.	
• Karşılaşılabilen durumlardan biri de aşırı duyarlılıktır. Bu öğrencilerin bazıları sisten bazıları dokunmadan ya da görsel uyarılmadan rahatsız olabilir.Bu duyarlılık, OSB olan birçok birey için büyük bir sorun olan "duyu bütünleme bozukluğu" adı verilen daha büyük bir durumun parçasıdır.	
• OSB olan öğrenciler görsel olarak sunulduğunda bilgileri daha kolay işleyebilirler	
• OSB olan öğrenciler birbirlerinden oldukça farklı özellikler sergileyebilen oldukça heterojen bir gruptur. Özellikle dil, iletişim ve sosyal etkileşimde yaşadıkları sınırlılıklara çoğunlukla farklı düzeylerde zihinsel yetersizlik de eşlik etmektedir	

1.3. Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler

öğrenme güçlüğü okuma, yazılı anlatım ve/veya matematik alanında güçlüklerle karakterize olan nörogelişimsel bir bozukluktur

Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler normal zekâya sahip olmalarına karşın beynin atipik işleyişinden kaynaklı olarak bilgiyi işleme ve edinme biçimi bakımından akranlarından farklı özellikler gösterirler.

Heterojen bir grup olan öğrenme güçlüğü yaygın olarak okuma bozukluğu (disleksi), yazılı anlatım bozukluğu (disgrafi) ve matematik bozukluğu (diskalkuli) olarak sınıflandırılır

- Öğrenme güçlüğü'nün göze çarpan özelliği öğrencinin yapabilecekleri ile yapabildikleri arasındaki farkın fazla olmasıdır. Diğer bir deyişle öğrenme güçlüğü olan öğrenciler, normal bir zekâyâ sahip oldukları hâlde özellikle bazı akademik alanlarda akranlarından önemli ölçüde ayrışan güçlükler yaşar.
- Performanstaki değişkenliğin fazla oluşudur. Matematiksel hesaplamalarda oldukça hızlı ve doğru performans sergileyen bir öğrencinin okuma alanında akranlarından önemli ölçüde ayrışarak hatalı ve heceleyerek okuması bu duruma örnek gösterilebilir
- Özellikle disleksi olan öğrenciler okumada ciddi problemler yaşarlar. Bu öğrenciler harfleri tanıma, heceleme, doğru ve akıcı bir şekilde çözümleme konusunda düşük performans sergilerler.
- Okumayı çözümleme ve akıcı okumada yaşanan sınırlılıklara bağlı olarak okuduğunu anlamakta da zorlanırlar.
- Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin bir kısmı harfleri, kelimeleri doğru bir şekilde yazmada ve yazım sürecinde imla ve dil bilgisi kurallarına dikkat etmede problem yaşayabilir
- Matematik ile ilgili kavramları, olguları anlamakta ve matematiksel hesaplamalar yapmada zorlanabilirler
- akademik alanda yaşadıkları başarısızlıklar nedeniyle güdülenme problemleri yaşarlar. Bu öğrenciler başarısızlıklarını kendilerinde olan yetersizliğe atfederken başarılarını ise kendileriyle ilgili olmayan dış faktörlere atfederler ve yaygın olarak öğrenilmiş çaresizlik yaşarlar
- Öğrenme güçlüğü olan birçok öğrenci, dilin mekanik ve sosyal kullanımlarıyla ilgili sorunlar yaşar. Mekanik olarak sözdizimi (gramer), semantik (kelime anlamları) ve fonoloji (kelimeleri bileşen seslerine ayırma ve tek tek sesleri bir araya getirerek kelimeler oluşturma yeteneği) ile ilgili sorunları vardır.
- Dilin sosyal kullanımına ise pragmatik denir. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler genellikle karşılıklı sohbet konusunda sorun yaşarlar. Bu öğrenciler sohbeti sürdürmek için gerekli olan bazı stratejileri kullanmakta güçlük yaşarlar.
- Öğrenme güçlüğü olan öğrencileri bazıları görsel ya da işitsel algı alanında güçlük yaşayabilir. Görsel algı sorunları yaşayan öğrenciler, yapboz oluşturmada, görsel şekilleri algılamada ve hatırlamada güçlükler ya da harfleri tersine çevirme gibi problemler yaşar.
- İşitsel algı sorunları yaşayan öğrenciler de benzer seslerden oluşan iki kelimeyi ayırt etmede ve sözel yönergeleri takip etmekte güçlük yaşar

1.4. Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Öğrenciler

Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciler, dilin biçim, içerik ve kullanım bileşenlerinin bütünleştirilmesi sırasında bu bileşenlerin en az birinde ortaya çıkan sorunlar nedeniyle öğrenciler dil ve konuşma bozukluğu tanısı alabilirler

bir öğrenci sadece dil ya da sadece konuşma alanında güçlük yaşayabileceği gibi her iki alanda da güçlük yaşayabilir.

Dil bozukluğu olan öğrenciler; başkalarının söylediklerini anlamakta güçlük çekebilir. Bu durum bir alıcı dil bozukluğudur.

Duygu ve düşüncelerini ifade etmekte sorun yaşayabilirler. Bu durum ise ifade edici dil bozukluğudur. Bir öğrenci hem alıcı hem de ifade edici dil bozukluğu yaşayabilir.

Konuşma bozukluğu olan öğrenciler ise ses üretiminde ya da bazı sesleri söylemede zorlanabilir. Konuşurken kekeleyebilir ya da konuşma ritmini ayarlamada sorun yaşayabilir.

1.5. İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler

işitme engelli birey, işitme duyarlılığının kısmi ya da tamamen yitirilmesinden kaynaklı özel eğitim ve destek eğitime ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmaktadır.

İşitme yetersizliğinin sınıflandırılmasında işitme kaybının derecesine, kaybin ortaya çıktığı yaşa ve kaybin olduğu yere göre farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır

- İşitme yetersizliği olan öğrencilerin zihinsel olarak herhangi bir problemleri yoktur, normal zekâ düzeyine sahiptirler.
- genel bilişsel yeteneklerini etkilemez ancak bu öğrenciler normal işiten akranları kadar iyi duymadıkları için gelişimsel gecikmeler yaşayabilir
- İşitme yetersizliği olan öğrencilerin okuma düzeyleri, işiten akranlarından önemli ölçüde daha düşüktür.
- Konuşulanları anlama ve kendi konuşmalarının anlaşılabilirliği işitme yetersizliğinin düzeyine bağlı olarak artıp azalabilir
- İşitme yetersizliği yaygın olarak dil ve iletişim becerilerini olumsuz yönde etkiler. Ancak zamanında doğru müdahaleler uygulanmaması durumunda bu alanda yaşanan problemler tüm gelişim alanlarını olumsuz etkileyebilir
- Günümüzde birçok işitme yetersizliğine sahip olan öğrenci işitme cihazları yardımıyla devam eden eğitim faaliyetlerine önemli ölçüde katılım göstermektedir. Ancak işitm kaybından kaynaklanan tüm problemleri çözmez.

İşitme Kaybı Düzeyi	Sınıflandırma	Açıklama
0-15 dB	Normal	İletişim üzerinde herhangi bir etkisi yoktur.
16-25 dB	Çok hafif	Gürültülü ortamlarda, kısık sesleri anlamakta güçlük yaşarlar.
26-40 dB	Hafif	Sessiz ortamlarda kısık ya da uzaktan gelen sesleri anlamakta güçlük yaşarlar. Sınıf içi tartışmaları takip etmede zorlanırlar.
41-55 dB	Orta	Karşılıklı konuşma sırasında sadece yakın mesafeden konuşulanı anlarlar.
56-70 dB	Orta-ağır	Yalnızca yüksek sesli, net konuşmalar duyulabilir ve grup durumları büyük zorluklar yaratır. Konuşma, belirgin şekilde bozulmuş olsa da anlaşılabilir.
71-90 dB	Ağır	Yüksek sesli olmadıkça konuşmalar duyulamaz, o durumda bile, birçok kelimeyi ayırt edemezler. Çevresel sesleri duyulseler bile anlamlandıramazlar. Konuşma hiçbir zaman anlaşılır değildir.
91 dB ve üzeri	Çok ağır	Karşılıklı konuşmaları duymazlar. Ancak bazı yüksek çevresel sesleri duyulabilirler. Konuşmanın anlaşılır değildir ya da hiç gelişmemiş olabilir.

1.6. Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler

Gözün yapısında oluşan zedelenmeye bağlı olarak gözün görme işlevini gerçekleştirememesi durumuna görme yetersizliği denir. Görme yetersizliği olan öğrenciler, az gören ve kör olarak sınıflandırılabilir.

- Görme yetersizliği olan öğrenciler kendi içlerinde oldukça heterojen bir gruptur. Bu öğrenciler öğrenme özellikleri, işlevsel görmeleri, sosyoekonomik durumları, kültürel geçmişleri, görme kaybının başlangıç yaşı, diğer engellerin varlığı ve bilişsel yetenekleri bakımından birbirlerinden farklıdır.
- Görme yetersizliği olan öğrenciler öğrenme deneyimlerini dokunarak ve işiterek edinebilmektedir. Ancak bu duyular her zaman görme duyusunun yerini tutamayabilir.
- Görme yetersizliği olan öğrencilerin çevrelerinde hareket etme yeterlikleri sınırlı olabilir ve bu durum öğrencinin deneyimlerini, sosyal ilişkilerini ve bilgi edinme süreçlerini de sınırlayabilir.
- Görme kaybı öğrencinin bilişsel gelişimi engelleyebilecek bir durumdur.
- Görme yetersizliği olan öğrencilerin dil ve iletişim becerileri gören akranları ile benzer özellikler gösterir. Yani görme kaybı ya da bozukluğu bu öğrencilerin günlük dil kullanımını veya iletişim becerilerini etkilemez

2. Rehberlik ve Araştırma Merkezine Yönlendirme

Belirleme (RAM) yönlendirmeden önce ilk belirleme aşamasıyla başlar akranlarından önemli ölçüde ayrışan öğrencileri belirler İlk belirleme, öğrencinin sınıf öğretmeni ile rehber öğretmeninin iş birliği ile çalışmasını gerektiren bir süreçtir.

Bu süreçte öğrenci performansıyla ilgili kaba değerlendirme yapılarak öğrencinin yapabildikleri ve yapamadıkları; diğer bir deyişle sahip olduğu ve olmadığı beceriler belirlenebilir.

gözlemler, görüşmeler ve kontrol listeleri gibi çeşitli informal değerlendirme araçları kullanılarak özel eğitim ihtiyacı olduğundan şüphe edilen öğrenciler belirlenebilir İkinci aşamada ise bu öğrenciler için gönderme öncesi süreç uygulanır.

Gönderme öncesi süreç

Bilgi toplama:

- Öğrencinin doğumdan itibaren geçirdiği hastalıklar, kazalar ya da travmalar ve bunlara yönelik alınan tedbirler,
- Öğrencinin ailesinin eğitim düzeyi, sahip oldukları olanaklar, çocuklarının eğitimiyle ilgili yaşadıkları kaygılar ve bunlara ilişkin aldıkları önlemler,
- Öğrencinin okulda sergilediği davranışların evde de tutarlı bir şekilde sergilenip sergilenmediğine ve ailelerin bu davranışlara verdikleri tepkilere ilişkin bilgiler,
- Öğrencinin daha önce devam ettiği eğitim ortamında sergilediği performans, mevcut problemlere benzer problemler olup olmadığı ve problemler varsa bunlara ilişkin alınan önlemler,
- Öğrencinin devam ettiği eğitim programında yer alan kazanımlara ilişkin performansı ve gerek duyuluyorsa bir önceki sınıf programında yer alan kazanımlara ilişkin performansı.

Müdahale Programı Hazırlama

a) Program hedeflerinde, Program hedeflerinde uyarılma, öğrenci için hazırlanacak programda yer alacak hedeflerle ilgili uyarlamalardır. Öğrencinin bulunduğu sınıf seviyesinden bir alt seviye kazanımlar belirlemek.

b) Öğretimsel süreçlerde, öğretim yöntemlerini ve materyalleri çeşitlendirebilir. somut, görsel, dokunsal ya da işitsel materyaller kullanabilir örnek sayısını ya da tekrar sayısını artırabilir konuyu daha küçük basamaklara ayırarak daha küçük bilgi birimleri hâlinde sunabilir.

c) Sınıf yönetiminde, tüm öğrencileri sınıf kuralları konusunda bilgilendirmeli, kurallara uyanları hangi yollarla pekiştireceğini açıklamalıdır.sınıf yönetimine ilişkin bazı uyarlamalar yapılabilir

d) Çevresel uyarlamalar Öğrencinin gereksinimlerine uygun olarak sınıfın ısı, ışık, gürültü düzeyi, erişilebilirliği, oturma düzeni ve uyarın miktarı gibi unsurlarda düzenlemeler yapılabilir.

Müdahale Programını Uygulama ve Sonuçlarını Değerlendirme uygulanması sürecinde dikkat edilecek en önemli konu ne kadar süreyle bu müdahalenin uygulanacağıdır. Erken yadan geç olabilir. Değerlendirme sonucuna göre RAM a yönlendirme yapılır veya yapılmaz.

3. Eğitsel Değerlendirme, Tanılama Süreci ve Eğitim Ortamına Yerleştirme

Gönderme kararı sadece sınıf öğretmenin vereceği bir karar olmayıp rehber öğretmen ve ailenin de bu karara onay vermiş olması gerekmektedir.

4. Destek Eğitim Modelleri

En az kısıtlayıcı ortam:genellikle öğrencinin normal gelişim gösteren arkadaşlarından, evinden, ailesinden ve toplumdan mümkün olduğunda az ayrılması anlamına gelir.

En fazla kısıtlayıcı olandan en az kısıtlayıcı olana doğru aşağıda gibi sıralanmaktadır

ziyadag1984@gmail.com

- **Yatılı özel eğitim okul ve kurumları** *Tamamı özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden oluşan bir okul içerisinde öğrenciye gündüz eğitim verilirken akşam barınmasına olanak veren eğitim kurumlarıdır*
- **Gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları** *bu okullara da tamamı özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler devam etmektedir. Bu okullardaki öğrenciler eğitim saatleri dışında normal hayatlarına devam edebilir.*
- **Özel eğitim sınıfı** *Genel eğitim okulları bünyesinde, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin toplu bir şekilde eğitim alması için açılan ayrı bir sınıflardır.*
- **Yarı zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme** *özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin gerekli destek hizmetler sağlanarak bazı dersleri özel eğitim sınıfında bazı dersleri kaynaştırma/bütünleştirme ortamlarında almasıdır.*
- **Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme** *özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin gerekli destek hizmetlerle beraber, okulda geçirdiği sürenin tamamını normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı sınıfta geçirmesidir.*

5. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı Hazırlama

BEP'in özellikleri: *Özeldir.Bireyselleştirimiştir.Yıllık olarak hazırlanır.Öğrenci ve ailesiyle paylaşılan bir belgedir.Düzenli olarak gözden geçirilmelidir.Öğretim yöntem ve destekleyici stratejileri belirtir.Hedefler ve amaçlar belirtir.*

BEP geliştirme birimi *okul müdürü ya da görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında;Rehber öğretmen,Öğrencinin sınıf öğretmeni,Öğrencinin dersini okutan alan öğretmenleri,Öğrencinin velisi veÖğrencinin kendisi bulunur.*

BEP geliştirme biriminin önemli görevi

- *BEP'in geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili koordinasyonu sağlamak,*
- *Öğrencinin gelişim özellikleri ve eğitsel gereksinimlerini temel olarak BEP'inde değişiklik ve düzenlemeler yapmak,*
- *BEP'in uygulanması sürecinde eğitim ortamlarının düzenlenmesi, materyal hazırlanması ve temin edilmesi konusunda yöneticilere ve öğretmenlere öneriler sunmak,*
- *Okulda bulunan diğer birimler ile birliği ile çalışmak,*
- *Destek eğitim odasından faydalanacak öğrencilere hangi derslerin haftalık kaç saat sunulacağıni belirlemek,*
- *Ayrılaştırılmış eğitim ortamları olan özel eğitim okulları ya da sınıflarında eğitimlerine devam eden öğrenciler arasından tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime uygun olanları belirlemek ve okul yönetimine bildirmek,*
- *Özel eğitim sınıfına devam eden öğrencilerden, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte ders alabilecek öğrencileri belirlemek ve bu öğrencilerin ders saatlerini planlamak,*
- *Öğretim ve değerlendirme sürecinde kullanılacak materyal, yöntem ve teknikleri belirlemek,*
- *Sınavlarda refakat edilmesi gereken öğrencileri belirlemek,*
- *Özel eğitim okullarında grup eğitimine uyum sağlayamayan öğrencilerin grup eğitimine hazırlanması için bire bir eğitime başlama ve bitirme sürecinin kararını vermek,*
- *Velinin yazılı isteği doğrultusunda ilkokul döneminde öğrencilerin bir kereye mahsus sınıf tekrarı yapmasına karar vermek şeklindedir*

Bireyselleştirilmiş eğitim programının içeriğinde yer alması gereken bazı temel öğeler

<i>a) Öğrencinin demografik özelliklerinin tanımı</i>	<i>c) Uzun dönemli ya da yıllık hedefler</i>	<i>e) Öğretim yöntemleri ve materyaller</i>	<i>g) Uygun değerlendirme yöntemleri ve ölçütleri</i>
<i>b) Öğrencinin eğitsel performans düzeyinin tanımı</i>	<i>d) Kısa dönemli hedefler</i>	<i>f) Amaçlara ulaşmak için gerekli olan zamanın başlama ve bitiş tarihleri</i>	<i>h) Ek hizmetler</i>

BEP Sürecinin Etkili Bir Şekilde Yürütülmesi İçin Neler Yapılabilir?

- *Gerçekçi bir BEP geliştirmek için öncelikli olarak öğrencinin performans düzeyinin doğru bir şekilde belirlenmiş olması gerekir.*
- *BEP geliştirme biriminin ayrılmaz bir parçası da ailedir. Ailelerin BEP sürecine katılımlarının artması gereklidir.*
- *Öğrencinin program içerisindeki performansını belirlemek ve programdan ne ölçüde yararlandığını ortaya koyabilmek amacıyla mutlaka izleme ve değerlendirme çalışmalarına yer verilmelidir.*
- *BEP sürecinin işleyişinin niteliğini arttıran önemli noktalardan biri de öğretmene ve öğrenciye sağlanan destek hizmetlerdir.*
- *BEP geliştirme, uygulama, izleme ve değerlendirme süreci bir ekip işidir.*

6. Öğretimin Bireyselleştirilmesi ve Öğretim Uyarlamaları

Öğretimin Bireyselleştirilmesinin ve Öğretim Uyarlamalarının Önemi *Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin her birinin var olan performansları kapsamında üst düzeyde öğrenebilmesi, öğrenme ihtiyaçlarının ve bireysel özelliklerinin dikkate alınmasına bağlıdır.*

Öğretimin Bireyselleştirilmesinin ve Öğretim Uyarlamalarının Ortaya Çıkış Gerekçeleri *öğrencilerin başarılı olduğu öğrenme biçimlerinin farkında olmak ve öğretilecek içerikleri buna uygun bit biçimde sunmak*

- Öğretimin Bireyselleştirilmesinde ve Öğretim Uygulamalarında Temel Uygulama İlkele**
- *Tüm öğrenciler öğrenebilir ve öğretmenler öğretebilirler.*
  - *Her öğrencinin gelişimi takip edilmeli ve ilerleme gösterenler ödüllendirilmelidir.*
  - *Her öğrencinin eğitimden en yüksek düzeyde faydalanma hakkı vardır.*
  - *Her öğrencinin ortak, farklı ve bireysel gereksinimleri vardır. Tüm öğrencilerin farklı, ortak ve kendine özgü ihtiyaçları vardır.*

Öğretimin Bireyselleştirilmesinin ve Öğretim Uyarlamalarının Kapsamı

<i>a) Fiziksel düzenlemeler</i>	<i>• Sınıf ortamının genel fiziki yapısı</i>	<i>• Ulaşılabilirlik</i>	<i>b) Sürece yönelik düzenlemeler</i>	<i>c) Sınıf iklimine yönelik düzenlemeler</i>	<i>d) Öğretimsel düzenlemeler</i>	<i>e) İşleyişle ilgili düzenlemeler</i>	<i>• Yönetici ve öğretmen sorumluluklarında uyarlama</i>	<i>• Ödevlerde uyarlama</i>
	<i>• Sınıf ortamındaki araç-gereçlerin düzenlenmesi</i>						<i>• Zamanda uyarlama ve düzenleme</i>	<i>• Sınavlarda uyarlama</i>

ÖZEL YETENEK KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

1. Özel Yeteneğin Tanımı ve Özel Yetenek Kuramları

Özel Yetenek Nedir? *Özel yetenekli birey zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireydir.*

Öne Çıkan Özel Yetenek Kuramları

Üçlü Halka Kuramı	<i>Renzulli</i>	<i>Bu kuram özel yeteneğin bazı bileşenlerden oluştuğunu öne sürer</i>	<i>üstü yetenek, yaratıcılık ve motivasyondur</i>
Beşgen Kuramı	<i>Sternberg ve Zhang</i>	<i>özel yetenekli olarak tanımlamak için şu beş ölçüt karşılanmalıdır</i>	<i>• Mükemmellik, • Nadirlik, • Kanıt, • Üretkenlik, • Değer</i>
Bulanık Kuram	<i>Sak</i>	<i>Kuramın ana bileşenleri</i>	<i>• Üretkenlik, • Değer</i>
Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı	<i>Gagne</i>	<i>üstün zekânın üstün yeteneğe dönüştüğü ve bu süreçte</i>	<i>İşsel katalizörler motivasyonel değişkenleri ve kişilik özellikleri</i>

2. Özel Yeteneklilerin Özellikleri

<i>• Akranlarına göre erken ve ileri düzeyde dil gelişimi olması</i>	<i>• Empati, sorumluluk gibi özelliklerde erken gelişim gösterme,</i>	<i>• Meraklı olma, çok soru sorma,</i>	<i>• Mükemmeliyetçilik eğilimi gösterme,</i>	<i>• Geniş hayal gücü ve yaratıcılık gösterme,</i>
<i>• Genellikle erken okuma ve yazma yeteneğinden öğrenme,</i>	<i>• Duygusal açıdan hassas olma,</i>	<i>• Yaşından ileri düzeyde mizah yeteneği olması,</i>	<i>• Sosyal, toplumsal olaylara, evrensel değerlere karşı duyarlı olma,</i>	<i>• Sosyal, toplumsal olaylara, evrensel değerlere karşı duyarlı olma,</i>
<i>• Asenkronize gelişim gösterme,</i>	<i>• Liderlik eğilimi gösterme,</i>	<i>• Mantık, muhakeme gibi becerilerde erken ve hızlı gelişim gösterme,</i>	<i>• Geniş ilgi alanına sahip olma ve bazı konulara derin ilgi olma.</i>	<i>• Geniş ilgi alanına sahip olma ve bazı konulara derin ilgi olma.</i>

3. Özel Yeteneklilerin Tanılanması

Tanımlama sürecinde izlenecek ana adımlar; özel yetenek potansiyeli taşıyan öğrencileri tanılamaya aday gösterebilmek, bir tarama aşamasından geçirmek, daha detaylı bir ölçmeye almak ve bireyle ilgili karar vermek şeklinde özetlenebilir

Özel Yeteneklilerin Tanılanmasında Öğretmenlerin Dikkat Etmesi Gerekenler

ASIS (Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği), SB (Stanford-Binet) Zekâ Testi), WÇÖ (Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeği) en çok bilinenen bireysel testlere örnek olarak verilebilir.

4. Özel Yeteneklilerin Eğitimleri

Gruplama	<i>Sınıf içi benzer yetenek grupları</i>	<i>Sınıf içi karışık yetenek grupları</i>	<i>Sınıf içi çok düzeyli gruplar</i>
Zenginleştirme	<i>içerik transferi, müfredat daraltma, bağımsız çalışma, öğrenme merkezleri, saha gezileri ve okul sonrası programlar</i>	<i>Yeni ders konularıyla içerik, yeni teknik ve yaklaşımlarla süreç, farklı türde çıktılarla ürün zenginleştirilmesi yapılabilir.</i>	
Hızlandırma	<i>okula erken başlama, sınıf atlama, üstten ders alma, sınavla ders geçme</i>		
Türkiye'de Özel Yeteneklilere Eğitim Veren Kurumlar			

Özel Yeteneklilere Eğitim Veren Okullar *destek eğitim odaları fen liseleri sosyal bilimler liseleri güzel sanatlar ve spor liseleri Konservatuvarlar*

Özel Yeteneklilere Eğitim Veren Okul Sonrası Programlar *Bilim ve Sanat Merkezleri Anadolu, Hacettepe, Ege, İnönü, Karabük ve Bülent Ecevit üniversitelerinde bu alanda uygulama ve araştırma merkezleri Anadolu üni. Üstün Yetenekliler Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'dir (ÜYEP).*

5. Özel Yeteneklilerin Öğretmenleri

- *Öğrencinin görevlerini onun düzeyine ve hızına uygun verilmelidir.*
- *Farklı öğrenme ve öğretim teknikleri, malzeme ve araç-gereç kullanmalıdır.*
- *Analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını içeren çalışmalar yapılmalıdır.*
- *Başarılarını çocuğun kendi performansı içerisinde değerlendirmelidir.*
- *Ödevlerde tekrarları ve alıştırmalara ağırlık vermemelidir.*
- *Tartışma, proje ve drama çalışmalarına önem verilmelidir.*
- *Grupla olduğu kadar bireysel çalışmalara da önem verilmelidir.*
- *Öğrencileri zaman zaman liderliklerini geliştirmeye teşvik etmelidir.*
- *Öğrencinin akademik ve sosyal-duygusal gelişimiyle ilgili anne ve babalarla sürekli iş birliği içerisinde olmalıdır.*
- *Akademik konuların dışında sanat ve spor gibi alanlardaki bilgi ve becerilerinin de gelişmesini desteklemelidir.*
- *Çocuğun başarılarını mutlaka ödüllendirmelidir.*

Türkiye'de Özel Yeteneklilerle Çalışan Öğretmenlerin Yetiştirilmesi

2015-2016 öğretim yılı itibarıyla Özel Eğitim Öğretmenliği olarak tek bir lisans programı şeklinde ÖSYM kılavuzunda yer almaktadır.

Müzik ve Bale Ortaokulunda ve Müzik ve Sahne Sanatları Lisesine ise sınıf öğretmenleri branşlarına göre, alan öğretmenleri ise Yükseköğretim Personel Kanunu hükümleri esas alınarak ilgili alan, bölüm ve dal eğitimini konservatuvarlarda almış olmalarına göre görevlendirilmektedir.

Okul sonrası programlardan BİLSEM'lerde derse girecek öğretmenlerin seçiminde, en az üç yıl öğretmenlik yapma ön koşulu ardından başvuru yapanlar çeşitli kriterlere göre sıralanmakta ve Bölge Sözlü Komisyonları sözlü sınava almaktadırlar.Değerlendirmeler sonucunda BİLSEM'lere atanmaktadır

Üniversite tabanlı bir program olan ÜYEP'te ise lisansüstü eğitimini özel yeteneklilerin eğitimi alanında tamamlamış veya bu alanda lisansüstü dersler almış öğretmenler dersleri yürütmektedir..

ziyadag1984@gmail.com

SOSYAL ETKİLEŞİM VE İLETİŞİM

İletişimin Önemi ve İletişim Becerileri katılanların bilgi ya da sembol üreterek birbirlerine ilettikleri iletileri anlamaya ve yorumlamaya çalıştıkları bir süreç olarak değerlendirilmektedir

İletişimin Öğeleri Etkileşimsel İletişim Modeli

Kaynak *mesajı gönderen* (konuşmacı) **hedef** *mesajı alır, anlamlandırır ve kaynağa farklı bir mesaj gönderir.* (dinleyici) **Mesaj-İleti** *hedefe iletmek istenen her şey mesajdır* (söz-konuşma) **Kanal** *Söz, beden dili, yazı veya sessiz kalma* (iletişim yolu)

İletişim Süreçleri

Kodlama: *Mesajın işaret hâline dönüşmesinde kullanılan simgeler ve simgeler arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralların tümüne kod denir. En çok kullanılan kod sistemi dildir. Kodlama ise mesajın içeriğinin kod simgelere dönüştürülmesidir.* (dili kullanma)

Kod açma ve yorumlama *Kod açma, kaynaktan gelen mesajın içeriğinin alınıp çözülmesi, anlamın anlaşılmasıdır.* (konuşulana anlama)

Geri bildirim: *karşılıklı gidip gelen mesajların doğru algılanıp algılanmadığını test etmektir.Geri bildirim bir söz, jest ve mimik gibi bir beden hareketi de olabilir. (cevap)*

Gürültü: *Kaynaktan çıkan mesajın hedef tarafından tam ve doğru olarak alınmasını etkileyen şey gürültüdür.*

İletişimin İşlevleri

bireysel işlevi *ilişki kurma,kendimizi ve etrafımızı algılamamız,kendimizi tanıma ve anlamlandırma,var olma ve kendini ifade edebilme,Duygu ve ihtiyaçlarımızı dile getirmek,paylaşma*

toplumsal işlevi *sosyalleşme, bilgi sağlama, bilginin aktarılması ve paylaşılması,kültür aktarımı*

İletişimin Sınıflandırılması

<i>etkilerine göre:</i>	<i>yönüne göre</i>	<i>kullanılan kod sistemine göre</i>	<i>ilişki istemine göre</i>	<i>bireylerin konumlarına göre</i>	<i>zamana ve mekan boyutuna göre</i>
olumlu	tek yönlü	sözlü sözsüz	kişi-kişi gurup içi	yatay	yüz yüze
olumsuz	çift yönlü	yazılı	kişilerarası kitle iletişim	dikey	uzaktan

Yazılı ve sözlü iletişim arasındaki farklar

- Yazılı iletişimde, sözlü iletişimde olduğu gibi seslendirmenin, tavır, jest ve mimiğin sağlayacağı etkiler söz konusu değildir. Bu nedenle yazı dilinin etkileyici biçimde kullanılması gerekmektedir.
- Sözlü iletişimde yapılan dil yanlışları, söyleyiş bozuklukları dışında pek fark edilmez. Oysa yazılı iletişimde yanlış kullanılan bir sözcük okuyucunun hemen dikkatini çeker.
- Yazılı iletişimde, birtakım biçimsel kurallara uymak gerekir. Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uymak zorunluluğu vardır. Ayrıca yazacağımız yazının türüne göre o türün kendine özgü biçim özelliklerini de bilmek gerekir.
- Yazılı iletişimde,planlama, sözlü iletişime oranla daha çok önem taşır. Konuşma öncesi hazırlık yapmış ve konuşmamızı yazmış olsak da konuşma sırasında aklımıza gelen bir bilgiyi aktarabilir; dinleyicinin ilgisine göre konuşmamızın planını değiştirebiliriz.
- Sözlü iletişimde sıklıkla dile getirilen “Ben bunu kastetmedim.” veya “Aslında sen yanlış anlamışsın.” gibi iletişim kazaları yazılı iletişimde çok az meydana gelmektedir. Söz uçar yazı kalır

Johari Penceresi *Jo seph* Luft ve *Harri* ngton Ingham, 1950

Açık alan *Kişinin kendi tarafından da başkaları tarafından da bilinen alanıdır. (paylaşılan)*

Gizli alan: *Bu alan kişinin bildiği ancak başkalarının bilmediği alanıdır. (gizlenen)*

Kör alan: *Bu alan başkaları tarafından bilinen ancak kişinin bilmediği alanıdır.(izlenimler)* **Bilinmeyen alan:** *Bu alan ise kişinin de başkalarının da bilmediği, karanlık alandır. (fark edilmeyen)*

Formal iletişim, iletişimin kademeli olarak aşağı ve yukarı yönlü hiyerarşik aktarımıdır.

İnformal iletişim ise okullarda daha sık gördüğümüz kişi ve grupların tutumlarına bağlı olarak değişen ve okula dair düzensiz yaklaşımları olan bir iletişim türüdür.

Kişiler arası iletişim ve grup içi iletişim çift yönlü bir iletişimken, kitle iletişimi tek yönlü bir iletişim olarak tanımlanabilir.

İletişim Becerileri *İletişim becerisi ; kişinin kendisine ve diğerlerine saygı duyması, empati, etkin dinleme, somutlaştırma, ben dilini kullanma, içten ve samimi olmayı kapsamaktadır.*

1-Saygı duymak *İletişimin temelinde olan bir değerdir. Saygı insanlara yalnızca insan oldukları için değer vermektedir. Aynı zamanda karşı tarafı kabul etmekle ve olduğu gibi kabul etmekle de ilgilidir.*

2-Empati *birinin sizin hakkınızda peşin hüküm vermeden adınıza sorumluluk almaya veya sizi belli bir kalıba sokmaya çalışmadan dinlemesi kendini sizin yerinize koyması ögüt vermemesi.*

empati becerisi nasıl kazanılır? 3 yaşından itibaren, diğer insanların düşüncelerinin kendi düşüncesinden farklı olduğu, herkesin kendine özgü bir perspektifinin olduğu, bir duruma farklı tepkiler verilebileceğini anlamaya başlar ve diğer çocukların sıkıntılarını anlayıp yardım eder.

6 yaşından itibaren çocuk, kendisini karşısındaki kişinin yerine koyabilir. Bu yaşlarda çocuğun dil becerisi gelişmekte ve soyut düşünme düzeyi artar. Bu yeteneklerinin gelişmesi ile çocuk, daha uzak yerlerdeki insanların başlarına gelenleri de algılayabilir.

10-12 yaşlarındaki çocukların empati duygularını tanıdıkları kişilerin ötesine yaydıkları belirtilir. Çocuk, bu dönemde tanımadığı kişilere de empati duyabilir.

3-Etkin dinleme *alıcı açısından iletişimdeki gürültüyü azaltma ve mesajı tam ve doğru olarak alma becerisidir.*

İyi bir dinleyicinin özellikleri nelerdir? 1. Dinlemenin amacını ve yöntemini belirler, 3. Dinlediklerini ön bilgilerinin ışığında inceler,

5. Bir olay ve düşünce arasındaki farkı belirler, 7. Konuşmacının amacını belirler,

9. Zihinsel yapısını düzenler ve geliştirir,

2. Ön bilgilerini harekete geçirir,

4. Konuşmacının aktardığı bilgilerle ön bilgileri arasında bağ kurar, 6. Ana ve yardımcı düşünceleri belirler,

8. Propaganda, abartı ve ön yargıları belirler,

10. Konuşmayı, konuşmanın içeriğini değerlendirir.

Dinleme alanları nelerdir?

İşlem boyutu:	Etkileşim boyutu:	Sözlü anlama boyutu:
a) İşitme:	a) Fiziksel etkileşim	a)Etkileşimsel süreçte
b) Anlama:	b) Zihinsel etkileşim	b)Süreçsel anlama
c) Zihinde yapılandırma		

Dinleme türüleri nelerdir?

• **Takdir edici dinleme;** söylenenden keyif almaya odaklanılan dinlemedir.

• **Kapsamlı dinleme;** öğrenme ve bilgiyi hatırlamaya odaklanılan dinlemedir.

• **Kritik değerlendiren dinleme;** duyulanı yargılayan ya da değerlendirmeye odaklanılan dinlemedir.

• **Vurgulu dinleme;** diğerlerinin duygularını anlamaya odaklanılan dinlemedir.

• **Katılımcı dinleme;** ktif katılımdır. Katılımcı dinleme, dinleyen kişinin duyduklarını tekrar etmesi, özümlemesi ve yansıtmasıdır.

• **Edilgin dinleme;** dinleyen kişinin sözel geri bildirimde bulunmadığı, konuşan kişinin duygularının anlaşılmasına çalışıldığı bir süreçtir.

• **Empatik dinleme;** amaç kişinin kendisini açması, duygularını daha yoğun yaşaması, kendisinde var olan çatışmaları çözmesi, kendisini kabul etmesi için cesaretlendirmektir.

• **Yargısız ve eleştirel dinleme;** etkili dinleme hem yargısız hem de eleştireldir; açık bir zihinle, anlamak için dinlemeyi gerektirir.

• **Derinlemesine dinleme;** yüzyedeki mesajları da önemsemeyi, hem içerik hem de duygu mesajlarını anlamayı, ve anlaşılanaı dile getirmeyi, konuşmacının mesajlarına yanıt vermeyi içerir.

• **Çözümleyici dinleme;** kişinin kelimelerini aynen tekrarlamak değildir. Kişinin duygularının ve mesajlarının anlaşılmasına çalışıldığını gösterir.

• **Etkin dinleme;** konuşmacının mesajının sözel ve sözel olmayan yönüne, içeriğine ve duygularına anlam katma yöntemi olmalıdır.

• **Dikkatle dinleme;** konuşmacının söylediklerini takip etmeyi gerektirir.

4-Somut konuşmak *İfadelerin doğru anlaşılması için açık ve net konuşmak gereklidir.*

Etkili iletişim becerileri

Ego geliştirici dil *İletişim kurulan kişinin kendisini zayıf ve yetersiz görmesine neden olmadan, yeterlilikleri öcenelerek eksiklikleri dile getirilir ve kişinin böylece eksik yönlerini giderebileceği algılatılmaya ve hissettirilmeye çalışılır. Bunun tersi ego zedeleyici dil olarak adlandırılabilir.*

Etkin-katılımlı dinleme *Bireyin mesajının anlaşılmasına katkı sağlayacak yeterli motivasyon ve dikkat ile o ana aktif bir şekilde katılma,dinlenen kişide önemsendiği duygusunun oluşma*

Kendini tanıma-Kendini açma *bireyin kendisine ilişkin farkındalığına, düşünce ve duygularıyla yeterli düzeyde ilişki kurmasına ve kendi iradesi ile kendisini açmasına ve şeffaflığına işaret etmektedir.*

Empati: *kişinin öznel dünyasından yola çıkarak onu anlamaya ve böylece anlaşılana duygu, düşünce ve beklentilerinin kendisine aktarılmasına yardımcı olmak kendisini karşısındaki kişinin yerine koymalı onun bakış açısıyla bakabilmeli kişinin rolüne girmeli karşıdaki kişinin duygularını, düşüncelerini ve beklentilerini doğru olarak anlamalı,kişide oluşan anlayışın, karşıdaki kişiye temel ya da ileri düzeyde tepkilerle iletilmesi gerekmektedir.*

Ben dili: *Kişinin karşılaştığı durum veya davranış karşısında kişisel tepkisini duygu ve düşüncelerle açıklayan bir ifade tarzıdır. Sen dili suçlayıcı, yargılayıcı iken ben dili sadece kişinin kendi duygularını ortaya koyç Ben dili iletileri yorum içermez,*

ziyadag1984@gmail.com

Etkili İletişimde Dil, Kültür ve Değerlerin Önemi

Kültür, bireyin toplumun bir üyesi olarak, İletişim kurmasına, belli davranışları ve olayları yorumlamasına ve değerlendirmesine yardımcı olan değerler, fikirler ve semboller dizisidir.İletişim süreci simgeleri, sembolleri ve kültürel kodları da içerir.Bu tarz kurulan iletişime simgesel iletişim adı verilmektedir.

Simgesel iletişim, çeşitli simgesel göstergelerle yapılan ve farklı durumlarda, farklı kültürlerde farklı anlamlar taşıyan iletişim biçimidir.(sinergoloji)beden dili sözcüklerin gücünü artırırken bazı durumlarda sözlerin farklı anlaşılmasına da sebep olabilir.Etkili iletişimde tutumlar, değer yargıları ve algılarımız da etkili olabilmektedir.Tutum, herhangi bir psikolojik nesnellik karşısında takındığımız tüm tavır ve davranışlarımızın altında yer alan eğilimlerimizdir davranışın temel motivasyon kaynağıdır.Tutumlar, bazı durumlarda iletişim engellerine de sebep olabilmektedir.

İletişim Engelleri		?			
<u>Alan yazınızda</u>	<u>Tutar'a göre</u>	Kişisel unsurlar	<u>Dilin kullanmayla ortaya çıkan engelleri(MEB)</u>		
Fiziksel ve teknik engeller	Yapıcı engeller	Fiziksel unsurlar	1. Emir vermek, yönlendirmek, yönetmek.	5. Öğretmek, nutuk çekmek, mantıklı düşünceler önermek.	9. Övmek, aynı düşüncede olmak, olumlu değerlendirmeler yapmak.
Sosyal ve psikolojik engeller	bozucu engeller	Semantik unsurlar	2. Uyarmak, gözdağı vermek.	6. Yargılamak, eleştirmek, suçlamak.	10. Avutmak, teselli etmek.
Örgütsel engeller	kanal engelleri	Zaman baskısı	3. Ahlak dersi vermek.	7. Ad takmak, alay etmek.	11. Sorgulamak, sınamak, sorguya çekmek.
	teknik engeller	Algılamadaki seçicilik	4. Öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek.	8. Yorumlamak, analiz etmek, tanı koymak.	12. Alaycı davranmak, şakacı davranmak, konuyu saptırmak.

Eğitim Ortamında Ekolojik Sistem Yaklaşımı

Ekolojik yaklaşım; birey, aile, grup ve/veya topluluk ile politik, sosyal ve kültürel çevreleri arasındaki ilişki ve bağlantıları, bunların birbirlerini nasıl etkilediğini ve şekillendirdiğini düşünmeyi gerektirmektedir

ekolojik sistem yaklaşımı, insan davranışına etki eden iç ve dış kuvvetlerin karşılıklı etkileşimleri üzerinde durur

çevre içerisinde bulunan insan ve diğer sistemlerin birbirleri üzerinde meydana getirdikleri etkileri açıklar

Bireyin davranışı ve gelişimi, yaşadığı sosyal ağ içerisinde meydana gelen etkileşimlerin yönüne göre değişmektedir

İnsan davranışı bireysel ve sosyal çevre arasında süregelen karşılıklı etkileşimin bir ürünüdür.

Sosyal ağ içerisinde; ev, aile, kültür, alt kültür, toplum, okul gibi sistemler yer almaktadır. Bir sistemde yaşanan bir değişim diğer sistemleri de etkilemektedir.

bireyi çevre içerisinde yaşayan bir varlık olarak ele alır ve bireyin davranışını değerlendirirken çevreyi de göz önünde bulundurur

İnsan çevresi ile iç içe dinamik bir varlıktır, insan ve çevre arasında var olan bütünlük insan davranışı üzerinde etkilidir.

Birey ve çevre arasındaki ilişkiler etkileşimseldir.

bireyin davranışını ele alırken birey ve çevresi arasındaki etkileşimin üç boyutunu birlikte değerlendirir.Bu boyutlar; normal gelişimsel özellikler, genel yaşam olayları ve bireysel farklılıkların etkileridir.

bireyi davranışa yönlüten çevresel sistemleri analiz ederken birey, ailesi, çevresinde bulunan herkes ile toplum derinlemesine ve çok boyutlu analiz edilir.

Psikolojik sağlamlık, ekosistemsel yaklaşıma göre, bireyin kendisinden başlayarak (mikro düzey), karşılıklı etkileşime girdiği tüm çevreleri içine alarak gelişen bir mekanizmadır.

Ekolojik yaklaşımın temel prensipleri

- Çocuk, modelin merkezinde yer almaktadır.
- Çocuğun hayatında kendisini ve birbirlerini etkileyen farklı sistemler yer almaktadır.
- Çocuğun davranışları çevresindeki bireylerden ve ilişkilerden etkilendiği gibi çocuk da onları etkiler.
- Çocuğun gelişimi bu sistemlerdeki deneyimlerin niteliğine bağlıdır.
- Sistemler arasındaki ilişkilerin niteliği ve sıklığı da çocuk üzerinde etkilidir.
- Çocuğun doğrudan içinde bulunmadığı sistemler de çocuğun gelişimini etkiler.
- Çocuğun sağlıklı gelişimi için sistemler arasındaki etkileşimin tutarlılığı önemlidir.

Bireyin yaşam döngüsü içerisinde meydana gelen etkileşimler ve karşılaştığı yaşam olaylarını içeren sistemler 5 temel kategori içerisinde ele alınabilir.

Mikrosistem

Şu anki ortam: Ev, okul, iş yeri vb.günlük yaşamda bireylerle en doğrudan ilişkili sistemlerdir. Okullar, dinî kurumlar, akran grupları ve çalışma ortamları

Mikrosistemler insanların yüz yüze etkileşim içinde oldukları ortamlar olarak tanımlanabilir.

Mikrosistemler iyi çalıştığında bireyler daha iyisini yapmak ve büyümek için kapasitelerini arttırır

bireyin yakın ilişkili kurduğu kişilerle olan ilişkilerde bozulma olursa çocuğun çevresindeki yaşantıları keşfetme süreci engellenebilir

Bu durum özellikle ergenlik döneminde, antisosyal davranışlar, düşük akademik başarı ve öz denetimi sağlamada problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilir.

Aile mikrosistemi: ebeveynler, kardeşler ve yakın akrabalar, Okul mikrosistemi: öğretmenler ve arkadaşlar ergenin günlük hayatta kişisel ve sosyal iletişimde bulunduğu kişiler.

Mezozistem

mikrosistemin kişisel oluşumlarını birbirine bağlayan ilişkileri ya da ağları içermektedir.

Mezozistemler, sistemler arasındaki bağlantıların fazla ve nitelikli olması durumunda iyi çalışmaktadır.

Zengin bir çevre, birbirine bağlı olan ve bireyleri açık iletişime teşvik eden bir çevredir

Mezozisteme örnek olarak okul-aile iş birliğinin çocuğun akademik başarısına etkisi ya da aile-akran ilişkilerinin çocuğun ebeveyn denetimine katkısı verilebilir.

Suça sürüklenme ile ilgili yapılan araştırmalarda okul aile arasındaki iş birliğinin ve ebeveyn denetiminin koruyucu bir faktör olduğu belirtilmektedir

Aile ve akranlar, aile ve okul yönetimi ve aile ve öğretmenler arasındaki etkileşim en temel mezozistem yapılarıdır

Ekzosistem

Sosyal medya, yasal mevzuat gibi bireyin gelişiminde dolaylı etkisi olan birimlerin oluşturduğu katmandır.

Genel eğitim politikaları, medya ve kitle iletişim araçları bu birimlere örnek verilebilir

doğrudan içinde bulunmadığı fakat onun gelişimini dolaylı olarak etkileyen etkileşimler bütünüdür.

Ebeveynlerin iş durumunun (yoğun iş temposu ve stresi, işsizlik) veya iş yerindeki rol ve sorumluluklarının ergenlerin gelişimini dolaylı olarak etkiler.

Makrosistem

Yaklaşımın bu katmanında bireyin yaşadığı toplumun özellikleri yer alır.

Kültürel değerler, ırksal ilişkiler, benimsenen din bunlara örnek verilebilir.

Makrosistem, bir toplumdaki kültürel değerleri, inanç sistemlerini ve yasaları, kişilerin tutumlarını, yaşam tarzlarını, sosyal ve ekonomik durumlarını kapsamaktadır

Makrosistemin yapıtaşları ergenlerin gelişiminde doğrudan bir etkiye bulunmama karşılığında, ergenin içinde yaşadığı toplumsal ve ekonomik çevreyi belirlemekte ve ergen de bundan dolaylı olarak etkilenmektedir.

Kronosistem

Önceki tüm katmanları kaplayan bu dış katman, yaşanan zaman dilimini ifade etmektedir.

Örneğin, savaşlarda ve ekonomik kriz dönemlerinde suç davranışlarında artış olabilmektedir.

Okul İklimi ve Ekolojik Sistem Yaklaşımı Arasındaki İlişki Okul iklimi, okulda çalışanların okulu nasıl betimlediği ile ilgilidir. İklim, okulda zaman içinde şekillenen, her zaman görülemeyen değerler ve kurallar bütününden oluşur. Okulun dışarıdan nasıl görüldüğünü de gösterir

Açık iklim: Bu iklim türünde, arkadaşça ilişkiler, işleri kolaylaştırıcı, katılımcılığı teşvik gibi faktörler önemlidir ve yönetici örgütte kurmay bir liderlik örneği sergilemektedir.

Özerk (Otonom) iklim Bu iklimde ise, yönetici örgütte resmî ve sistemli bir iş yapmak için kendini çalışanlarından uzak tutar.

İdareci iklim: Bu iklimi, yöneticinin işi kendisinin yapması, arkadaşça ilişkilerin olmaması, yazılı kurallar ve tatmin edilmeyen sosyal ihtiyaçlar karakterize eder.

Samimi iklim Bu iklimde arkadaşça ilişkiler hâkimdir ve örgüt üyeleri işlerin nasıl yapılacağı konusunda görüşlerini bildirirler.

Babacan iklim Bu iklim kısmen kapalı bir iklim olup, çalışanların birlikte hareket etmediği, grup içinde bölünmelerin olduğu ve yöneticinin sürekli kontrol edici görevinde olduğu bir iklimdir.

Kapalı iklim Yöneticinin çalışanları yönlendirmede etkili olmadığı, onların kişisel zenginlikleri ile ilgilenmediği, iş birliğinin olmadığı; grup başarısının minimum düzeyde olduğu resmi bir örgüt iklimi söz konusudur

Eğitim Sistemi İçerisinde Ekolojik Sistemin İşlevi

Ekolojik sistem kuramı çerçevesinde akran zorbalığı
<p>Mikrosistem kapsamında akran zorbalığı</p> <ul style="list-style-type: none"> • İlgi, sevgi ve sıcaklıktan yoksun bir aile ortamı • Cezalandırıcı, tartışmacı, düşmanca ve kötüleyici ebeveyn tavırları • Fiziksel ve duygusal istismar uygulayan ebeveynler • Okul bahçesi ve oyun alanlarının yetersiz olması • Öğretmenlerin ve yöneticilerin zorbalık davranışlarını görmezden gelmesi • Okul yönetimi tarafından fiziksel cezanın uygulanması • Öğrencilerin okul atmosferi hakkındaki negatif düşünceleri • Okuldaki akranların saldırgan davranışlar sergilemesi • Okul mevcudunun fazla olması • Olumsuz davranışlar gösteren akran gruplarına dâhil olması • Ebeveynler, kardeşler, akranlar • Okul, öğretmenler.
<p>Mezozistem kapsamında</p> <ul style="list-style-type: none"> • Okul ve aile arasındaki iletişimin yetersiz veya eksik olması • Ailenin onaylamadığı arkadaş grupları • Aile akran ilişkisi • Aile okul ilişkisi.
<p>Ekzosistem kapsamında</p> <ul style="list-style-type: none"> • İş yerinde yüksek stres yaşayan babaların evde çocuklarına karşı otoriter davranması. • Millî Eğitim Müdürlüğünün eğitim politikaları ve okul yönetiminin akran zorbalığı konusundaki tutumu öğretmenleri etkileyecek, dolaylı olarak öğrencileri etkileyecektir • Akranlarının ailelerinin ebeveynlik stilleri • Okul-aile birliği kararları. • Okul yönetiminin poitikaları.
<p>Makrosistem kapsamında;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Şiddetin toplumda kabul görmesi • Televizyondaki şiddet içerikli programlar • Mahallenin sosyo-ekonomik düzeyi • Kültürel değerler normlar gelenek ve görenekler • medya internet şiddete yönelik tutum. • Yasalar.

GÜVENLİ OKUL VE OKUL GÜVENLİĞİ

GÜVENLİ OKUL NEDİR?				
Güvenli okulların bazı özellikleri şöyle sıralanabilir				
1. Etkili Okul Yöneticiliği ve Liderliği:	6. Fiziksel Zarar, Gözdağı, Zorbalık ve Tacizin Bulunmaması	11. İhtiyaç Olan Öğrencilerin İhtiyaçlarını Giderme:	16. Güvenlik Problemlerini Açıkça Tartışma:	21. Her Türlü Bağımlılıkla Mücadele:
2. Okulu Oluşturan Mekânların Kontrolü:	7. Alay, Nefret Dili ve Sosyal Dışlanmadan Uzak Olma:	12. Eşit Muamele:	17. İletişim:	22. Göçmen Çocukların Problemlerini Ynetebhme
3. Güven Hissi:	8. Çatışma Riskinden Uzak Olma:	13. Akademik Başarıya Odaklanma:	18. Empati Kültürünü Geliştirme:	23. Krize Hazırlık ve Krize Müdahale Planlarına
4. Saygı:	9. Doğal Afetlerden Uzak Olma:	14. Veliler ve Toplumla İyi İlişkiler İçinde Olma:	19. Kolluk Güçleriyle İş Birliği:	
5. Samimiyet:	10. Sorumluluk Duygusunu Geliştirme:	15. İfade Özgürlüğünü Destekleme:	20. Güvenliğin Tehdit Eden Davranışları Ödüllendirmeme ve Görmelikten Gelmeme	

SİBER ZORBALIK VE SİBER MAĞDURİYET

Zorbalık: Zorbalık, yaşça daha büyük ya da fiziksel olarak güçlü olan çocukların kendilerinden daha güçsüz olan çocukları sürekli olarak hırpalaması, eziyet etmesi ve rahatsız etmesidir.

Zorbalığın Ayırt Edici Özellikleri: 1. Zorbalık bilinçli ve istençli olarak yapılan ve kurban fiziksel, zihinsel, sosyal ya da psikolojik olarak zarar verme amacı güden söz ve eylemlerdir.

2. Zorbalık bir kereye mahsus değildir. Çeşitli zaman aralıklarında tekrarlanıyor olması gerekir.

3. Zorbalar eylemlerini bireysel veya gruba yapabilecekleri gibi, kurbanlar da bu eylemlerden bireysel ya da grup olarak zarar görebilirler.

4. Zorbaca davranışa maruz kalan kurbanın kendini koruyamayacak ve savunamayacak fiziksel veya zihinsel nitelikte olması gerekir.

5. Zorbaca davranışlar sergileyen bireylerin genellikle bu eylemler sonunda kendilerine çıkar sağladıkları görülür.

6. Zorbalar, kurban veya kurbanlarının acı çekmesinden, küçük düşmesinden zevk alırlar.

7. Zorbalar ve kurbanlar ile sergilenen zorbaca davranışlar dikkate alınmalıdır

Siber Zorbalık: bireylerin mobil telefonlar ve internet aracılığıyla bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak diğer bireylere rahatsızlık vermesi ve taciz etmesi

Geleneksel Zorbalık ve Siber zorbalık: Tanınmaktan dolayı siber zorbabilik tercih edilir. Zorbalar siber zorbalıkta yaparlar ve geniş izleyici kitlesi ve yazılı zorbalığın etkisinden daha fazla olmasından dolayı geleneksen değil siber zorbalık daha fazla tercih edilir.

Siber Zorbalık Nedenleri: kıskanma, intikam alma ya da cezalandırma arzusu, popüler olma arzusu, aile içinde yaşanan sorunlar, düşük öz güven ya da gerçek dünyada elde edilemeyen başarıyı sanal dünyada yakalama arzusu şeklindedir.

Siber Mağduriyet: kişinin dijital teknolojiler aracılığıyla kendine zarar veren saldırgan tutumlara maruz kalması. Akademik, duygusal, ilişkisel ve sosyal problemler, depresyon, kaygı, intihar,gibi sonuçlar tetiklemekte. Ayrıca baş ve karın ağrısı, cilt problemleri gibi fiziksel problemler oluşmakta.

Siber zorbalığın önlenmesi grup rehberliği şeklinde ve dijital teknolojilerin yer almadığı önleyici programlar yapılabilir

Neler yapılabilir?

1. Çocuklarınızın mutlaka şifre kullanmalarını ve bu şifreleri kimseye paylaşmamlarını sağlayın.
2. Çocuğunuzun sosyal medya hesaplarında gizlilik ayarlarını uygulayın.
3. Siber zorbalar karşıda duygusal bir yanıt isterler. Çocuğunuza bu tür bir durumda asla karşıdakine yanıt vermemesini söyleyin.
- 4.Siber zorbalık yapanları ilgili makamlara bildirin.
5. Çocuklarla rahat bir iletişim iklimi oluşturun.
6. Siber zorbalığın ne olduğunu onlara anlatın.
7. Çocukların çevrim içi aktivitelerini (oyun vb.) gözlemleyin.
9. Öğrenci, öğretmen ve ailelere yönelik zorbalık ve siber zorbalık seminerleri düzenleyin.
8. Uygulamalar ve çevrim içi platformlar hakkında bilgi sahibi olun.
- Öğretmenlerin de daha uzun süreli internet kullanma, kullanımla ilgili yalan söyleme, internetle ilgili aşırı zihinsel uğraş, interneti diğer problemlerden kaçmak için kullanma, problemlere rağmen kullanmada ısrar etme.
10. Okul ve aile arasındaki iş birliği ve iletişimi artırın.
11. Zorbalığı ve siber zorbalığı önlemeye ve azaltmaya yönelik olarak öğrencilerin çatışma çözme, problem çözme, iletişim becerileri, duyu düzenleme becerileri vb. özelliklerini artırıcı etkinler ve grup çalışmaları, psikolojik danışmanlar/rehber öğretmenler tarafından yapılabilir.

BAĞIMLILIK VE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI

Bağımlılık Nedir? Bağımlılık herhangi bir maddenin zarar veren sonuçlarına rağmen sürekli ve aşırı kullanımı sonucu ortaya çıkan bir rahatsızlıktır biyolojik, sosyal ve davranışsal boyutları vardır ve yeniden tekrar eden bir rahatsızlıktır.

bağımlılık kavramının 3 temel özelliği vardır. Bunlar maddeye ulaşmak için engellenemez arzu ve istek, tolerans adı verilen kullanımın giderek artması ve yoksunluktur. Madde bağımlısı kişilerin hastaneler bünyesinde kurulan (AMATEM) destek alması gerekir.

Teknoloji Bağımlılığı ve internet Bağımlılığı Teknoloji ve internetin bilinçli olmayan, kontrolsüz bir şekilde kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan, davranışsal bağımlılıklar; oyun oynama bozukluğu, kumar oynama bozukluğu sosyal medyanın ve akıllı telefonun aşırı kullanımı gibi bağımlılık türüdür.

İnternet Bağımlılığı Nedenleri Kişilerin gerçek kimliklerini saklayarak kendilerini olduklarından farklı bir şekilde göstermeleri, tanınmamanın verdiği rahatlıkla düşüncelerini açıkça paylaşabilmeleri, yüz yüze iletişim yerine internet iletişimini daha kolay bulmaları sosyalleşme ihtiyacını karşılar.

İnternet Bağımlılığı Belirtileri Sosyal belirtiler: Önemli sosyal, mesleki ve serbest zaman faaliyetlerinin internet kullanımını yüzünden bırakılması, iş yerinde veya okulda azalan üretkenlikle birlikte yüksek gerilim ve rekabet ortamı oluşması.

Fiziksel ve zihinsel belirtiler:anksiyete,obsesif düşünceler ve hayallerde artış,durgunluk, uykusuzluk, panik atak ve kızgınlık hallerindeki artış; kan basıncı ve kalp dolaşım sistemi bozuklukları, stres, konsantrasyon eksikliği; baş, mide ve kas ağrıları ile görme zayıflıkları.

Davranışsal sebepleri: İnternette geçen sürenin giderek artması, amaçlandığından daha uzun süreli internet kullanma, kullanımla ilgili yalan söyleme, internetle ilgili aşırı zihinsel uğraş, interneti diğer problemlerden kaçmak için kullanma, problemlere rağmen kullanmada ısrar etme.

İnternet Bağımlılığının Sonuçları Psikolojik sonuçlar Kendisine güvenmeyen kendisinden şüphe eden bir kişiliğe sahiptirler.korkaklığa dönüşür.depresyon,değersizlik ve çaresizlik duygulan da bu kişilerde baskındır.

Bedensel sonuçlar Beslenmeyi ihmal eder zayıflarlar,büyük bir kısmı aşırı kiloludur,Sırt ağrıları, baş ağrıları, göz şikâyetleri,Vücut hijyeni de sık sık ihmal edilen bir konu hâline gelir.

Sosyal Sonuçlar: Gerçek dünyaya ait ilişkilerin azalması, hobi ve ilgi alanlarının ihmal ederler,yalnızlaşırlar,birçoğu başlarda okulu, mesleği ya da işi sürdürmeye çalışırlar,Notlar kötüleşir, iş yerine aşırı yorgun gelirler, konsantre olamazlar. Genellikle geç kalırlar, ev de ihmal edilir.

Aşırı Teknoloji Kullanımına Karşı Aile olarak Ne Yapmak Gerekir

a) Çocukların nasıl bir insan olmasını istiyorsanız ona o şekilde model olun. b) Çocuklara karşı her zaman saygılı olun. c) Çocuklara sevginizi açıkça ve koşulsuz olarak gösterin. d) Çocuklarla birlikte oyun oynayın. e) Çocuklarla birlikte kitap okuyun.

f) Çocukların yaşına uygun sorumluluklar verin.g) Çocukların mutlaka bir spor ya da sanat alanında uğraş edinmesini sağlayın. h) Çocukların yaşam amacı edinmesine yardım edin. i) Sonuç değil süreç odaklı başarıyı destekleyin. j) Çocukların arkadaşlarını tanıyın.

Dijital bağımlılıkların önlenmesinde rehber öğretmenlere yönelik bir model

a) Profesyonel gelişim b) Tüm okul çapında eğitim c) Aile ve toplum eğitimi d) Öğrenci değerlendirmesi: e) Önleyici çalışmalar f) Kaynaklar:

İnternet bağımlılığını önlemede okullara ve öğretmenlere düşen bazı görevler

- Okullarda özellikle ilkökul seviyesinde önleyici programlar uygulanabilir.
- Öğretmenlerin, öğrencilerin diğer akranları ile ilişkilerini incelemeleri gerekir.
- Benlik saygısı düşük çocukların internet aktivitelere daha fazla dâhil oldukları görülmektedir.
- Öğretmenler öğrencilerinin kişilik özelliklerine odaklanmalıdır.
- Öğrencilere internetin pozitif ve negatif etkileri ile ilgili atölye çalışmaları düzenlenebilir. Seminer ve atölye çalışmaları ailelere yönelik de tasarlanabilir.
- Özellikle öğrenci yalnız ve içine kapanık ise sosyal medyada daha fazla vakit geçirebilir. Öğretmen öğrencilerini yaratıcı ve keşfedici grup faaliyetlerine sevk etmelidir. Öğrenciler internette ne kadar az vakit geçirirlerse bağımlılık geliştirmeleri o kadar azalır.

GÜVENLİ OKUL VE İLETİŞİM

Güvenli Eğitim İletişimi Güvenli okul sadece fiziksel güvenliğin sağlanmasıyla elde edilemeyen, sosyal ve psikolojik yöneri de göz önünde bulundurmayı gerektiren durumdur. Etkili iki yönlü iletişim güvenli bir okul ortamı sağlanmasında bir ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır.

Güvenli eğitim iletişiminin sağlamadığı bir ortamda pozitif bir okul ikliminin de oluşması imkânsız hâle gelmekte. Çocuk odaklı bir kavram olmakla birlikte sadece çocuklarla kurulan iletişimi değil aynı zamanda tüm paydaşların birbirleri arasında kuracakları iletişimin güvenli olmasını gerektirir.

• Duruma uygun iletişim tonunu belirlemek • Okulun iletişim planlarını bilmek ve bu planların gerektirdiği sorumluluklar kapsamında hareket etmek • Problemler ortaya çıkmadan önce iletişim kanallarının oluşturulması ve bunların açık tutulması • Dedikodudan kaçınmak

• İletişim etkinliğine pozitif olarak başlamak • Aktif dinleme edimini uygulamak ve iletişim sırasında karşıdaki kişi ile etkileşime girmek • Uzlaşılan noktaları vurgulamak ve ödün vermeye nıza gösterebilmek • Gizliliğe saygı göstermek • Pozitif bir noktaya vurgu yaparak iletişimi sonlandırmak

Güvenli eğitim iletişimi, güvenli eğitime okulun fiziki ortamının dışındaki süreç ve ebeveynleri de dâhil etmeyi gerektirmektedir.

YABANCI LARIN EĞİTİMİ VE EĞİTİM GÜVENLİĞİ

Kimlik Oluşumu ve Altın Üçgen Altın üçgen: üçgenin 3 ucu vardır bunlar:aile çevre birey

Risk Alanları 1. Dış tehlikeler (Yetişkin veya yaşlılardan gelebilecek fiziksel veya psikolojik saldırı) 2. Mekânla ilgili tehlikeler (kaygan zeminler, havasız mekânlar,merdivenler) 3. Hijyenle ilgili tehlikeler (yeteri kadar temizlenmeyen tuvaletler, kirli sınıflar)

4. Sağlıksız gıdalar 5. Akran Zorbalığı 6. Öğretmen-idareci şiddeti 7. Veli şiddeti 8. Sınav Kaygısı 9. Servis kazaları 10. Afetler

GÜVENLİ OKUL KAPSAMINDA SOSYAL UYUM – ENTEGRASYON

Sosyal uyum bireylerin ev sahibi toplumla ilişki kurmak için geçirdiği değişimler ev sahibi ülkenin kültürel davranışlarını, değerlerini ve inançlarını anlama ve birleştirme süreçlerini içermektedir sahip olduğu kültürel kimliğini koruyarak yeni toplumda sosyal ve kültürel bütün alanlarda katılımcı olmasıdır

Asimilasyon bireyin sahip olduğu kimliğini bırakıp yalnızca yeni toplumun kültürel değerleriyle yaşamına devam etmesi olarak ifade edilebilir.

Yabancı Öğrencilerin Uyum ve Entegrasyonuna Engel Olan En Önemli Sebepler

- Dil Sorunu
- Okulu Terk Etme
- Kültürel Ayrımcılık ve Asimilasyon Edinşi
- Yönetici ve Öğretmenlere Oryantasyon Eğitimi
- Sosyal bilgilerin eksikliği
- Maddi Yetersizlikler
- Psikolojik, sosyal ve fiziksel okul güvenliği sorunu
- Meslek Eğitimi
- Çocuk İşçiliği

Vatandaşlık Bilinci ve Eşitlik Yasası çok sayıda göçmen alan ve çok kültürlü topluma sahip olan Hollanda 2001 yılında Citizenship Vatandaşlık yasası çıkararak göçmenlere eşit hak, eşit sorumluluk vermiştir. her göçmen ülkenin dilini öğrenecek ve toplum hakkında yeterli bilgiye sahip olacaktır.

Kültürel uyum Kültürel uyum, yabancı uyruklu öğrencilerin ev sahibi ülkelerin kültürlerini öğrenmelerine, algılamalarına ve anlamalarına yardımcı olan zengin uygulama ile deneyim süreçlerini ve sonuçlarını içermektedir. 2ye ayrılır:

1- Psikolojik uyum, stres ve başa çıkma durumlarıyla ilgili iyi oluş ve memnuniyet ile ilgilidir.

2- Sosyokültürel uyum ise güncel yaşamdaki sosyal beceriler ve öğrenme üzerine dayalıdır.

Sosyal uyum Sosyal uyum, bireyin belirli bir topluluğun değer ve normlarının kavramlarını öğrenerek sosyal çevrenin koşullarına aktif bir şekilde uyum sağlama sürecidir

Altın Üçgen: 1-Aile 2-Çevre 3-Birey

Okul Güvenliğine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Eğitim Politikaları dil, okran zorbalığı, aile stres, ailenin eğitsel etkinliklere katılımının düşük olması ve kültüre adapte olma gibi sorunların yaşandığı ve bu sorunlarında aslında eğitim kurumlarının güvenliği, bir başka deyişle okul güvenliği sorunu temellidir.

OYUN BAĞIMLILIĞI

1. Oyun Bağımlılığını Tanımlama uzun süreli çok fazla oyun oynama değil bireylerin günlük yaşamlarının önemli bir kısmında yer alarak gündelik yaşamlarında sorumlu olduğu görev ve sorumlulukları aksatarak bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkilemesidir

ziyadag1984@gmail.com

Oyun bağımlılığının belirtilerini göstermede üç ölçüt

1. Oyun oynama isteğini kontrol altına alamaması,
2. Oyun oynamanın diğer tüm aktivitelerden daha önemli ve öncelikli olduğu duygusuna sahip olması,
3. Oyun oynama isteğinin, ders çalışmalarını aksatmasına, sosyal ilişkilerin zayıflamasına ve tüm faaliyetlerden uzaklaşmasına rağmen, artarak devam etmesidir.

Amerika Psikoloji Derneği (APA) bir bireye oyun bağımlısı teşhisi konulması için dokuz ölçütten en az beşinin bir yıl içinde göstermesi gerektiğini belirtmiştir.

1. Oyun oynamanın her şeyden önce gelmesi,
2. Oyun oynamadığı zaman gergin ve asabi davranışlar göstermesi,
3. Oyuna daha fazla zaman ayırma eğilimi içinde olması,
4. Daha önce sevdiği ve katıldığı aktivitelerle ilgilenmemeye başlaması ve aktivitelerden uzaklaşması,
5. Oyunda harcadığı zamana ilişkin aileye yanlış bilgi vermesi,
6. Akademik çalışmalarına daha az zaman ayırmaya başlaması,
7. Oyun oynamayı, kaygı, suçluluk gibi olumsuz duygulardan kaçış olarak görmesi,
8. Oyun oynama sıklığını, zamanını ve süresini kontrol edememesi,
9. Psikolojik problemler yaşamaya başlamasına rağmen oyun oynamayı azaltma veya kısıtlama eğilimi göstermemesidir

Oyunlara bağlanma süreci ve bağımlılığın oluşma aşamaları

1. Başlama isteği
2. İlginin artması:
3. Düşüncelerinde oyunun öncelikli bir yere sahip olması
4. Oyun bağımlılığının oluşması

2. Oyun Bağımlılığının Etkileri

ekonomik, sosyal, bedensel (sağlık) ve duygusal olarak olumsuz etkilemektedir Hatta oyun bağımlılığı diğer bağımlılıklara ve istenmeyen alışkanlıklara da neden olur bireylerin fiziksel aktiviteleri yavaşlamakta ve beslenme alışkanlıkları değişmektedir

bireyi daha fazla para harcamaya zorlarken diğer taraftan çalışan bireylerin iş yeri performansını düşürerek iş hayatında bireyin verimliliğini azaltmaktadır Düzensiz beslenme ve uyku yetersizliği durumları olur. birey kendini sosyal çevresinden soyutlamaya başlar

Gerçek hayattan kendini soyutlayan bireylerde yüksek kaygı, gerginlik, karamsarlık, yalnızlık ve empati düşüklüğü gibi duygular görülmektedir.

3. Oyun Bağımlılığının Önleyici tedbirler

1. Oyun oynama süresi sınırlandırılmalıdır.
2. Oyun oynama etkinliğini alışkanlık ve rutin davranışa dönüştürecek sıklıkla yapmamaya dikkat edilmelidir.
3. Geceleri oynanan oyunlardan hemen sonra yatmak yerine oynama ve yatma zamanı arasında belli bir süre bırakılmalıdır.
4. Tatile giderken veya seyahat esnasında oyun konsollarını mümkünse yanına almama, telefon ve bilgisayarlardaki oyunlara az takılmaya dikkat edilmelidir.
5. Oyuna harcanan zamanın farkında olunmalıdır.
6. Bağımlılığın belirtileri fark edildiğinde oyun oynama zamanı bilinçli bir şekilde azaltılmalı veya uzmanlardan destek alınmalıdır..
7. Spor ve fiziksel etkinliklere katılmayı veya yapmayı teşvik edilmeli veya desteklenmelidir.
8. Çocuklarla konuşarak onların neden oyun oynamak istedikleri ve hangi oyunlardan zevk aldıkları hakkında bilgi edinilmelidir.
9. Çocukları oyundan uzaklaştırmak için aile içi ortak etkinlikler düzenlenmelidir.
10. Oyun oynayan çocuğa oyundan ayrılması için belli bir süre tanınmalıdır.

GÜVENLİ OKUL: OKULLARDA SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

Güvenli Okul: Okullarda Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Desteklenmesi okulda şiddet bir okulun eğitim misyonunu veya okulun saygı iklimini ihlal eden her türlü davranışlardır

Şiddet için Risk faktörleri risk faktörleri eklemeli olma eğilimindedir birden fazla düzeyde ortaya çıkmaktadır yaşamın farklı noktalarına ilişkindir belirli şiddet içeren davranış türlerine özgüdür risk faktörlerine maruz kalmanın derecesinin sonuçlar üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır

Şiddet için Kuramsal Açıklamalar Doğrudan şiddet; zarar vermek amacı taşıyan bir kişiyle doğrudan karşı karşıya gelme davranışlarıdır. Dövmek, tehdit etmek, hakaret etmek, itmek doğrudan şiddete girer. Dolaylı/ilişkisel şiddet; sosyal ret, sosyal dışlama, dedikodu yapmak gibi davranışları içerir.

Tepkisel şiddet, kışkırtmaya cevap niteliğinde olan savunmacı davranışlardır Planlı şiddette ise fayda beklentisi vardır. Kasıtlı bir biçimde yapılır ve dış pe-kıştıreçler ile kontrol edilmektedir.

Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) ve Güvenli Okul İklimi

Öz-farkındalık: Kişinin duygularını, ilgi alanlarını, değerlerini ve güçlü yanlarını/yeteneklerini doğru bir şekilde değerlendirme ve sağlam temellere dayanan bir öz güven duygusunu sürdürme becerisi.

Öz-yönetim: Stresle başa çıkmak, dürtüleri kontrol etmek ve engellerin üstesinden gelmek için sebat etmek için kişinin duygularını düzenleme kapasitesi; kişisel ve akademik hedefler belirlemek ve daha sonra bu hedeflere ulaşma yolunda ilerleme becerisi; duyguları yapıcı bir şekilde ifade etme becerisi.

Sosyal farkındalık: Başkalarının bakış açısını almak ve onlarla empati kurma becerisi; bireysel ve grup benzerliklerini ve farklılıklarını tanıma ve takdir etme becerisi; toplumsal davranış standartlarını anlama ve uyma becerisi; aile, okul ve toplum kaynaklarını tanıma ve kullanma becerisi.

İlişki becerileri: İşbirliğine dayalı sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme becerisi; uygunsuz sosyal baskıya direnme becerisi; kişiler arası çatışmayı önleme, yönetme ve çözme becerisi; gerektiğinde yardım isteme becerisi.

Sorumlu karar verme: Etik standartlar, güvenlik endişeleri, uygun davranış standartları, başkalarına saygı eylemlerinin olası sonuçları dikkate alınarak karar alabilme becerisi; karar verme becerilerini akademik ve sosyal durumlara uygulama becerisi;okulun ve toplumun refahına katkıda bulunma becerisi.

ŞİDDETİN ÖNLENMESİ: OKULLARDA BARIŞYAPICILIK/ARABULUCULUK UYGULAMALARI

Arabuluculuk/Barışyapıcılık: Birinci amaç, öğrencilerin okullarda güvenliğinin sağlanması; İkinci amaç ise öğrencilerin yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözüm becerilerinin kullanıldığı bir ortamda sosyalleşmelerini ve gelişmelerini sağlamaktır.

Barışyapıcılık/arabuluculuk, sorun yaşayan iki ya da daha fazla kişinin üçüncü bir nötr kişinin yardımıyla sorunu çözmek amacıyla bir araya geldikleri bir süreci içermektedir.

Barışyapıcılar, tarafların yaşadığı sorunu çözmeye çalışmamaktadırlar. Bunun yerine, onlar tarafların sorunlarını çözmelerinde sadece süreci kolaylaştırmaktadırlar.

Barışyapıcının, taraflar üzerinde bir gücü ya da otoritesi bulunmamaktadır. Barışyapıcı ve taraflar arasındaki ilişki eşitliğe dayanmaktadır.

Barışyapıcılık, tarafların sorunlarını çözüme kavuşturmak için gönüllü olarak bir araya geldikleri ancak çözüm noktasında kontrolü ellerinde tuttukları bir süreçtir.

Barışyapıcılık, tarafların sorunlarını çözmelerinde gizli bir süreç sağlamaktadır. Bu süreç sayesinde, taraflar anlaşmazlıklarını daha fazla büyümeden, daha fazla karmaşıklıktan ve üçüncü kişiler olaya dâhil olmadan kendi aralarında çözüme kavuşturabilmektedirler.

Görüşmeler esnasında barışyapıcılar herhangi bir tarafı tutmamakta ya da suçlamamaktadırlar.

Barışyapıcıların görevi bu süreçte her iki tarafı da iyi bir biçimde dinlemek ve onların kendi sorunlarına kendi çözümlerini geliştirmelerinde onlara yardımcı olmaktır.

Barışyapıcılık, bireylere anlaşmazlık yaşadıkları kişilere şiddetin olmadığı bir ortamda yüzleşebilmeleri fırsatını sunmaktadır.

Adli makamlara, öğrenci davranışları değerlendirme kuruluna ya da okul disiplin kuruluna yansımaya gereken olaylar hariç olmak üzere öğrenciler arasında yaşanan tüm kişiler arası sorunlar (örneğin, alay etme, lakap takma, dedikodu etme vb.) barışyapıcılıkta ele alınabilmektedir.

Barışyapıcılığa anlaşmazlık yaşayan tarafların kendileri başvurabileceği gibi öğretmenler ve okul yöneticileri de tarafları barışyapıcılığa yönlendirebilmektedirler.

dört aşamadan oluşan bir süreçtir.

Birinci aşama, kavganın sonlanması ve tarafların sakinleşmesidir.

İkinci aşama, tarafların barışyapıcılık desteği almaya karar vermeleridir.

Üçüncü aşama, müzakere basamaklarının kolaylaştırılmasıdır.

Dördüncü aşama, anlaşmanın imzalanmasıdır. Barışyapıcılar imzalanan bu anlaşma formunu Rehberlik Servisi içerisinde kilitli bir dolap içerisinde tutulan "Barışyapıcılık Görüşmeleri Kayıt Dosyası"na koyarlar.

İşlem basamakları

1. Taraflar yaşadıkları sorunu nedenleriyle birlikte açıklarlar,
2. Taraflar yaşadıkları duyguları nedenleriyle birlikte açıklarlar,
3. Taraflar birbirlerinin bakış açısını anladıklarını gösterirler,
4. Taraflar isteklerini nedenleriyle birlikte açıklarlar,
5. Taraflar çözüm seçenekleri üretirler,
6. Taraflar ürettikleri çözüm seçenekleri arasından en adil, yapıcı ve barışçıl çözüm seçeneği üzerinde anlaşılır.

Uygulayıcılar İçin Adım Adım İşlem Basamakları

1. ADIM: Okul Yöneticilerini Bilgilendirmek, Onları İkna Etmek, Onların Desteğini Almak ve Güvenini Kazanmak
2. ADIM: Çevre Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliğinin Sağlanması
3. ADIM: Her Bir Öğretmenin Desteğinin Kazanılması

4. ADIM: Kullanılacak Eğitim Programının Belirlenmesi, Revize Edilmesi ya da Geliştirilmesi
5. ADIM: Uygulayıcıların Maddi İhtiyaçların Nasıl Giderileceği Konusunda Okul Yöneticileriyle Görüşmeleri ve Bütçe Planlamaları Yapmaları
6. ADIM: Barışyapıcı Öğrencilerin Seçimi ve Eğitimlerin Ne Zaman Gerçekleştirileceğinin Belirlenmesi
7. ADIM: Eğitim Programının Uygulanmasının Ardından Bu Eğitime Katılan Öğrenciler İçin Geniş Katımlı Bir Rozet Takma Töreni Düzenlenmesi
8. ADIM: Okulda Arabuluculuk Uygulamaları Başlatılmadan Önce Tüm Şubelerde Tanıtım Yapılması
9. ADIM: Barışyapıcılık Sürecinin Yürütülmesi
10. ADIM: Projenin Etkililiğinin Değerlendirilmesi

ZOR KİŞİLİKLERLE İLETİŞİM

1. Zor İnsanın Tanımı ve Davranışları Aynı ortamda bulunduğu anda kişide öfke, huzursuzluk, korku, endişe, sıkıntı gibi duygular yaşatan; dinleme, anlama, anlaşma ve uzlaşma konusunda bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan sıkıntıların ortaya çıkmasına sebep olan insanlara zor insan denir.

2. Zor Kişilik Nasıl Ortaya Çıkar ve Gelişir Genelde, zor insanlar kötü niyetli değildir. Hayatlarını kendilerini korumak üzere kurmaya çalışırlar. Dünya görüşlerini destekleyecek sürekli bir kanıt arayışı içindedirler. Bu nedenle zor durumlara başvururlar.

3. Zor İnsan Tanımına Giren Kişilerin Kategorileri Zor kişilikler genellikle yaşam enerjilerini ziyan eden, boş yere harcayan insanlardır.

İnaktif kişiliğin en belirleyici özelliği aşırı uyum davranışı sergilemeleridir. "Evet efendim! "kendi görüş ve düşüncelerini ortaya koyamazlar.başka kişilerin her türlü düşünce, görüş ve önerilerine derhal ve sorgusuz katılırlar. "Yatan mutlular" yaşamlarına veya kurumsal işleyişe olumlu bir katkıda bulunmazlar.

Reaktif kişilik her görüş, düşünce veya öneriye spontane karşı çıkar, muhalefet ederler.görüş ve öneriyi sorgulamaz, üzerinde düşünmez ve sadece karşı çıkarlar. "Karşı çıkmak için karşı çıkmak" Üç-altı yaş "inatçılık" davranışını aşamamış bireylerdir.İçinde bulundukları kurum için bir artı değer yaratamazlar.

Proaktif insan ise en sağlıklı davranış ve sorun çözme yöntemine sahiptir. Proaktif kişi hem sorgular hem çözüm önerir. Diğer bir ifade ile içinde bulunduğu durumu ya da sorunu sorgulamakla kalmaz sorgu ve eleştirisinin sonuna bir çözüm önerisi ekler. Yapıcı, uzlaşmacı ve amaca yöneliktir.

Sağlıklı insanlar sorunların farkındadır. Sorunu çözmek için gözlenebilir çabalar sergiler. Bu çabaları amaca yönelik, uzlaşmacı ve yapıcıdır.

Normal insanlar sorunların farkındadır. Ancak o sorunları çözmek için bir çaba harcamaz, sorunlarla birlikte yaşamayı seçer.

Sağlıksız insanlar bir sorunla karşılaştıklarında başka insanları veya başka durumları suçlamayı alışkanlık hâline getirmişlerdir. Parmakları her zaman birilerini ve bir şeyleri gösterir. Bu tür insanların ise en belirleyici özelliği "neden bulma" ve "yansıtmak" savunma mekanizmalarını sıklıkla kullanmalarıdır.

4. Zor İnsanlarla Birlikte Yaşamak ve Çalışmak Konusunda Yöntem ve Öneriler

Zor kişilikler karşısında takınılması gereken tutum ve sergilenmesi gereken davranışlar

1. Saldırgan Kişilikler Biraz boşalmalarına izin verin. Kibar davranmaya kalkışmayın. Adlarıyla hitap ederek dikkatlerini çekin. Oturtmaya çalışın Göz teması kurun. Düşündüklerinizi etkili ve kendinizden emin bir biçimde ifade edin. Söylediklerini tartışmayın, sözlerini kesmeyin. Dostça davranmaya hazır olun.
  2. Sürekli Yakınanlar Kendinizi sorumluymuş gibi hissetseniz de sabrınız taşsa da dinleyin. Söylediklerini kendisine tekrarlayarak esas söylemek istediklerini saptamaya çalışın. söylediklerini onaylamayın özür dilemeyin Özgül, açık uçlu sorularla kendisini sorunu çözmeye yönlendirin.
  3. Suskun Tepkisizler Suskunluğun, ne anlama geldiğini yorumlamaya kalkışmayın. konuşturmaya çalışın. Açık uçlu sorular sorun.Sabırla bekleyin. Sessizliği konuşmalarınızla doldurmaya çalışmayın konuşmaya başlarsa yorum yapmadan dinleyin. Tepkisiz kalmayı sürdürüyorsa görüşmeyi kesin
  4. Kötümserler kötümserliklerini size de bulaştırabilirler. Geçmişte benzer durumların nasıl başarıyla aşıldığını anlatın.ilk önce en kötü durumda ne olabilir, gündeme getirin.Söylediklerini gelecekte aşılması gerekebilecek sorunlar olarak görün.Kendilerini hazır hissetmeden harekete geçmeyi önerin.
  5. Çokbilmişler Bu kişiler dayanılmaz bir mantık silsilesi ve bilgilerine olan güvenleriyle, sizi aptal, beceriksiz konumuna düşüren ve savunmaya zorlayan insanlardır. Bu kişilere iletişim kurmak için önceden düşüncelerinizi sıraya koymanız ve birlikte ele alacağınız konuyla ilgili hazırlıklar yapmanız gerekiyor. Uzman olmadıkları hâlde uzmanmış gibi konuşan, yarı-bilgili hâllerinin kısmen farkında olan ve aldıkları yarım bilgileri aceleyle olayın bütünüymiş gibi sunanlar da vardır.Bunlar karşısında da doğru olguları sanki başka bir seçeneymiş gibi mümkün olduğu kadar tasvir edin.
- Kırık plak: Zor kişiye kendisini duyduğunuzu belirtip bu kırık plak cümlesini üst üste tekrarlayın. Örneğin: "Söylediklerinizi duydum ve bugün konuşacak durumda değilim." - "Şimdi işe gitmem gerekiyor." - " Kızgın görünüyorsunuz ve ben şimdi tartışmak istemiyorum."
  - Konunun içeriğini bırakıp ilişkiyi tanımlama: Zor kişinin alışılmış davranışları sergilemeye başladığında söylediklerine aldırmayıp yaptığını işaret etmek."Konuşmayı bu şekilde sürdürürsek nereye gideceğimize karar veremeyeceğiz." - "Eski sorunları bir kenara bırakırsak işi daha iyi planlayabiliriz." "
  - Ortam değişinceye kadar konuşmaya ara verme: Karşıdaki öfkesinin, dırdırının ya da suskunluğunun nedenini göz ardı edip konuşmayı ertelemek. Örneğin: "Gördüğüm kadarıyla şu anda çok öfkeliisin. En iyisi bu konuyu sonra ele alalım." - "İyi hissetmediğinin farkındayım. Daha sonra konuşalım."
  - Kendinden emin erteleme: Zor kişiye göstereceğiniz tepkiyi sizin daha sakin ve kafanızın daha duru olduğu bir zamana bırakmak. Örneğin: "Şu anda bu konuyu konuşmaya hazır değilim." - "İlginç bir fikir; bana düşünmem için izin vermeni istiyorum."
  - Sislendirme: Karşınızdaki kişinin isteğini ve görüşlerini kendi sözlerinizle kısaca özetlemek ve kendi düşüncünüzü şekilde tutum almak. (Bu yöntem kırık plak cümlesinin biraz daha hafifletilmiş şeklidir. Örneğin: "Bu konunun sizin için çok önemli olduğunu anlıyorum. Maalesef şimdi işe gitmek zorundayım."